

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentaria Vetustissima & profundissima Super Canticvm Canticorum Salomonis Qvod Hebraice Dicitvr Sirhasirim

Wolbero <de Sancto Pantaleone>

Coloniae Agrippinae, 1630

Liber Primvs

urn:nbn:de:hbz:466:1-10027

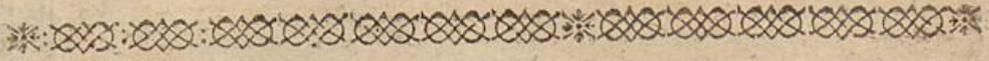
LIBER PRIMVS
D. VVOLBERONIS,
ABBATIS, ORD. S. BENEDICTI
IN CANTICVM CANTICORVM
SALOMONIS.

CAPVT PRIMVM.

1. **O**sculetur me osculo oris sui.
Quia meliora sunt vbera tua vi-
no, fragrantia vnguentis optimis.
3. Oleum effusum nomen tuum, ideo ado-
lescentula dilexerunt te nimis.
4. Trahe me: post te, curremus in odore
vnguentorum tuorum. Introduxit
me Rex in cellaria sua: exultabimus,
& letabimur in te, memores vberum
tuorum super vinū: recti diligunt te.
5. Nigra sum sed formosa filia Ierusalem,
sicut tabernacula Cedar, sicut pellis
Salomonis.
6. Nolite me considerare quod fusca sim,
quia decolorauit me Sol: Filij Ma-
tris meae pugnauerunt contra me,
posuerunt me custodem in vineis: vi-
neam meam non custodiui.
7. Indica mihi quem diligit anima mea,
vbi pascas, vbi cubes, in meridie, ne
vagari incipiam post greges Sodalium
tuorum.
8. Si ignoras te o pulcherrima inter mu-
lieres, egredere & abi post vestigia
gregum, & pascue hados tuos iuxta
tabernacula Pastorum.
9. Equitatu meo in curribus Pharaonis
assimilauit te amica mea.
10. Pulchra sunt gena tua sicut turturis,
& collum tuum sicut monilia.
11. Murenulas aureas faciemus tibi ver-
miculatas argento.
12. Dum esset Rex in accubitu suo, nardos
mea dedit odorem suum.
13. Fasciculus myrrhae dilectus meus mi-
hi, inter vbera mea commorabitur.
14. Botrus cypri dilectus meus mihi in vi-
neis Engaddi.
15. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu
es pulchra, oculi tui columbarum.
16. Ecce tu pulcher es dilecte mi & deco-
rus. Lectulus noster floridus.
17. Tigna domorum nostrarum cedrina,
laquearia nostra cypresina.

A

VER-

VERSUS PRIMVS.

Osculetur me osculo oris sui.

Iohan. 1.

I filius Dei verbum Dei est, de quo dicit Ioannes, *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum; & Deus*

Os Dei, verbum Dei, filius.

erat verbum, profecto & os Dei, quia ore verbum profertur, idem filius Dei non abunde accipitur. Osculum

Osculum Spiritus Sanctus.

Rom. 5.

non inconuenienter spiritum sanctum accipere possumus, quia pax & charitas quæ per osculum significantur, per spiritum sanctum dantur, in quo fit remissio peccatorum, per quam reconciliamur Deo, per quem datur distributio donorum qua coniungimur Deo. Sed Patris & Filij & Spiritus Sancti sicut indiuisa est substantia, ita quoq; & indiuisa operatio, & in tota Trinitate quamuis sit in personis distinctio, vna tamen & eadem est voluntas & operatio.

In S. Trinitate distinctio est in personis, non in operibus.

Osculans ergo, & os, & osculum, tria vnũ operantur, id est charitatem in cordibus eorum, qui hoc osculo participant, quia vt diximus, vna est operatio Patris & Filij & Spiritus Sancti, & Osculum Oris, id est verbi, quod est Filius, Osculum et est Osculantis id est Patris, quia Spiritus sanctus est Patris & Filij, & Osculum est gratia & pax & charitas huius indiuiduæ Trinitatis. Per Osculum ergo Oris Osculan-

Osculans Deum Patrẽ.

tis id est per Spiritum Sanctum, Patris & Filij, quorum est vna substantia, vna maiestas, vna virtus, vna potentia, vna voluntas, vna operatio; primũ quidẽ datur peccatorũ remissio, osculo pacis, osculo recõciliatorio; deinde donorũ distributio Osculo charitatis, osculo cõtẽplatorio.

Hoc ergo geminata gratiæ osculum, ordine suo vniuersaliter sancta Ecclesia, siue particulariter quelibet sancta anima expetit à Domino Creatore suo, perpendens & considerans creatricem Trinitatem quæ vbiq; præsens est per diuinitatis potentiam non adesse per inhabitationis gratiam, quæ vbiq; non est nisi per dilectionem per quam cognoscitur inhabitatio diuinitatis, & è cõuerso per inhabitationem diuinitatis dilectio: Atque ideo postulat sibi porrigi osculum, primò vt diximus reconciliatorium per remissionem peccatorum, vt deinde promereri possit osculum contemplatiuũ per gratiam donorũ. Sed cũ probatio dilectionis exhibitio sit operis, profecto per exhibitionem operis agnoscitur inhabitantis gratia diuinitatis; quia dilectio operans & operatio diligens est osculum oris osculantis, id est tota menti inhabitans gratia Trinitatis.

Geminatæ gratia osculum.

Gregorius.

tis.

Ioh. 14.

tis. Vnde dicit Dominus in Euangelio si quis diligit me sermonem meum seruabit, & pater meus diligit eum; & ad eum veniemus, & mansione apud eum faciemus.

Expositio 1. verborum, Osculetur me &c.

Dicit ergo Osculetur me osculo oris sui. Ac si alijs verbis, dicat, ipse creator meus per gratiam suam ad hoc cor meum accendat, vt eum diligam, diligens operatione placeam, placens in habitatione eius dignus efficiat.

Expositio 2. verborum, Osculetur me &c.

Siue vt ad solam Filij personam referamus, mysterium Incarnationis eius Ecclesia exoptat, quatenus per se ipsum loquentem audiat, quem hactenus per ora Patrum audierat. Verbum quippe incarnandum, primo preceptorum siue Sacramentorum suorum arcana in lege & prophetis promisit, quod veniens postmodum ipse impleuit, & immutabiliter obseruanda, quasi manus suae appositione signauit: vnde per Prophetam dicit, propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa, quia ego qui loquebar, ecce assum.

Esa. 52.

Locutio in-
determina-
bilis in lege
& prophetis;
determina-
bilis in Eu-
angelio.

Locutio sane illa qua loquebatur per legem & Prophetas, quasi per instrumentum, obscura & indeterminabilis fuit; sed ipso veniente & per se loquente determinabilis & plana est effecta; quia praesente veritate, necesse erat umbram cessare. Sed quia praecedens locutio, siue per Angelum, siue per hominem, siue per aliam aliquam creaturam, multis modis facta est, hoc est, vel voce, vel signo, vel operatione, vel visione, vel solo tactu cordis; sequens per ipsum mediatorum Dei & hominum; (dicit n. Apосто-

Varij locutionis diuinae modi.

lus, quia multifarie multisq; modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouis. Hebr. 1. sine diebus istis locutus est nobis in filio;) profecto sicut artifex longe melior est instrumento, sic ista nouissima locutio, quoniam ipse per te Filius Dei protulit, longe dignior & optabilior est illa locutione quam in Patribus velut in Instrumentis utebatur: Nouissima ideo, quia post illam non potuit, nec poterit firmiter vel certius aliquid dici vel scribi.

Locutio nouissima vnde dicatur.

Huius ergo locutionis suauitatem vt pote veram veritatis veritatem suo sensui reuelandam, toto animi ardore sancta flagrans Ecclesia proclamat, Osculetur me, inquit, osculo oris sui. Osculum autem pacis siue dilectionis est signum: Et de hoc vero pacifico Domino Jesu Christo scriptum est, quia veniens euangelizauit pacem his qui longe & his qui propere-rant. Tuam vero pacem? Nimirum illam, quae dissoluit inimicitias inter DEVM & hominem Ephes. 2. Christus quam pacem annuntiauerunt quidem, sed dare non poterunt. Hic autem magni consilii Angelus & princeps pacis & annuntiauit & dedit. Vnde merito eius praesentiam, allocutionem Esa. 9. & affabilitatem sancta suspirans Ecclesia, ipsius colloquio quasi pacifici oris Osculo pacem veram & integram ferentis & dantis votis omnibus optat perfrui dicens, Osculetur me osculo oris sui, ac si dicat, ipse mihi per se exhibeat, quod sancti Patres

Osculum & gnum est pacis.

Christus quam pacem annuntiauerunt.

Esa. 9.

Expositio: verborum Osculetur me &c.

exhibendum, olim dictis, scriptis, & signis firmauerunt.

Et quare magis hoc optet, subdit causam, *quia meliora sunt inquitens uerbera tua vino*, hoc est, nutrimenta Euangelicæ lenitatis, melius & citius salutis meæ consulunt, quam legalis sententiæ austeritas, vel Philosophorum tumens & inanis loquacitas; de quo plenius tractabitur versu secundo.

Moraliter uero dilecta Deo anima adepti iam illo nobili & incomparabili cœlibatu, & in sponsi sui Creatoris & Redemptoris sui secreta & humanæ menti inaccessibilia sancta sanctorum intromissa, lætabunda proclamat; *osculetur me*, inquitens *osculo oris sui*. Vnde autem hæc tanta, talis, tam fidenter & sublimiter præsumens proclamatio? *nimirum de puro corde, & conscientia bona, & fide non ficta*. Hæc enim est assequendæ perfectionis ratio, scire quid, qualiter, quare; id est, materiã, intentionem, utilitatem operandi. Considerandum quippe magnopere est quid agas, qua intentione, quo fructu. Nam omnis actio corde cõcipitur, intentione nutritur, fide perficitur. Siquidem si quid boni inchoas, ipsius boni; intentio Iudex erit, quia *si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit; si autem nequam, tenebrosus erit*. Porro ipsum opus fides aut destruit aut prouehit. Credit enim aut non credit Deo promittenti suo cultori ea, *qua nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor ho-*

minis ascenderunt. Qui enim infidelis est, infideliter agit, & qui fidelis est, fideliter agit.

Potest enim fides trifariam diuidi, ut dicatur fides mortua, ficta, probata. *Mortua fides* dici potest, quæ secundum Apostolum *sine operibus est*, quæ insensibilis quasi animam non habens, id est charitatem, ad nullum opus bonum vegetatur vel mouetur. *Ficta* uero est, quæ in charitate non radicata, iuxta uocem Dominicam, *in tempore credit, & in tempore temptationis recedit*, quia uera non est, sed ficta. *Probata* uero fides est, quæ nullis tribulationibus, nullis aduersitatibus deficit, eò quod in charitate firmiter radicata sit.

Studeat ergo fidelis anima & prudens *fide non ficta seruare charitatem*, de corde puto & conscientia bona, quod est interioris habitus perfectionis, quem habitum sola efficit *charitas*, ea quæ perfecta *foras mittit timorem*; quam approbant hæc tria, cor purum, conscientia bona, fides non ficta, quæ tamen ex ipsa charitate proficiuntur. Quis enim *omni custodia seruat cor suum*, ut habeat bonam conscientiam, nisi ex charitate? quis uero fidem firmam & inconcussam seruat, nisi ex charitate? Sunt ergo hæc tria charitatis probatiua, ipsa uero charitas horum effectiua.

Hæc sunt in Euangelio oleũ, uasa, lâpades, quibus ornatae uirgines nõ fatuæ, sed prudetes spõsi sui Domini nostri

I. Cor. 2.
Esa. 64.
Trifaria
fidei diuisio.

Quæ dicatur
fides mor-
tua.

Iacobi. 1.

Quæ fides
dicatur ficta.

Luc. 8.
Fides pro-
bata quaerit.

I. Tim. 5.

I. Ioan. 4.

Prou. 4.

Quid per o-
leum, uasa,
& lampadis
in Enãgelio
significetur.
&c.

Matth. 25.

nostri

Expositio
quarta ca-
que moralis
verborum,
osculetur
&c.

I. Tim. 5.

Requisita
ad perfe-
ctionem.

Luc. 11.

nostri Iesu Christi præstolantur ad-
uentum vt cum eo intrét ad nupti-
as nuptiarum. Quid enim est ole-
um nisi opus bonum: Quid autem
vasa nisi conscientia ipsorum scili-
cet operum gestatoria? quid verò
lampades nisi ipsorum operum fer-
uor & splendor? Si enim Sancti vi-
ri seruent charitatē, splendet exhi-
bitio; vt videntibus sint pro exē-
plo, operantibus pro luce. Oleum
ergo in vasis suis cum lampadibus
ferunt, qui opus bonum in consci-
entia læta & securā tegunt, eā inten-
tione, vt & laudem humanam non
quærāt, & proximis exemplum be-
ne operandi præbeant.

De corde ergo puro & conscien-
tia bona & fide non ficta, dilecta
Deo anima scalam sibi erigat, in qua
*ascensiones disponat, quibus de virtute in
virtutem, ad illud summum bonum,
quod est Deus, per charitatem per-
ficiat, formam accipiens ab ipso
sponso suo Iesu Christo, qui excel-
sus Dominus super omnes gentes, humi-
lis venit inter gentes, vt nos doce-
ret sui humilitatem ascendere, vnde
primi parentes nostri per superbiam
descenderant. Humilitas enim du-
cit eam per charitatem ad illā Dei-
tatis visionē, quasi ad tertium cœ-
lum, ad quod se raptum asserit Aposto-
lus & audisse ineffabilia verba, qua non
licet homini loqui.*

Ponamus, vt quasi primum sit
cælum humilitas, secundum chari-
tas, tertium contemplationis subli-
mitas. Cum ergo subleuata mens,

ad humilitatis virtutē quasi ad pri-
mum cælum surgit, despectis iam,
calcatisque omnibus mundi volu-
ptatibus, per charitatem, quam aqua
multa non possunt extinguere fortis enim
vt mors dilectio, ad secundum ascen-
dit cælum; cumque in tantum pro-
fecerit, vt nihil aliud cogitet, nihil
aliud desideret quam Deum, per
contemplationem ad tertium sub-
leuatur cælum, vbi supra se posita,
& diuinæ sapientiæ occulta demirās
dicit: *Secretum meum mihi, secretum
meum mihi.* In quo secreto iam tor-
rente illius ineffabilis voluptatis debriata,
lota facie, & purgari labiis carbonibus
desolatoriis, desideratis spōsi sui am-
plexibus immoratur dicens, *Oscule-
tur me osculo oris sui.*

Sed quæ est hæc confidentia, vt
tam repente osculum oris Domini
sui expetat, quasi sine ordine & gra-
du aliquo, ad tam præcipuum &
summum accedere ratio non per-
mittat?

Vnde considerandum, quia & il-
la prius inferiora quædam oscula
præcesserunt; primo quidem oscu-
lum redemptionis, deinde osculum
reconciliationis, ad summum vero
osculum dilectionis. Et osculum
redemptionis est quasi osculum pe-
dum Domini; osculum reconcilia-
tionis, est quasi osculum manuum;
osculum vero dilectionis, quasi oscu-
lum oris. Per pedes quippe quibus
de loco ad locum mouemur, Salua-
toris humanitas designatur, cuius
humanitatis disputatio, videlicet

Cant. 8.
Secundum
cælum cha-
ritas.

Tertium cœ-
lum cōtem-
platio, ad
quod raptus
Apostolus.
Esa. 24.
Psal. 35.
Psal. 119.

Cur anima
Deo dilectæ
tā cōfidēt
ex abrupto
osculum ex-
petit Domi-
nici oris?

Diuersa in-
ferioris ge-
neris oscula
quæ præces-
serunt oscu-
lum oris
Dominici.

A 3 quod

Scala ad sum-
mum bonū
perueniēdi.
Psal. 83.

Psal. 112.

2. Cor. 2.
Primum cœ-
lum Humi-
litas.

6 *In Canticum Canticorum Salomonis*

Rom. 6.

Esa. 10,

Psal. 144.
Quando
conputruerit
iugum à
facie Dei

Fedes Domini
quando
osculemur.

Qui & qualiter
causam
reconciliationis
segerint.

quod spinis coronatus, passus, mortuus, & sepultus est, & resurrexit, in motu & transitu fuit: Christus enim resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur, quia per hanc à captiuitate diaboli in libertatem exiuit Christi, & iuxta Prophetam computruit iugum à facie olei. Quia enim græcè ὀλεοσ, latinè misericordia dicitur, & natura Dei est omnibus superferri liquoribus, misericordia autem Domini super omnia opera eius; quando Deus mundum misericordia respexit, iugum captiuitatis eius in aduentu Saluatoris computruit.

Pedes autem Redemptoris nostri tunc osculamur, quando humanitatis eius mysteria fide & deuotione amplectimur, humilitatisque eius, patientiæ, & obedientiæ vestigia, in quantum possumus imitatur. Ablata autem captiuitate nunquid protinus homo Deo coniungi meruit? Suâ enim culpâ per liberum arbitrium, in captiuitatem Diaboli deuenerat, quia dum natura bonus conditus esset, proprio ad malum lapsus est vitio. Quia ergo voluntate & opere Deo rebellaauerat, & hoc longe à gratia eius recesserat, reconciliatione opus habebat.

Præcesserunt a. Ministri Dei Sancti Patres nostri, huius reconciliationis causam agentes, prædicando, exhortando, docendo, & præcepta eius frequenter annuntians, & cum ab errore quidem libe-

rare, sed perfectæ non potuerunt libertati donare. Successit ipse creator eius assumens mortalitatem illius, ut ei suam immortalitatem daret, & destructo medio pariete soluens inimicitias in carne sua per sanguinem, libertate eum donauit osculo Redemptionis, deinde mox eundem coniunxit sibi osculo reconciliationis, qui de illo diuinitatis suæ altitudine se deorsum inclinans, dirupto vetusto peccati chyrographo, scribebat in terra nouum pacis & reconciliationis huius testamentum per baptismi Sacramentum, in quo data quasi manumissionis gratia perfectam restituit libertatem, & adoptauit eum in filium, quem prius nec dignatus fuerat habere seruû propter voluntarium peccati iugum, dedit ei manu scriptum hereditatis huiusmodi, quâ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Hoc autem testamentum siue manuscriptum, tenet nunc & tenebit sancta Ecclesia, siue quælibet fidelis anima, ut si verum Patrem Deum cognoscere, habere & amare non destiterit, de tali hereditate semper secura sit.

Manibus ergo Domini osculum porrigimus, quando huius reconciliationis pactum siue decretum, si de & opere obseruamus, atque in huius vitæ via, aduersario nostro, hoc est Dei verbo consentientes, perpetuam cum eo pacem, iuste & pie viuendo habemus,

Post

Qui creator
hominis idē
& reconciliator.

Eph. 2.
Osculū Redemptionis
& reconciliationis
quod & quando datum est.

I. Cor. 2.

Manibus
domini osculum
quâdo datur.

Post reconciliationem vero quasi securitate accepta, liberius & iucundius homo diuinitati appropinquare cœpit, & iuxta quod Iacobus dicit, *appropinquate Deo. & appropinquabit vobis*, quo plus Deo per studium boni operis appropinquauit, tanto sibi propinquiorem Deum per cōtemplationē fecit, ita vt postpositis omnibus mundi negotijs, terrenisque calcatis desiderijs, cum Moyse montem conscendens dicat, *Domine ostende mihi faciem tuam*: in cuius visione delectabiliter hærens, vsque adeo ardore diuinæ charitatis procedat, vt osculum oris eius expetat dicens *osculum oris tui*.

Iac. 4.

Ex. 33.

Osculum oris Domini, ei non de repente sed paulatim sponsa expetit. Osculum redemptorium & reconciliatorium sit gradus ad contemplatorium. 1. Cor. 12.

S. Maria Magdalena triplex a Deo consecuta osculo.

uotè procumbens, osculando; lacrymis rigando, crine tergendo, peccatorum veniam obtinuit quasi dato sibi osculo redemptorio dū audiuit *remittuntur tibi peccata tua*. Moxq; acceptis quasi à manu Domini, præscriptis tabulis libertatis osculo donatur reconciliatorio, dum per remissionem peccatorum reconciliatæ Deo dicitur, *Vade in pace*. De hinc processu bonæ conuersationis, tanto charitatis ardore adhæsit Domino, quasi osculo oris eius, osculo contemplatorio, vt ipsius Domini laudata sit præconio dicentis, *Maria optinuit partem elegit, quæ non auferetur ab eâ*.

Redemptorium, Luc. 7.

Reconciliatorium Ibidem.

Contemplatorium. Ibidem.

Igitur non de repente sed paulatim, & quasi quibusdam gradibus, ad ineffabilem illius summæ charitatis dulcedinem veluti ad osculum oris Domini peruenit: ita vt primus sit gradus osculum redemptorium, secundus osculum reconciliatorium, tertius osculum contemplatorium. Hoc enim est etiam tertium cœlum, quo *Apostolus* raptum se asserens, specialis scientiæ gratiam ab isto principali oris Domini osculo accepit, omnibusque per orbem Ecclesijs, eiusdem osculi suauitatem prædicando, & ad tantæ sanctitatis perfectionem exhortando peruenit.

Huius sanè trifariam osculi gratiam, mulier illa in Euangelio officioso præsignauit obsequio, quando primum ad pedes Domini de-

Possumus quoque non absurde hoc triplex osculum accipere, fidem spem, charitatem, vt fides sit quasi osculum pedum Domini, spes manuum, charitas oris; fide enim saluamur, spe subleuamur, charitate glorificamur. Fide pedes Domini, id est, humanitatis eius Sacramenta amplectimur, quod pertinet ad salutem: spe manus Domini attingimus, quibus ad cœlestia promissa speranda ducimur, quod pertinet ad patientiam; si enim *quæ non videmus speramus, per patientiam expectamus*: Charitate vero quasi ori Domini osculum porrigimus, dum ab eo æterna beatitudine speramus, quod pertinet ad remunerationem.

Per triplex osculum. quoque accipitur, fides, spes, charitas.

Qualiter fides, pedes, spes, manus charitas os domini osculetur.

Rom. 8.

Breue prædi-
ctorū omniū
summariū.

Cor. 13.

Dicat ergo generaliter tota Ec-
clesia, vel specialiter sancta quæli-
bet anima, *osculetur me osculo oris sui*:
Osculo inquit oris, nō vt prius Pro-
phetarum, vel aliorū quorumlibet
Doctorū, sed *sui*; quia ipse mihi sua
doctrina & exemplo formam vi-
uendi instituit, per quam ipsius ad-
iutorio repulsis & abiectis omnib.
huius mundi obstaculis, & perfecta
iam libertate adepta, osculo dilecti-
onis illi iugiter adhæreā, donec as-
sumpta quandoque immortalitate,
& incorruptione corporis & ani-
mæ, immutabiliter & inseparabili-
ter illi coniungar, dicamque veraci-
ter, *osculetur me osculo oris sui*: vt quod
*nunc video per speculū in enigmate tunc
videam facie ad faciem, cum erit Deus om-
nia in omnibus.* Hæc itaque deside-
ro, hoc quæro, hoc votis omnibus
exoptō. Quare?

VERSVS II.

*Quia meliora sunt vbera tua vino, fra-
grantia vnguentis optimis.*

Cant. 10.
Due vbera,
peccatorum
remissio, &
donorum
distributio.

Matth. 3.
Lex vetus
compara-
tur vino me-
daci, & quare

Quænam sunt ista vbera tua? Re-
missio peccatorū, distributio
donorū. Hæc me flentem cōsolan-
tur, hæc me parvā nutriunt, & in vi-
rile robur perducunt: hæc me vo-
cant, attrahunt, mulcent; quia mihi
per Euangelium tuum clamant, pœ-
nitentiam agite, appropinquabit enim re-
gnum cælorum. (Porro vinū morda-
cis legis, autoritate sua me terret,
auertit, & exasperat; quia clamat o-
culum pro oculo, dentem pro dente; &

*quisquis hæc vel illa fecerit, morte mori-
atur.*) Hæc inquam vbera tua valde
me inuitant, animant, & confor-
tant, propter nimiam pietatis tuæ
abundantiam, & donorum præro-
gatiuam: sed cum ex vno istorum v-
berum tuorū profluat remissio pec-
catorum, ex altero distributio do-
norum ordo est vt prius detur re-
missio peccatorum: deinde distri-
butio donorum. Verum magnitu-
do pietatis suæ, id quod posterius
est, hoc est distributio donorum;
& quod prius est, hoc est remissio
peccatorum, non nunquam in qui-
busdam præcurrere facit, ob hanc
causam, vt magis susciten-
tur & allaborent vocanti gratiæ tuæ
ad percipiendam remissionem pec-
catorum.

Quod exempli gratia in Corne-
lio Centurione considerari potest,
in quo præcessit donum gratiæ tuæ
in generibus linguarum, quo magis
animatus & quasi certificatus, præ-
ptior accederet ad percipiendum
fidei Sacramentum in remissionem
peccatorum. In Paulo quoque A-
postolo idem donū gratiæ tuæ præ-
currit in munere intellectus & dis-
cretionis, ad quæ cum Ananias mis-
sus venisset, *Salue, inquit, frater misit
me Dominus Iesus, qui apparuit tibi in
via, qua veniebas, vt videas & implearis
spiritu sancto.* Nunquid istud eius vi-
dere solummodo pertinuit ad illu-
minationem corporalium oculo-
rum, & non potius ad illuminatio-
nem mentis, qua videret & cognos-
ceret

Exod. 27.

Actor. 10.

Actor. 9.

ret veritatem quam impugnabat? Nonne & hoc fuit impleri Spiritu sancto. Ad hoc enim Spiritum Sanctum ei nondum baptizato dediti, vt sciret discernere inter vmbra legis quam defendebat, & veritatē Euangelij quam impugnabat, relictaque vmbra ad veritatem percipiendam in remissionem peccatorum, eiusdem Spiritus Sancti adiutorio alacrior & feruentior accederet. Hæc ergo vbera tua Euangelica quæ trahunt ad salutem propter suilenitatem, meliora sunt illis legalibus institutis, quæ deterrent à salute propter sui austeritatem.

Per vbera lex Evangelica signifiatur.

Itē duo vbera sunt secreto- rum celestium dulcedo & gloria.

Psal. 16.

Verum vt altius aliquid considerem, quæ etiam *o dilecte sunt ista vbera tua*, nisi illorum celestium secretorum tuorum, ineffabilis dulcedo & gloria, de quo dicit Psalmista, *satiabor dum apparuerit gloria tua?* In hoc ergo mirabile secretarium tuum, postquam munere gratiæ tuæ per contemplationem ascendero, nullis neque allicientium prosperitatum blandimentis, neque deterrentium aduersitatum flagellis ab amplexibus tuis atelli potero, *quia meliora sunt vbera tua vino*; meliora sunt, imo incomparabilia, Paradysus ille voluptatis tuæ, & manifestatio gloriæ tuæ huius sæculi voluptatibus & transitorijs honoribus. Qualia autem sunt hæc vbera tua?

Quæ sunt vnguenta vnde sponsi vbera habeant fragrantiam & quis vnguentarius.

Fragrantia vnguentis optimis.

Nam hæc vnguenta non quorūcunque vberum, sed tuorum signa, tanta certè suauitate redolentia, vt

ipso odore suo, quæ, & cuius sint, fiant cognoscibilia. Sed quæ sunt hæc vnguenta? Nimirum, quæ composuit & componit ille tuus præstantissimus vnguentarius siue pigmentarius Spiritus Sanctus. Quæ autem sunt species, quibus hæc vnguenta conficiuntur? Profecto illæ, quas Apostolus quodam loco enumerās spiritualis fructus appellat, *fructus, inquit spiritus sunt, pax, patientia, bonitas, benignitas, fides, mansuetudo, obedientia, continentia castitas.*

Specie vnguentorum. Gal. 3.

Quam bona & utilis arbor in horto Domini talis fructuum species producens, & pro sui fecunditate gratulabunda proclamans; ego *Psal. 51. autem sicut oliua fructifera in domo Domini.* Huius certè arboris cultor Spiritus Sanctus est, qui tales sibi fructus assumit ad componenda vnguenta, quibus fragrent dilecti vbera, quæ illis conferuntur, qui his fuerint delibuti vnguentis, & possunt dicere cū Apostolo, *Christi bonus odor* 2. Cor. 2. *sumus Deo in omni loco: quia talibus datur remissio peccatorum, & distributio gratiarum.*

Compositor vnguentorum Spiritus S.

Verum ad huiusmodi vnguentorum suauitatem, ex prædictis virtutum speciebus conditorum, nulla humana ratio sine adiuuante gratiâ proficit: quia nihil sanctum, nihil rationabile homo quamuis rationis capax incipit vel perficit, nisi efficiente illo ipsorum vnguentorum compositore Spiritu Sancto suâ interiori vnctione, sicut de eo Iohannes suis auditoribus dicit, *Et vnctio eius*

B

eius

1. Iob. 2.
Vnctio interio-
rior antidotum animæ.

eius docebit vos de omnibus.
Nempe talis vnctio vera interioris hominis est medicina, & fortissimum contra morbos animæ antidotum, quo peccati vulnere faucia sanatur & vegetatur, mentem illuminat, ad munera diuinæ gratiæ promerenda excitat; postremò tanta huius dulcedinis vigore perlustrat, vt posteriorum obliuiscens & in ante se extendens, & super se erigat dicens cum Apostolo, *nostra autem conuersatio in cælis est*, vbi ab omni miseriam libertate adeptam, *satiatur ab vberibus consolationis Dei, & epuletur ab introitu gloriæ eius.*

Philipp. 3.

Esa. 66.

Item duo vbera doctrina & operatio Christi.

Possunt quoque non inconuenienter accipi huius dilecti vbera, doctrina & operatio Domini nostri Iesu Christi, quibus in humanitate sua mundo innotuit optimis virtutum vnguentis & tunc & nunc redolentibus; tunc quidem primitias nouæ fidei doctrinæ lacte nutriens, & operationis virtute confirmans; nunc autem ipsius fidei plenitudinem quasi solido cibo doctrinæ roborans, & operationis exemplo ad honestæ vitæ perfectionem informans.

Per vinum lex vetus significatur.

Heb. 7.

1. Cor. 10.

Quæ profecto vbera tantæ pietatis & gratiæ vnguento redolentia, longè meliora sunt vino, id est, austeritate legalium Cæremoniarum, siue rerum gestarum, vtpote veritas vmbra; Spiritus viuificans literam occidente. *Nihil enim, vt ait Apostolus, ad perfectum addidit lex; sed omnia in figuram contingebant illis, scripta sunt*

autem ad correctionem nostram in quos fines sæculorum, deuenerunt. Siue meliora vel potius incomparabilia sunt vino, id est voluptate sæcularium dogmatum, quæ cum Auditores suos vnguento carnis delectationis inficiunt, ad mortem animæ pertrahunt; & ita ab opposito quantum, ô dilecte, tuorum vberum consolatione, ad tuam gratiam anima proficit, tantum ab ipsa tua gratia, istorum exitiali confectione deficit.

Per vinum dogmata sæcularia significatur.

VERSVS. III.

Oleum effusum nomen tuum: id est adolescentula dilexerunt te.

Mirantur me intuentes, ô dilecte quod te sic laudo, quod tantam pietatis & dulcedinis tuæ gratiam prædico, quod tuum vultum, tuos amplexus tanta auiditate desidero, & scire optant, cuius nominis, cuiusue sis dignitatis, quem tanti æstimo, tanti iudicio, quibus ne se de ignorantia excusent, eò quod nomen tuum non sit eis annuntiatum dico quod *nomen tuum* non est occultum, non est absconditum, sed potius manifestum, & quasi *oleum effusum*, cuius natura est, vt cum effunditur, magis dilatetur.

Quomodo ergo effusum & dilatatum est nomen tuum? non vt quondam tantum in Iudæa notus es, & tantum in Israel magnum nomen tuum; sed sicut per alium Prophetam dicis

Oleum effusum est dilatatio nominis Christi. Psal. 75.

Malach. 1. dicis a solis ortu vsque ad occasum magnum nomen tuum in gentibus, nomen quod est super omne nomen, ita vt in nomine tuo omne genu flectatur, caelestium, terrestrium & in fernorum, Et non est aliud nomen sub caelo datum hominibus, per quod oporteat nos saluari.

Et vt eos mecum ad altiora pertraham, vt intelligant & nouerint, cur tantopere osculum tuum desiderem, cur vberum tuorum suauitate delecter audiant adhuc aliud, & perpendant quare dixerim, nomen tuum oleum effusum. Oleum quippe omnibus superfertur liquoribus. Quid ergo per oleum, nisi charitas accipitur, quæ cunctas excellit virtutes? Nempe nulla virtus sine charitate dici vel esse potest; quia vbi charitas non est, nulla virtus est: Nam si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut as sonans aut cymbalum tinniens, & si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habuero fidem ita vt montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest; & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas; & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habeam, nihil sum.

Excelsa virtutis. Ecce quantæ Virtutis, quantæ excellentiæ putatis charitas est, ita vt absque illa, neque Prophetia, neque scientia aliqua, neque fides, neque eleemosyna, neque martyrium aliquid sint? Quæ

autem est ista charitas? nimirum tu ^{Encomium S. Iohannis Evangelistæ} ô dilecte, sicut testatur ille tuus dilectus, osculo tuo pio inhaerens, & in pectore tuo recumbendo dulcedinem vberum tuorum hauriens, ille inquam caelestis Aquila, in ipsa secreta tua pennis sancte contemplationis volans & in te solem iustitiæ mentis aciem intendens. Et ^{1. Ioh. 4. Deus charitas est.} quid dicit? *Deus charitas est.* Tu ergo charitas diceris, & es, ô dilecte, quia charitas te fecit carnem assumere, & in hunc mundum venire, & pro humanâ salute vsque ad mortem crucis humiliari; & propter nimiam ^{Ephes. 2. charitatem suam quâ dilexit nos Deus,} Te filium suum misit in similitudinem ^{Rom. 8. Gal. 2.} carnis peccati, vt de peccato damnaret peccatum, factus propter nos maledictum, vt nos a maledicto liberaret. Quâ ^{Nomen Spō- si qualiter effusum & dilatatum sit.} liter autem hoc nomen tuum, nomen charitatis effusum & dilatatum est? Sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbam barbani ^{Psal. 132.} Aaron, quod descendit in oram vestimenti eius. Tu es Aaron, id est mons fortitudinis in quo scilicet capite nostro specialiter abundauit huius insigne charitatis ^{Interpretatio nominis Aaron. Psal. 44.} quâ vnxit te Deus Deus tuus oleo exultationis præ participibus tuis illius videlicet exultationis qua exultasti, & tantam tuæ charitatis abundantiam ostendisse, & ordinem redemptionis nostræ impleuisse.

Cuius capitis barba fuerunt Apostoli siue Apostolici viri, in quos ^{Apostoli barba Aaron.} vnguenti huius gratia adeo profluxit; vt tibi tanquam barba

capiti sanctæ charitatis ardore vsq;
ad mortem firmiter adhærent.

Omnia vesti-
menti Aaron
sunt fideles
nouissimi.
1. Cor. 10.

Quod descendit in oram vesti-
menti tui, quod nouerunt fideles
tui, à primâ ætate mundi, vsque ad
istam, in quâ nunc sumus, *nos in quos*
finis seculorum deueniunt, qui Ora, id
est, finis huius vestimenti tui sumus,
in quibus omnibus, videlicet & pri-
oribus, & præsentibus, & futuris i-
stius vnguenti, id est charitatis for-
titudine, laborauit, & laboret, & la-
borabit, etiam in ipso fine sæculi
sub persecutione Antichristi pro
nomine tuo. *Nomen ergo tuum est oleum*
effusum, quia *charitas tua diffusa est in*
cordibus nostris, per Spiritum Sanctum
qui datus est nobis.

Rom. 5.

Et: Ideo adolescentula dilexerunt
te nimis.

Quia, inquit, tâta est dulcedo vbe-
rû tuorû tanta charitatis tuæ copia,
vt magis inueniantur in te lenitas,
quàm asperitas, magis fouens de-
mentia quàm feriens sententia, ideo
adolescentula dilexerunt te nimis.

Adolescen-
tula quæ.

Quænam vero sunt istæ adoles-
centulæ? profecto fideles animæ, à
lacte quidem infantia submotæ, sed
necdum soliditatem perfectionis
consecutæ, ideo adhuc imbecillis,
& diuino adiutorio sustentari in-
digentes; ac propterea valde te, ô di-
lecte, dilexerunt & diligunt, quia
hoc in te attendunt, quod nequa-
quam refugiant, sed vnde magis
magisque ad perfectionis sublimi-

tatem quandoque conualescant.

Solent autem in sancta Scriptura <sup>Gratia imi-
tatur natu-
ram.</sup> per incrementa corporum designa-
ri incrementa mentium, quia sicut
in maiores ætates per naturam pro-
ficiunt homines, ita ad maiores a-
nimi virtutes per gratiam profici-
unt fideles, vnde ad infantiam, id est
innocentiam vitæ Petrus suos hor-
tatur Auditores dicens, *quasi modo*
geniti infantes, rationabiles, sine dolo, lac
concupiscite, vt in eo crescatis in salutem.
In Euangelio quoque Saluator dis-
cipulos ad puritatem & simplicita-
tem vitæ exhortans, *nisi*, inquit, *con-*
uersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli,
non intrabitis in regnum caelorum. Et A-
postolus, *malitia*, inquit, *paruuli esto-*
te, vt sensibus perfecti sitis. Psalmista
quoque iuuentutem animæ suæ re-
nouari optans exemplo Aquilæ, re-
nouabitur, inquit, *vt aquila iuuentus*
tua. Quatenus veterem exuens hominẽ
cum actibus suis, induat nouum, qui se-
cundum Deum creatus est in iustitiâ &
sanctitate. Et in libro Sapientiæ mo-
rum grauitas senectute mentis ex-
primitur; cum dicitur, *Senectus ve-*
nerabilis est, non diuturna, neque anno-
rum numero computata: cani sunt enim
sensus hominis, & atas senectutis vita im-
maculata.

1. Pet. 2.

Matth. 18.

1. Cor. 5.

Psal. 102.

Colos. 3.

Ephes. 4.

Senectus
mentis an-
no-
rum graui-
tas.

Sap. 4.

Potest ergo incrementum bifa-
riam diuidi, vt dicatur incrementum <sup>Incrementum
duplex natu-
rale & affe-
ctuale.</sup> naturale, incrementum affectuale.
Et naturale quidem incrementum
ascribitur omni corporali creaturæ,
quæ vitali vegetatione iuxta suam
propriam naturaliter mouetur:

por-

porro affectuale soli rationali creaturæ iuxta modum donantis gratiæ in præfenti vita tribuitur cuius gratiæ adiutorio cōtra vitia carnis fortitudine Spiritus ad bona, & de bonis ad meliora promouetur.

Incrementū naturale significatiuū est affectualis Pſal. 68.

Plerumque autem in diuina Scriptura naturale incrementum, affectualis significatiuum est, sicut Pſal. 68. *misto, & placebit, inquit, Deo super vitulum nouellum cornua producentem & vngulas.* Nam si secundum literam intelligas, quæ cura Deo de irrationabili iumento cornua & vngulas naturaliter producente? Sed si altius iuxta mysticum sensum conſideres vitulum nouellum accipere potes mentem ad Dominum nouiter conuersam, & flore bonæ actionis pullulantem quam Apostolus nouum hominem appellat dicens, *induite nouū hominem eū qui renouatur in agnitione, secundum imaginem eius qui creauit eum.* Cuius hominis partes constitutiuas infra enumerans, *induite, inquit, vos sicut electi Dei viscera misericordie, benignitatem, humilitatē, modestiam, patientiam, supportantes inuicem & donantes vobismetipsis.*

Quid significetur per vitulū nouellum.

Colof. 3. Partes constitutiuæ vituli nouelli, id est hominis noui.

Colof. 3.

Quæ sint cornua huius nouelli vituli.

Quæ sint vngulæ huius nouelli vituli.

Cornua autem huius nouelli vituli, id est hominis noui non absurdè vt arbitror possunt accipi animi constantia & fortitudo Spiritus, siue Spiritus fortitudinis resistens vitij & peccatis, & huius noui hominis ventilans aduersarios.

Porro vngulas eius quibus terrā excitat, nihil impedit, si accipias cōtemptum sæculi & amorem Dei,

quibus terrena omnia abijciēs corpus suum in seruitutem redigat spiritui subijciendo, vt ei per cōsentium cooperetur & coallaboret in bonorum operum disciplina; quatenus in futurâ renouatione, sicut fuit laboris, ita & remunerationis particeps fiat, quod est ipsum nouū hominem duplici stola corporis, videlicet & animæ felicitate donari.

Duplex stola beatitudo corporis & animæ.

Siue huius vituli cornua & vngulas intellige, sublimes & speciales theoreticæ vitæ excessus, quia sicut cornua & vngulæ, de carne quidē procedunt, sed carnem excedunt, ita vir theoreticus cum sit in carne, carnales tamen affectus mente transcendit, dicens cum Apostolo, *in carne quidē ambulantes, non secundum carnem ambulamus.* Et iterum, *nostra autem conuersatio in cælis est; & alibi, siue sobrii sumus, vobis, siue mente excedimus, Deo.* 2. Cor. 5.

Alia significatio cornuū & vngularum nouelli vituli.

Sed adhuc Vitulus iste cornua & vngulas nondum habens, sed producens nouellus est, & necdum in taurinam fortitudinem profecit, quia cuiusq; credentis anima iam rudimēta sanctæ nouitatis arripiens, necdum autem Sanctorum Patrum perfectionem consecuta non adolescens, sed per diminutionem *Adolescentula* dicitur; eo quod præ imbecillitate sui ad perfectionis sublimitatem assurgere nequeat, primos autem bonæ operationis flosculos quantū præualet, producat, donec paulatim succrescendo, plenos iam & maturos virtutum fructus ostendat.

vitulus nouellus Adolescentula dicitur.

Dicat ergo sponsa, *ideo adolescens-*

Transitio ad
expositionē
sequentis
Parag. a. hi.

tula dilexerunt te nimis, quia creden-
tium mentes adhuc in fide per gra-
tiam Diatim proficientes, valde pi-
etatis tuæ dulcedinem, ô dilecte
diligunt, quoniam illam pro sui
suauitate, tuo munere assequi pos-
sunt: tuo inquam munere, quia sine
te nihil possumus facere, ideoque
proclamo, & omnes te diligentes
mecum proclamare inuito, *Trabe
me: post te curremus, &c.*

VERSVS IV.

*Trabe me: post te curremus in odore
vnguentorum tuorum. Introduxit me
Rex in cellaria sua: exultabimus & leta-
bimur in te memores vberum tuorum su-
per vinum: recti diligunt te.*

VND E autem talis credentis a-
nimæ, & ad Deum suspirantis
proclamatio siue postulatio? nimi-
rum ex infirmitatis suæ considera-
tione, quâ se perpendit sine adiu-
uante gratia sibi sufficere nequaquã
posse, quia secundum Apostolum,
*non volentis neq; currentis, sed miseren-
tis est Dei.* Quæ sententia non destru-
itur liberum arbitrium, sed potius
ostenditur libero arbitrio diuinæ
gratiæ adiutorium omnino neces-
sarium sine quo omnis volūtas be-
nè operandi semper inefficax iace-
bit. Siquidem ex libero arbitrio
ad Deum veniendi quiuis habet vel-
le non quidem quod ipsum velle à
se ipso sit, *cum nec cogitare, quod mi-
nus est, quàm velle, aliquid à nobis
quasi ex nobis sufficientes simus.* Verba
sunt Apostoli, qui omne quod boni

Liberum ar-
bitrium de-
fenditur &
explicatur.
2. Cor. 3.

Philip. 2:

potest esse idem cogitare, velle & per-
ficere pro bona volūate, attribuit Deo,
non suo arbitrio. Si ergo Deus tria
hæc, hoc est, bonum cogitare, velle,
perficere operatur in nobis, primū
profecto sine nobis, secundum no-
biscum, tertium per nos facit. Si-
quidem immittendo bonam cogi-
tationem nos præuenit, immutan-
do etiam malam voluntatē sibi per
consensum voluntarium iungit, mi-
nistrando consensui facultatem vel
facilitatem, foris per apertū opus
nostrum internus opifex innotescit:
Igitur *nō volentis neq; currentis, sed mi-
serentis est Dei,* quando gratuito mu-
nere interius operantis gratiæ ha-
bemus velle; moueri autem ad cur-
sum sine ipsa adiuuante gratia non
possumus; cumque in cursu fueri-
mus, iterum miserantis gratiæ erit,
vt peruenire possimus.

Rom. 9.

Ista ergo tractio quam Sponsa
postulat, non est animæ Deum se-
qui nolentis compulsio, sed potius
volentis deductio, quam Propheta
in Psalmo precatur, *deduc me, inqui-
ens in semita mandatorum tuorum quia
ipsam volui:* ac si alijs verbis dicat,
quia dono tuæ gratiæ bene operan-
di habeo voluntatē, deduc me eius-
dem gratiæ adiutorio in actionē, vt
peruenire possim ad promissionē.

Tractio non
importat
compulsio-
nem.

Psal. 118.

Talis sane tractio quatuor mo-
dis fit, hoc est per prædicationē, per
infirmitatē, vel aduersitatem; per e-
uidentissima miracula, per persecu-
tionem vel percussionē, hoc be-
nigno Patre intendēte, vt faciat vo-
lunta-

Deus quatu-
or modis
trahit homi-
nem.

luntarios, nō saluet inuitos, quatenus dum de malo mutat in bonum voluntatē transferat, nō auferat libertatē. Nemo quippe saluatur inuitus, nam quod legitur in Euangelio, *nemo venit ad me nisi Pater meus traxerit eum*. Item in alio loco, *compelle intrare*, nihil impedit; quia profectō quantoscunq; trahere vel cōpellere videatur, ad salutē pius Pater, *qui omnes vult saluos fieri*, nullum tamen iudicat salute dignum, quē ante non probauerit voluntarium.

Ioh. 6.
Luc. 14.

1. Tim. 2.

Prærogatiua
creaturæ rationalis que

Hac sanè dignitatis diuinæ prærogatiuâ rationalem singulariter creaturâ cōditor insigniuit; quod quemadmodum ipse sui Iuris erat, suâq; ipsius voluntatis non necessitatis erat, quod bonus erat, ita & illa quoq; sui quodammodo iuris in hac parte existeret, quatenus nō nisi sua volūtate aut male fieret & iuste damnaretur; aut bona maneret, & merito saluaretur: non quod ei propria sufficere posset volūtas ad salutem, sed quod eam nullatenus sine sua voluntate consequeretur.

Trahi quid sit explicatur per si. male.

Trahi ergo spiritualiter, ad Deū tendens anima optat & orat, nō sicut inuitus aliquis trahitur, sed quē admodū cæcus aut fessus cum trahitur non contristatur, imo potius trahenti, quasi se subleuāti & adiuuanti gratias agit, ita & hæc gratias Deo agēs postulat vt qui dedit velle, der etiā posse, cum eius adiutorio ad id quo tendit peruenire, dicens, *Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum*.

Trahe me post te &c. vbi punctandum, & quo

Siue pronuncians sic, *trahe me*

post te, & ibi distinguens subinferas, *curremus in odore vnguentorum tuorum*: modo intelligendum. Siue sic, *trahe me*, vt tibi distinguas, deinde subiungas, *post te curremus in odore vnguentorum tuorum*, eandē vim sensus habet, vt trahi per Christum vel currere post ipsum, hoc sit sequi vestigia eius credendo & operādo.

Curremus inquit. Quis vel qualis iste cursus est, vt esse debet? Profectō non corporis sed animi, nō pedum progressio sed morum, de qua videlicet progressionem cum de beatis in domo Domini habitantibus, qui *in hac valle lachrymarum ascensionem in cordibus suis disponunt* Psalmista loqueretur, *ibunt*, inquit *de virtute in virtutem*. Et quis huius cursus siue progressionis fructus? videbitur Deus Deorum in Syon. Quæ est enim huius cursus remuneratio, nisi vera & æterna beatitudo? Quid autem vera & æterna beatitudo, nisi illius summæ & æternæ, & consubstantialis Trinitatis contemplatio? Non ergo sola curram, sed te o Domine Iesu dexteram meam tenente, trahente, & deducente & quasi mecum corrente curremus.

Quæ sit via per quam fit cursus quem petit sponsa. Ioh. 14.

Per quam viam? per te ipsum vt tūq; qui dixisti, *ego sum via, veritas & vita*: per te enim curram ad te, propter te. Per te qui es via, curram prompta; ad te qui es veritas, curram secura; propter te qui es vita, curram læta. Nā ideo prompta curram, quia te adiutorē habeo, ideo secura, quia de præmio nō dubito; ideo læta, quia te scire & habere hoc meū esse præmium agnosco & credo. Sic

1. Cor. 9. Sic ergo curram non quasi in incertum, sed vt comprehendam. Inæstimabilis pretij munus est, quod in huius vitæ stadio, per te, & ad te, & propter te currentibus promifisti, quod videlicet per Prophetam tuum clamas huiusmodi esse, quod nec oculis vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit.

Cur singulariter dicatur in odore, pluraliter, vnguentorū tuorum curremus.

Charitas odor præceptus est.

Matth. 6.

Quid sit in ieiunio caput vngere & faciem lauare.

Curremus ergo inquit; sed quomodo? In odore vnguentorum tuorū. Cum plurima & diuersa, atque ideo non vno eodemque modo redolentia vnguentorum sponsi sint odoramenta, quid est quod singulari numero. In odore, deinde plurali vnguentorum dicit cum potius potuisset dixisse, in odoribus vnguentorum tuorum? Non nihil vt reor attendit, quia quomodo & à quibus ipsa odoramenta spargantur, diligenter considerauit. Quis enim iste præcipuus & singularis odor est nisi charitas? Omnis autem virtus si sine charitate est, iam nō est virtus, quin potius damnabile vitium, quia omnes virtutes ex radice charitatis prodire debent sicut in Euangelio Dominus ostendit, vbi qualiter virtus abstinentiæ tenenda sit, admonuit dicens, tu autem cum ieiunas vnge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, sed Patri tuo qui est in abscondito, & Pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Quid est caput vngere, nisi principale metis in bono opere per charitatis suauitatē fouere? quid vero faciem lauare, nisi interioris hominis habitum ex lati-

tiā bonorum operum festiuum & lætum per charitatis dulcedinem exhibere? Ergo nec abstinentia, nec castitas, nec humilitas, nec obedientia, nec aliqua virtus sine charitate aliquid est aut esse potest; quia quamuis speciem virtutis prætendat, nisi ex dilectione Dei aut proximi procedat, non solum virtus non est, sed etiam coram Deo vitium detestabile, ac per hoc dum quis laudem solummodo humanam exinde caprat, semel diuini muneris mercede priuar. Sed huius dubiæ virtutis manifestatio in vltimo fiet iudicio, quando iuxta veritatis vocem, in ipsius iudicij nocte, hoc est in tribulatione, duo erunt in lecto vno, dua molentes simul, duo in agro, quorum duorum vno assumpto ad vitam, alter relinquetur ad mortem.

His sanè rerum nominibus, hoc est lecti, mola, agri, tria professionū genera sunt denotata, quia sunt aliqui qui requie mentis cum dilecto sabbatizant, plerique autem actualis vitæ laboribus occupantur, nonnulli verò verbo vitæ audientium corda excolant, sed in vnaquaque professione sæpè exitus diuersæ intentionis apparet. In vno namq; lecto, id est requie contemplatiuæ vitæ, quæ illorum maximè est, qui à curis mundi segregati soli Deo vacant studio orationis, vel sacræ meditationis, ista gemina nonnunquā inuenitur intentio, dum sunt aliqui qui hoc pro solo humano fauore vel

Sine charitate nulla virtus aliquid est.

Matth. 24.

Quid significatur Lectū, mola, agri nomine ex quo vnus dicitur assumendus & alter relinquendus.

vel timore exhibent, aliqui vero solo amore & timore Dei exercent. Sic & in actiua vitâ quosdã laborare vel mûdi fauor vel Dei cõpellit amor; & verbo prædicationis infistere, vel vitiû iactatiã, vel amor æternæ vitæ ducit plerosq;. Vnde B.

S. August. Augustinus cû de charitate loqueretur
I. Cor. 13. quæ non agit perperã, quæ huius geminæ intentionis iudex est, Videte, ait,

quanta opera faciat superbia, ponite in corde quã similiã faciat, & quasi paria charitati. Pascit esurientẽ charitas, pascit & superbiã; charitas vt Deus laudetur, superbia vt ipsa laudetur: vestit nudum charitas, vestit & superbiã; ieiunat charitas, ieiunat & superbiã, sepelit mortuum charitas, sepelit & superbiã. Omnia opera bona quæ vult facere & facit charitas, agit cõtra superbia, & quasi ducit equos suos: sed interior est charitas, tollit locum malè agitata superbiã. Et post pauca. Noli inquit, attendere quod floret foris, sed quæ radix est Intra radicata est cupiditas: species potest esse bonorum factorû, verè opera bona esse nõ possunt. Radicata est charitas, securus esto, nihil mali procedere potest. In omni ergo opere bono cuiusq; mēs charitatis igne flagrare debet vt virtutibus ex ea quasi aromatis accensis, fumum suauissimi odoris emittat. Tali igne charitatis Psalmista ardebat, cû dicebat

Psal. 38.

Leuit. 6.

In Altari nostrum figuratum est

concaluit cor meum intra me, & in meditatione meã exardescet ignis. Vnde & in lege præcipitur, vt ignis in altari iugiter ardeat. Quid enim est altare nisi cor nostrum, in quo Deo per intetionem offerimus quicquid boni faci-

mus, vel in quo nosmetipfos mortificatione vitiorum & virtutû exercitio immolamus. In hoc ergo Altari iugiter ignis ardere debet, quia omne opus bonû nisi ex charitatis ardore procedat, nullû vigore habet. In alio quoq; loco præcipitur vt *Exod. 35. oleum semper in domo Domini sit ad concinnandas lucernas.* Per oleum quippe quod cunctis liquoribus excellit, charitas accipitur, quæ cunctis supereminet virtutibus. Per lucernas verò opera bona intelliguntur, sicut Dominus dicit in Euangelio, & *lucerne ardentes in manibus nostris.* Domus autẽ Domini siue templum corpus vel mens cuiuslibet sancti est, de quo & de qua Psalmista, *sanctû est, inquit, templum tuum, mirabile in equitate.* Et alibi, *domum tuam decet sanctitudo.* Apostolus quoq; ad credentes templum, inquit, *Dei sanctum est, quod estis vos.* Et alibi: *nescitis quia corpora vestra templum sunt Spiritus sancti?*

Leuit. 24.

Oleo charitas figuratur

Lucerne designant opera bona.

Luc. 12.

Domus Dei est mons iusti

Psal. 64.

Psal. 92.

I. Cor. 3.

I. Cor. 6.

In domo ergo Domini oleum ad concinnandas lucernas esse debet, quia fidelis quisque qui domus vel templum Dei est, charitatem debet habere materiam, qua pietatis studia accendantur.

Aptè ergo dilecta Sponso suo loquitur dicens, *curremus in odore vnguentorum tuorum;* quia profecto in cursu bonorum opertum quiuis frustra laborat, si odore charitatis minimè fragrat.

Verum in huiusmodi cursu quatuor sunt consideranda, videlicet, *modus, qualitas, intentio, vtilitas.* Cursus

In cursu spiritusli quatuor sunt consideranda.

C vero

Cursus vita
est. & qualis
esse debeat.

Cant. 3.

Prou. 22.

Pf. 1.

In cursu pri-
mo spectari
debet mo-
dus; &
qualis.

Rom. 12.

Hier. 48.

Ezech. 1.

Horatius

vero iste non est aliud, quam vita
sancti cuiusq; *Modus* autem perfe-
ctus currendi, hoc est viuendi talis
cuiq; esse debet, vt nihil *suprà*, nihil
infra, sed *media charitate sint omnia*
constrata, iuxta præcedentium vesti-
gia Patrum, quemadmodum scrip-
tura præcipit ne *transgrediaris* inqui-
ens terminos quos posuerunt Patris tui,
de quibus dicit Psalmista, quia *no-
uit Dominus viam iustorum*, ac si dicat,
quoniam via illorum Deo nota est
& placet, qui extra discretionem ni-
hil facientes æquo iustitiæ libera-
mine vitam suam tenent. His enim
qui *suprà*, & plus iustè aliquid volūt
aut agunt præcipit Apostolos non
plus sapere quam oportet sapere, sed sa-
pere ad sobrietatem. De his verò qui *in-
frà* deficiunt vel repescunt, scrip-
tum est, *maledictus omnis, qui facit o-
pus Domini negligenter*. *Media vero cha-
ritate constrata habent studia*, qui ve-
luti quatuor illa animalia oculati ante
& retro, quorum pedes, pedes recti, dua-
bus penni. *Geminæ charitatis Dei*, vi-
delicet & proximi & subleuantur, &
corpora sua, id est opera muniunt, vt
neq; per contemplatiuam vitam à
dilectione proximi recedant, neq;
per actiuam à charitate Dei defici-
ant. Vtrobique tam discretum viuendi
modum tenent, vt quicquid su-
pra vel infra fuerit perfecta iustitiæ
regula non recipiat: vnde quidam
huius mundi sapiens dicit.

*Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines,
Vltra quos citraq; nequit consistere ve-
rum.*

Quia ergo Deo displicet omne pō-
dus maius & minus, tali æquitate
vita sua cuiq; libranda est, vt neq;
sub nimio pondere corruat, neq;
sub permodico negligens & defi-
diosus appareat.

Qualitas vero huius *Cursus* si-
ue *Cursoris* attendenda est, videli-
cet vt talis sit, qualem describit A-
postolus, *in omnibus*, inquit, *exhi-
beamus nos sicut Dei ministros, in multa*
*patientia, in tribulationibus, in necessita-
tibus, in angustijs, in plagis, in carceribus,*
in seditionibus, in laboribus, in vigilijs, in
*Ieiunijs, in castitate, in scientiâ, in longa-
nimitate, in suauitate, in spiritu sancto,*
*in charitate, non fictâ, in verbo verita-
tis, in virtute Dei, per arma Iustitiæ, à*
*dextris & à sinistris, per gloriam & ig-
nobilitatem, per infamiam & bonam*
famam, vt seductores & veraces, sicut
qui ignoti & cogniti, quasi morientes &
*ecce viuimus, vt castigati & non mortifi-
cati, quasi tristes semper autem gau-
dentes, sicut egentes multos autem locu-
pletantes, tanquam nihil habentes & o-
mnia possidentes.*

Ecce qualibus animi motibus
Cursus iste exprimitur, qui vtriusq;
hominis, hoc est corporis & spiri-
tus labore perficitur, vt post ipsum
expletum cursum sicut in vtroq; la-
bor fuit & passio; sic in vtroq; fiat
quandoq; requies & consolatio,
quod est duplicis stolæ beatitu-
do.

Dicunt autem huius sæculi sa-
pientes, quatuor esse qualitatis spe-
cies,

Deo displicet
maius &
minus in
ponderare.

In Cursu
spectari se-
cundo qua-
litas debet.

2. Cor. 6.

Requies re-
spondens la-
bore & qua-
litate Cur-
sus.

Qualitatis
quatuor
sunt species.

Primo Ha-
bitus & dif-
positio.

cies, quarum prima sit habitus & dispositio, quæ cum sint vna species Qualitatis, in hoc differunt, quod dispositio est habitus facile nobilis, habitus verò dispositio diutissime permanens. Secunda vero species Qualitatis est, quæ fit secundum potentiam & impotentiam, secundum potentiam quidem, quod facile possit in quodlibet Accidens naturaliter flecti, secundum impotentiam verò quod non possit in aliud quodlibet leuiter non flecti.

Secunda Po-
tentia &
Impotentia.

Tertia Pas-
sio & patibi-
lis Qualitas.

Tertia vero species est, quam dicunt passibilem qualitatem & passionem, quæ duo sic in vna specie discernunt, vt dicant quod passio sit, quæ ad tempus exorta facile commutetur, passiuam vero Qualitas, secundum quam quales dicimur, perpetuo perseueret. Quæ quidem species primæ similis, & quasi eadem esse videtur, sed in hoc differt quod passio est alicuius Accidentis momentanea susceptio, dispositio verò quæ etiam affectionem dicunt, est ipsius Accidentis amplificata passio: porro habitus cum plurimis rebus & ordine quodam perficiatur augmentata affectio dicitur; passibilis vero qualitas subito innata & permanens passio. Quartam vero speciem posuerunt in figuris & formis; figuram dicentes, quædam rerum lineamenta, formas verò ipsorum lineamentorum pulchritudines & formositates. Hæc verò Qualitatis species in vniuscuiusque vitæ cursu considerantur secundum diuersitatem, vo-

Prima &
tertia Qua-
litas spe-
cies quomo-
do differat.

Quarta figu-
ra & forma.

luntatis & propositi, in quo continetur Qualitas ad aliquod opus animum quocunq; modo applicandi.

Per dispositionem quippe siue affectionem transeunt aliqui in habitum quando aliqui ex occasione vel necessitate, quædam bona opera incepta processu conuersationis in consuetudinem vertunt, & quadam delectatione virtutem semper capiunt incrementa, sicut de sanctis dicitur, *ibunt &c. virtute in virtutem.* Porro secundum potentiam & impotentiam, nemo est, qui in hoc benè constitutæ vitæ cursu non habeat posse per concessæ rationis bonum, & gratiam adiuuantem liberum arbitrium, cui gratiæ assentire & allaborare non habet non posse. Secundum tertiam verò speciem, hoc est passionem & passibilem qualitatem, sunt pleriq; qui cum verbum audiunt de pœna malorum & gloria bonorum, ad tempus compunguntur, & amore boni operis incalescunt, sed quia ista charitas in eis non est radicata, tempore tentationis refrigerantur. Sunt vero nonnulli, qui cum semel verbum Dei audiunt, ad usum boni operis accenduntur, & quia in charitate radicati & firmati sunt, à semel concepto amore non deficiunt, sed vsq; ad finem vitæ semper boni operis gressum tendunt. Siue dicamus passionem, quando mens ad horam quasi patitur, humilitate patientia, obediëntia, sue non alienæ voluntati reluctando, sed hoc rarissime: passibilem vero qualitatem,

Quatuor
Qualitatis
species se-
cundum di-
uersitatem
voluntatis
spectantur
in cuius vi-
tæ humanæ.

Pf. 83.

Luc. 8.

quando permanenti passione volū-
tariæ mortificationis, per præscri-
ptas siue alias quaslibet virtutes
quotidie atteritur, nullis huius sæcu-
li voluptatibus consentiendo. At se-
cundum quartā speciem, quam po-
nunt in figuris & formis potest hæc
qualitas vitæ considerari quæ iuxta
exemplum & formam alicuius vitæ
instituitur, quemadmodū Iacobus
monet discipulos dicens, *exemplum*
accipite fratres laboris & patientia per
Prophetas, qui locuti sunt vobis in nomi-
ne Domini. Et Paulus, *imitatores*, in-
quit, *mei estote, sicut & ego Christi.*

Iacob. 5.

I. Cor. 4.

Ea ergo Qualitas quæ affectio
transit in habitum, & quæ per Dei
gratiā velle & posse adiacet, & quæ
in bono opere non momentanea nec
horaria, sed perpetua est, vel quæ
formam accipit præcedentium Pa-
trum omni bene currere volenti
summopere attendenda est vt secū-
dum eam honestatis & disciplinæ
quoddam fiat speculum, quo lucretur
& sui laboris præmium & imi-
tantium salutem ac vtilitatem pro-
ximorum.

In Cursu
tertio spe-
ctari debet
Iacento.

Intentio autem eo modo curren-
di, hoc est recte operandi ista erit,
vt nulla animum vanæ gloriæ cupi-
ditas irrepat, sed Dei dilectio siue
amor vitæ æternæ causa sint huius-
modi laboris & vigilantia.

Intentio
quasi quidā
in nris est
oculus.

Matth. 6.

Est autem ipsa intētio quasi qui-
dam mentis oculus, de quo Salua-
tor dicit in Euangelio, *si oculus tuus*
fuerit simplex, totum corpus tuum lucidū
erit; si autem nequam fuerit, etiam cor-

pus tuum tenebrosus erit. Et in hoc e-
odem Canticum Canticorum Sponsus
Sponsæ loquitur: *Ecce tu pulchra es a-*
mica mea, ecce tu pulchra, oculi tui co-
lubarum. Nonnunquam fiunt ali-
qua opera, quæ in malam partē in-
terpretantur, ab his qui ignorant,
ex qua intentione proficiscantur; si-
cut & è contrario quædam in bonā
partem considerantur, quæ à super-
no inspectore improbatur, eo quod
malā intentione proferantur, quæ
non solum non remunerantur, sed
potius damnantur, sicut & illa quæ
ab ignorātibz damnatione digna
iudicantur, à iusto Iudice magis re-
munerantur. Vnde & de reprobis
dicit Dominus per Prophetam, *po-*
pulus hic me labijs honorat, cor autem e-
orū longe est à me. Omnia ergo bona
secundum hunc intentionis ocu-
lum diriguntur, vt digna sint vel re-
muneratione vel damnatione: re-
muneratione, si pro Deo; damna-
tione, si pro fauore humano geran-
tur.

Quæ verò sit *utilitas cursus* vel la-
boris huius, exponit Apostolus di-
cens, *non sunt condigna passiones huius*
temporis ad futuram gloriam quæ reue-
labitur in nobis. Et Dominus in Euan-
gelio taliter currentibus clamat di-
cens, *venite ad me omnes qui laboratis*
& onerati estis, & ego vos requiescere fa-
ciam. Apostolus quoque non ina-
niter se cucurrisse intelligens, post-
quam laboris sui cursum denuntiat
dicens, *bonum certamen certavi, cur-*
sum consummaui, fidem seruaui, subse-
quitur

Quarto in
cursu debet
spectari vti-
litas.

Rom. 5.

Matth. 11.

2 Tim. 4.

quitur ipsius laboris fructum confidenter sibi promittens, *de cetero reposita est mihi corona iustitiae, quã red-det mihi in illum diem iustus iudex.*

Utilitas cur-
sus est vita
aeterna.

Utilitas ergo magna & inestimabilis est ipse fructus vite aeternae, quae pro Deo laborantibus in futura vita sine aliquo defectu aeternaliter tribuitur; sed quia Ecclesiae, siue alicui fideli animae utilitatis huius fructum, in presenti quoque vita conceditur praegustare, sequitur dicens, *Introduxit me Rex in cellaria sua.*

Introductio
Regis in
cellaria est
spectabilis
ex parte tri-
um persona
introdu-
centis loci,
& modi in-
troducendi.

Non parum dignitatis habet ista introductio, si rite consideretur, & persona introducens, & locus, & modus introductionis. Neque enim quilibet, sed *Rex* est, & non tantum *Rex*, sed & *Rex Regum* qui introducit, nec in domum tantum, sed & in *cellaria*; neque quasi ex abrupto, sed competenti rationis modo fit ista introductio. Nam multi sunt qui Regis huius domum id est Ecclesiam intrant, sed pauci admodum qui in cellaria possint habere introitum.

Multi intrat
domum, sed
pauci Cella-
ria.

Aliqui ante foras istorum cellariorum excubare possunt, inspicere valent, sed ingredi non praevalet nisi eo introducente, *qui habet clauem David qui aperit, & nemo claudit; claudit & nemo aperit.*

Apo. 3.

Cellaria Re-
gis sunt Lex
& Euange-
lium.

Considerandum vero quænam sint ista tanti Regis Cellaria. Omnis diuina Scriptura quae in duo diuiditur Testamenta in Legem videlicet & Euangelium, diuitiarum Regis huius Repositorium est, siue Apo-
theca, Hac autem trifariam diuidi-

Scriptura di

tur, hoc est Historiam, Allegoriam, & Moralitatem. Etenim, Rex iste sapiens, clemens, & magna benignitate & prouidentia suae regens & fouens, eum modum suarum diuitiarum statuit, ut in his esset, quod iuxta diuersorum sensuum capacitate, & fortes appeterent, & infirmi non refugerent.

uinã trifari-
am diuide-
tur, in Hi-
storicam, al-
legoricam,
& moralẽ.

Multi enim Historiam delectantur, plerique allegoriam pascuntur, nonnulli moralitate instruuntur. Verum quos tantam sui gratiam Rex iste dignatur, ut eis omnium istorum Cellariorum introitum concedat; ut videlicet de historica scientiam intrent in allegoricam, & de allegoricam in moralem, quam putas dulcedine isti pascuntur, *quo torrente voluptatis Domini debriantur?* Talibus nempe Dominus per Prophetam pollicetur dicens. *Ecce ego mittam vobis frumentum, vinum & oleum, & replebimini in eis.*

Psal. 35.

Ioel. 2.

Desiderabilia sane huiusmodi Cellaria in quibus harum specierum deliciae continentur, *ut panis cor hominis confirmet, vinum cor hominis letificet, oleum faciem exhilaret.* Frumentum quippe a Domino accipimus, quando in dictis obscurioribus subducto tegmine literae per medullam Spiritus legis interna sentimus. Vinum suum nobis Dominus praestat, cum Scripturae suae altae praedicatione nos debriat, oleum quoque suum nobis tribuit, cum praecipis apertioribus vitam nostram blandam lenitate disponit.

Psal. 103.

Mystice a
Domino ac-
cipere fru-
mentum vi-
num & oleum.
quid sit.

Ioh..2.

Libet adhuc amplius, ad reuerenter attendere, cur has magis species diuinæ apothecæ contineant. Si enim illud vnum *frumenti granum*, quod in terra mortuum, multum attulit fructum, consideres, & numerosæ segetis ex eo gloriosæ pululantem magnitudinem attendas, videbis quàm magnifica insignium operum exempla ex historicis apothecis resurgant, quàm dulces mysteriorum medullæ ex allegoricis Cellarijs redoleant, quam vtilia præceptorum documenta ex moralibus repositorijs eluceant.

Pulcherrima Christi comparatio cum grano frumenti.

Pulcherrima comparatio Christi in grano frumenti: In grano quippe medulla folliculo tegitur: quid ergo per folliculum nisi Caro Christi? quid per medullam nisi diuinitas eius figuratur? In grano ergo medulla folliculo tegitur, in Christo diuinitas carne occultatur: folliculus & medulla vnum granum efficiunt, caro & diuinitas vnam personam Christum Deum & hominem efficiunt. Cum ergo omnia quæ erga hoc frumeti granum, hoc est Christum Deum & hominem gesta sunt, perspexeris, videlicet qualiter hoc granum de cœlesti horreo descendens in terram cecidit & mortuum est, deinde resurgens & in cœlum ascendens, in Apostolis cæterisque credentibus multiplicatum frumento fidei & iustitiæ totum repleuit mundum; qualiter vino prædicationis redundante, austeritate correptionis de-

Oleum & vinum quod à Samaritano infusum quid significent.

linquentes coercuerit; oleo autem charitatis & misericordiæ pœnitentes lenierit; hoc enim modo is qui in latrones inciderat, à Samaritano illo Euangelico curatus est: Cum ergo hæc omnia, alia quidè historialiter, alia allegoricè, alia verò moraliter; nunc quidè separatim, nunc insimul hoc eodem triplici modo legeris & intellexeris, atque alijs eadem eodem modo administrare gratia Dei potueris, nonne pro tanto tibi beneficio collato gratanter dicere poteris, *introduxit me Rex in Cellaria sua.*

Luc. 10.

Quæ verò virtutum insignia magis & perfectius quam in hoc *Grano*, id est in hoc Dominico homine fulserunt? nempe quicquid in Sanctis de visceribus pietatis, quicquid de mansuetudine Spiritus, quicquid de cœlo rectitudinis, quicquid de custodia humilitatis, quicquid de feruore charitatis, hoc ab ipso fonte misericordiæ, ab ipsa radice mansuetudinis, ab ipsa virtute iustitiæ, hoc est ab ipso mediatore Dei & hominum Domino Deo traxerunt.

Quicquid boni in Sanctis hoc traxerunt à *Grano Dominico.*

Magis ergo & quasi principaliter hæ tres species in Dominicis habentur Apothecis, & quicquid ex Veteris ac noui testamenti abundantia redoleret; aut est *Triticum*, quod perfectos in fide & virtutum exercitio roborat & confirmat; aut est *vinum*, quod vel Sanctos cœlestium promissionum suauitate demulcet, vel peccatores diuini iudicij austeritate deter-

Principaliter hæ tres species, frumentum, vinum, & oleum in Dominicis habentur cellarijs

deterret, aut est oleū, quod vel in cordibus Sanctorum per charitatē diffunditur, vel pœnitentes per misericordiam consolatur. Vnde Sancta Ecclesia, siue quæq; fidelis & dilecta Deo anima, huiusmodi thesauros Sponsi sui, Regis & Domini sui omni pretiosa suppellectili cunctorum Regum & Principum meliores, mente considerans, & quæ in eis mysteria siue Sacramenta continentur intelligens, recte decantare potest animi voce lætabunda, *introduxit me Rex in cellaria sua*. Et talis quidem introductio satis est commendabilis à personâ & loco; modus autē huiusmodi introductionis iste est, vt hæc non fiat ad horâ, sed cum iure possidendi, & veluti sub dotis conscriptione vt tantæ gratiæ collatio sit spiritualis, & sanctissimæ dotis assignatio, quo confirmetur diuinæ & humanæ mētis copulatio.

Modus introductionis in cellaria qualis.

Introduktionem istam sequitur gratiarum actio.

Exultatio & lætitia in quo differat

Hac ergo admirabili introductione celebrata sequitur competens pro collato munere gratiarū actio, quā agit mens Deo cōiuncta & designatis sibi ab eo bonis participās, vtriusq; hominis motu, *exultabimus, inquam, & lætabimur in te*.

Videntur aliquomodo differre inter se *Exultatio & lætitia*, vt talis sit vtriusq; descriptio: qua dicitur *lætitia esse animi solummodo motus; exultatio vero corporis & animi*.

Sancta ergo Anima dona in se diuina gratia sentiens debet ea suscipere & seruare cum lætitia & exultatione, & quod sentit mente o-

pere exercere: quia enim *probatio dilectionis exhibitio est operis*, nimirum mens Deo per charitatem iuncta, dum lætatur interius de collata sibi intellectus gratia, debet & forinsecus exultare ad virtutū opera. Vnde & in similitudine puerorum in foro ludentium clamant Apostoli ad eos, qui ad prædicationem eorū nulla opera bona facere volebant, *cantauimus vobis & non saltastis*. Saltationem quippe Spiritus Auditorum suos habere optabant, vt ostenderent *fidem sine operibus otiosam esse*.

Gregorius

Per cantum prædicationis per saltum opera designantur.

Luc. 7.

Iacob. 2.

2. Reg. 6.

Dauid ante arcam saltans præuidit per incarnationem Christi, sacrificiū fide & operibus instruendum.

Hanc ergo religiosam saltationē Dauid Rex præfigurabat, coram Arcâ Domini ludendo & subsilendo, quia in Spiritu longè præuidebat per Christum ex carne suâ nasciturum, illud non manu factum, sed cœleste Domini sacrificiū fide & operibus quandoq; instruendū. Hunc enim pulcherrimū sanctitatis ludū iste mirabilis Propheta suo præferbat præludio, & congruè decenterque, pro tanta futuri & honestatis gratia, quæ per Christum, suum secundum carnem filium erat administranda & confirmanda, lætabatur & exultabat coram illo typico Domini sacrificio. Et quia

Salus Dauid ante arcam, figura fuit saltus spiritualis Prælatorum Ecclesiarum, & in quo ille consistat.

Rom. 2.

exhibe-

exhibeant corpora sua hostiam viuentem sanctam, Deo placentem: hostia quidē existentes mortificatione vitiorum, viuentes autem exhibitione operū bonorum. Et hoc coram Areā Domini, vt videant opera eorum bona & glorificent Patrem suum qui in cælis est.

Matth. 5.

Rom. 10.

Quia ergo corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, quod est moueri animo & corpore, certum est alterum sine altero esse non posse: vnde Propheta hortatur, *leuate*, inquit, *corda vestra cum manibus ad Deum*. Corda quippe cū manibus leuare est credere & operari: nam qui credit & non operatur, cor quidem leuat, sed manus non leuat: qui vero operatur, fidem autem non habet, manus quidem leuat, sed cor non leuat.

Thre. 3.

Quid sit leuare corda cū manibus ad Deum.

Igitur pro illā gratiosā gratiæ Dei introductione ad ineffabilem diuinorum mysteriorum subtilitatem, anima Sancta Christi quæ Sponsa debitam Deo debet rependere gratiarum actionem, cordis & oris iubilatione, & operum exhibitione, quod est oleum cum lampadibus accipere, & Sponso obuiam exire, dicendo, *exultabimus & letabimur in te*; quia lætitiā bonorum operum in conscientia gestamus, & hoc in te, quando omne bonum quod agimus, non nostris viribus, sed tuæ gratiæ ascribimus.

Quid sit exire obuiam Sponso cum lampadibus & oleo.

Causa exultationis & lætitiæ memoria diuinorum vberum.

Post Introductionem verò illam gloriose celebratam, pro quā gratias agit exultando & lætando, subdit causam huiusce exultationis & læti-

tiæ, memoriam scilicet vberum diuinorum desiderabilem super vinum. Nempe quæ esset illa exultatio siue lætitia religiosæ mentis digna Deo cogitatis & operantis, si non haberet memoriam vberum istorum, *vberum super Vinum*, hoc est super omnem mundi voluptatem dulciorum?

Quorum autem Vberum? nimirū siue duorum testamentorum, quibus tota diuina constat Scriptura, siue duorum præceptorum charitatis, in quibus tota lex pendet & Propheta. Sanè meditatio diuinarum Scripturarum memoriam parit diuinorum mandatorum, secus quam rectè viuendi Regula constat, ad cuius rectitudinem vita cuiusq; dirigitur, *in iustificationibus tuis*, inquit Psalmista, *meditabor, non obliuiscar sermones tuos*.

Duo vbera duo sunt Testamenta, vel duo Præcepta charitatis.

Matth. 22.

Quomodo enim iustus quisque esse vel dici potest, nisi memor sit eorum quæ præcepit Deus, maximè autem vberum istorum, videlicet duorum præceptorum charitatis Dei & proximi, *sine quâ*, sicut dicit Apostolus, *nec munera linguarum, nec prophetia, nec notitia omnium mysteriorum, nec fides, nec eleemosyna, nec martyrium, nec aliqua virtus poterit cuiquam prodesse*. Nam quicumq; totam legem seruauerit, *offenderit autem in vno præcepto charitatis, factus est omnium reus*.

I. Cor. 13. Encomium Charitatis.

Iacob. 2.

Quocirca volens ostendere Sponsa Christi totam vitæ suæ rectitudinem circa huiusmodi constare memoriam subsequitur dicens, *Recti diligunt te*: ac si dicat, probatio rectitudi-

Quid sit Rectos diligere Deum.

tudinis est dilectio; quia si recti sunt, te diligunt; si non diligunt, nec recti sunt. Sed quia hanc rectitudinem ex memoriâ quidem tuorum præceptorum concipiunt, ex amore autem tuo perfecte assumunt, dicitur rectè, quod *memores vberum tuorum super vinum, recti diligunt te.*

Paragraphus octauus & nonus coniungi & distinguendi qualiter possint.

Potest enim non absurdè hæc media particula orationis, quæ est, *memores vberum tuorum super vinum,* ad partes altrinsecus positas per subdistinctionem coniungi; vt vel hoc modo proferatur; *exultabimus & lætabimur in te, memores vberum tuorum super vinum.* Vel hoc modo, *exultabimus & lætabimur in te:* Et hîc subdistinctione facta, subinferatur, *memores vberum tuorum super vinum; recti diligunt te.* Memoriam quippe habentes mandatorû Dei, & secundum ea vitæ suæ modum constituentes recti fiunt, & non nisi recti diligere possunt, neque recti sunt nisi diligentes.

Recti sunt diligentes, & e contra.

Pulcherrimus Cantici processus.

Præterea non parum delectat interioris nostri hominis oculos considerare pulcherrimum Cantici huius processum, ab eo loco vbi dicitur, *trahere me post te,* vsque ad istam orationunculam, *recti diligunt te.* Quia istius processus ordo, quoddam fit flagitati osculi consecutiuum.

Istic nempe ille benignus septiformis Spiritus quasi quibusdam cordis ascensionibus, septenas suæ dignationis innuit gratias, quibus anima sancta Christi Sponsa paulatim exurgat, donec ad inæstimabile

Domini sui, Sponsi & Regis sui thalamum, æternâ ei charitate copulanda proficiat. Primo quippe trahitur miseratione Dei, deinde quasi pedè ad cursum mouens primitias bonæ intentionis offert, moxque adhibito studio meretur, vt in Cellaria Dei introducatur, cûque ingressa fuerit, intelligendo exultat, & lætatur credendo & operando.

Prædictorû hætenus breuis recapitulatio.

Porro ab hac actuali vita transit ad quoddam principiû contemplatiuæ vitæ, meditatione & memoriâ præceptorû Dei, ad quorum lineâ, si quid ei adhuc fortitudinis inest, dirigens, rectitudinis perfectionem assequitur, sicque demum postpositis omnibus curis & negotijs, per contemplationem Deo inhærens, ad eò ei ardenti charitate proximus fit, vt possit dicere *osculetur me osculo oris sui.*

V E R S V S V.

Nigra sum sed formosa, filia Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pellis Salomonis.

VNiuerſaliter quidem tota Ecclesia, & particulariter singulari Ecclesiæ, singulariter quoque vnaquæque dilecta Deo anima aduersa pertulerunt, & perfertur à contrariâ parte, eo quod bonorum malorumq; sibi oppositæ sint qualitates, qui in diuersa & contraria studia diuiduntur, quarum partiû vna dicitur ciuitas cœlestis, altera terrestris; vna Dei, altera Diaboli.

Ecclesia perfert & perfertur.

Harum autem typum gesserunt

D duæ

Sara libera,
& Agar an-
cilla figura
fuerunt ci-
uitatis cœ-
lestis & ter-
restis.

Persecutio
est nigredo
peruersis,
formositas
verò electis,
& quare.

Filij ciuita-
tis terrestris
persequun-
tur filios ci-
uitatis cœ-
lestis.

Lusus Isma-
elis cum Isa-
ac figura fu-
it persecuti-
oni Ecclesie.
Gal. 4.

Ibidem.

duæ mulieres; vna libera quæ fuit Sara; altera ancilla quæ fuit Agar mater Ismaelis, cuius filius fuit Cedar, qui interpretatur tenebræ, cui nigredo illa assimilatur, quam se dicit Ecclesia, siue vnaquæq; sancta habere anima, secundum iudiciû malè viuentium, cum hanc ipsa, rectâ consideratione, nō nigredinem sed formositatem potius decernat. Quæ est autem ista nigredo? Persecutio planè, quæ infertur filijs ancillæ: quæ ideo à peruersis & futura bona non credentibus putatur nigra, quia grauis & molestâ, & quia patientes eam quasi abiectos & miseros faciat, cum illi magis fiât gloriosi, & intrinsecus propter spem præmiorum futurorum pulchri & formosi gaudio spirituali. Filios enim ciuitatis illius, quæ per Saram, quæ fuit libera signatur, persequuntur filij alterius ciuitatis, quæ per Agar ancillâ ostenditur; nunc quidem corporaliter mala infligendo, nunc autem spiritualiter animam per malitiam affligendo.

Deniq; ludum illum, qui agebatur inter filium liberæ & filium ancillæ Apostolus persecutionem vocat; sicut inquit, *is qui secundum carnem natus fuerat, persequatur eum qui secundum spiritum; ita & nunc*: quia nimirum filios liberæ persequuntur filij ancillæ, non tantum persecutione carnali, sed etiam spirituali, quæ conantur eos illâ verâ libertate priuare, quæ eos Christus liberauit, ne seruiant peccato; quemadmodum isti

qui sunt filij ancillæ. Quæ profectò persecutio tantò grauior est omni corporali persecutione, quâto meliores illa spiritualis portio carnali, anima videlicet corpore.

Vnde super tali persecutione indignata illa libera & mater liberorum, *eijce, inquit, ancillam & filium eius, non enim heres erit filius ancillæ cum filio liberæ*; quia profectò ad illâ hereditatem cælestem non pertinent serui peccati, ad quam pertinent liberi iustitiæ. Ecclesia ergò siue quælibet sancta anima huiusmodi persecutionem parui pendes, ut potè supra petram fidei stabilita solis exteriorum persecutione procellis sæpè concutitur, sed non deiecitur, patientiam habens & exspectans gloriam & honorem & incorruptionem in vitam æternam.

Dicat ergò *nigra sum sed formosa*: nigra quidem de me æstimantibus propter temporalem afflictionem, sed vobis, ô filia Ierusalem, quæ futura bona cognoscitis & creditis formosa, quia quantò temporali afflictione humilior, tantò maiori virtutum pulchritudine exaltor. Sed quomodo *nigra* æstimor? *Sicut tabernacula Cedar*. Cedar filius fuit Ismael, de quo diuina vox, *hic, inquit, erit seruus homo, & manus omnium contra eum, è regione fratrum suorum figet tabernacula*.

Cur autem non dixit sicut tabernacula Ismael, sed Cedar? Quia videlicet *Ismael* interpretatur *ex auditio Dei*: Cedar, verò *tenebræ* &

Gen. 27.

Gen. 25.

Gen. 16.

Ecclesia vel sancta anima quare dicatur nigra ut tabernacula Cedar.

Ismael interpretatur Ex auditio Dei Cedar tenebræ.

hoc

Esa. 5.

hoc nomen *tenebrarum* magis congruit opinioni illorum, qui putant *lucem tenebras, & tenebras lucem*, & secundum similitudinem Patris eius, hoc est Ismael qui seruus erat & non inter fratres, sed è regione fratrum suorum figebat tabernacula, quandam feritatem & contrarietatem æstimant, huius mundi abiectiõnem, & veræ Philosophiæ laborem.

Ecclesia quare dicatur formosa vt pellis Salomonis.

Qualiter verò formosa? sicut pellis Salomonis; formosa inquit sicut pellis: non cuiusquam alterius prepotentis, sed Salomonis. Salomon quippe sicut omnibus sui temporis hominibus sapientior & ditior erat, ita etiam tentoria sua pulchriora & ornatiora ex electis & operosis pellibus habebat.

Pelles mortuorum animalium, exēpla sunt præcedentium Patrum.

Pelles autem mortuorum animalium sunt, sed quid sunt pelles mortuorum animalium, nisi virtutes & exempla præcedentium Patrum? Ex virtutibus verò & exemplis Sanctorum Patrum præcedentium quasi ex pellibus varia pulchritudine intentibus, ego quasi in vnam pellem compacta operosum mei Regis, veri videlicet Salomonis, id est pacifici Domini nostri Iesu Christi sanguine suo pacificantis omnia quæ in cælis & in terris sunt, erigo tentorium; vt de me per gratiam Dei dignè dici possit, *hoc est tabernaculum quod fixit Deus & non homo.*

Salomon interpretatur pacificus. Colof. 1.

VERSUS. VI.

Nolite me considerare quod fusca

sum, quia decolorauit me Sol: filij matris meæ pugnauerunt contra me, posuerunt me custodem in vineis: vineam meam non custodiui.

Formosa ergo sum sicut quæ sum, & decor sum pellis veri Salomonis, & vos; ô filia Ierusalem, benè nostis, quæ eandem formositatem meam ad laudem Dei cuius gratiæ est ipsa formositas, quotidie prædicatis.

Quocirca, nolite me considerare quod fusca sum, quia decolorauit me Sol: nolite inquam considerare affectionem & habitum meum exterio-rem, quem contraxi mihi exustione Solis, hæc est æstu tentationis & afflictionis mundanæ, siue ex ardesciente charitate veri Solis, de quo scriptum est: *vobis autem timētibz nomen meum orietur Sol iustitiæ*, qui me tanto feruore sui amoris quasi exussit accidente inseparabili, vt nec tribulatio, nec angustia, nec persecutio, nec fames, nec nuditas, nec periculum, nec gladius possint me separare à charitate eius. Talis nēpe decoloratio magna & gloriosa est interioris mei hominis formositas & exornatio.

Decoloratio Solis in quo consistat & est accideas inseparabile

Malach. 4.

Rom. 8.

Amplius. Nonnunquam aliqua sanctus homo facit, quæ malæ discernentes in sinistram partem interpretantur, cum ignorent intentionem operantis quam solus Deus iudicat. Sunt enim via recta quæ videntur hominibus praua; sicut è contrario, praua quæ videtur recta; quia oculum illū intentionis non aduertunt, secundum quem omne opus aut

Secunda explicatio nigredinis & formositate animæ fidelis.

Eccles. 18.

Prou. 16.

D 2

erigi-

erigitur aut deprauatur. Dicat ergo iuxta hunc modum fidelis anima, *nigra sum sed formosa*; ac si dicat, nigra quidem videor in aliquo actu meo, ab his qui simplicem oculum non habentes in contrariam partem recipiunt, cum magis sim formosa propter simplicem meum oculum ex quo totum corpus meum lucidum est: sicut & vos, o filiae Ierusalem iudicatis, quae me simplici & columbino oculo aspiciatis. Nolite ergo me considerare quod fusca sim, quia decolorauit me Sol: hoc est, nolite putare corpus meum, id est, opus meum esse tenebrosum; quia profecto quod ex veri Solis luminosa procedit gratia, totum lucidum est, non habens aliquam partem tenebrarum.

Ibidem.

Amplius. Quaelibet anima per poenitentiam ad Dominum conuersa videtur quidem ex poenitentiae austeritate quasi nigra propter habitum tristem & lugubrem: sed quia tristitia haec secundum Deum est, & poenitentiam salutem stabilem operatur; & beati qui lugent, quoniam ipsi consolantur, formosa est; habens in spe, quod iuxta Prophetam accipiat a Domino coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu meroris. Et sicut quidam Sapiens dicit, cor quod nouit amaritudinem animae suae, in gaudio illius non miscebitur extraneus. Dicat ergo talis, *nigra sum sed formosa filia Ierusalem sicut tabernacula Cedar, sicut pellis Salomonis*; quia ex nigredine poenitentiae, videor primo pertinuisse ad filios ancillae, quorum opera sunt tenebrarum; sed post-

modum ipsa poenitentia talem mihi contulit formositatem, ut iam pertineam ad filios liberae, qui mortificatione carnalis vite veri Salomonis tentoria sciunt & componere & esse. Quapropter nolite me considerare quod fusca sim, quia decolorauit me Sol, hoc est, nolite poenitentiam meam despiciere, quia ut hanc susciperem fecit ille verus Sol, qui cor meum radijs gratiae suae & misericordiae penetrauit & illuminauit, ut illud bonum generalissimum, ipsum videlicet Deum quem peccando amiseram, poenitendo reciperem.

Præsentis decantatio Cantici ad vos, sanctissimæ Sorores quæ Christi Sponsæ estis, & esse debetis non incongruè respicit, pro qualitate propositi & ordinis vestri; quia despectum quidem cultum in exteriori habitu præferitis, sed formosum Deo, quia acceptum, ut credimus, interiori mentis habitu conseruatis. Vnde concordis & suauis concentu cordis & oris sanctæ societatis vestræ vniuersitas proclamet; *nigra sum sed formosa, filia Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pellis Salomonis nolite me considerare quod fusca sum, quia decolorauit me Sol.* Quod est alijs verbis expressius dicere, quia spectaculum facti sumus huic mundo, & Angelis & hominibus: Nigras nos & deformes decernunt filij sæculi huius sicut tabernacula Cedar, id est, sicut gentes quæ nigredine malorum mortuæ sunt & Deo & mundo: porro nos neque fauorem neque gloriam

Bonum generalissimum Deus est.

Tertia explicatio nigredinis & formositatis conuenit sanctis virginibus, quibus hoc opus inscriptum est.

1. Cor. 4.

Quid sit habere oleum in vasis.

Matth. 25.

1. Cor. 4.

2. Cor. 6.

am mundi quæretes, sed oleum in vasis nostris, hoc est lætitiâ bonorū operum in conscientijs gestantes, in oculis sponſi noſtri formosæ & pulchræ existimus, sicut pellis Salomonis, id est, sicut quæ mortificationem Iesu in corporibus nostris circumferentes, dilecta ei tabernacula in cordibus nostris construimus, de quibus dicere possit, *inhabitabo in eis & inambulabo. Nolite ergo nos considerare quod fusca simus, quod sæculi huius transitoriam & deformem pulchritudinem non habemus, quia hoc effecit ille verus Sol qui luxit nobis per gratiam suam feruore valido sui amoris, ut spretâ omni huius corruptibilis vitæ pompâ, magis eligamus ei actu & habitu placere quàm mundo. Filij matris meæ pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiui.*

2. Tim. 3.

Persecutionis Ecclesie siue fidelis animæ grauitas in quo consistat.

Postquam Ecclesia siue quælibet sancta anima decoloratione suam exteriorem decolorationisque causam præmisit, omnes enim qui in Christo piè viuere, persecutionem patientur, subdit nunc aggrauationem persecutionis, quod eâ non tantum ab extraneis, verum etiam à Fratribus, quod grauius est, perpeſſa sit & perpetiatur. Minorem quippe dolorem ingerunt ea mala quæ ab extraneis inferuntur, plus verò ea tormenta deſæuiunt, quæ ab illis inferuntur, de quorum mentibus præſumebatur.

Videtur autem huius particule decantatio nõ simplicem exposcere sensum, quia & Synagoga, & Ecclesia, & Ierusalem superna, bonitas siue potentia Creatoris Matris nomine possunt æquiuocè nuncupari. Eadem quoque æquiuocatio nomine filiorum, Apostolus, Apostolorumque successores, Iudæos, Hæreticos, aduersariasque potestates complectitur. Pugna quoque talium filiorum nõ vniformis, quia & in bonam & in malam partem accipitur. Singulæ verò partes singulas habere debent expositiones.

Primitiua namque Ecclesia que ex Iudæis erat persecutionem patiebatur, ab eis qui non crediderunt Iudæis; sicut legimus in actibus Apostolorum, quia repleti zelo iniecerunt manus in Apostolos, & posuerunt eos in publicâ custodiâ: & alio loco, cæsis autem denuntiauerunt ne in nomine Iesu loqueretur, & in persecutione illa in qua Stephanus passus est, scribitur, quia facta est persecutio magna in Ecclesiâ, quæ erat Ierosolymis, & dispersi sunt omnes per regiones Samariæ præter Apostolos.

Cum ergo vtraque pars, credentium videlicet & non credentium, filij essent Synagoge naturâ vel genere, infideles autem fideles propter fidem Iesu Christi persequerentur, potuit planè pars ista credentium, quæ Ecclesia Christi tunc temporis erat, dicere, *filij matris meæ pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiuit*

Nomen Matris & filiorum æquiuoce quibus conueniat.

Pugna in bonam & malam partem accipitur.

Pugna filiorum Matris contra Ecclesiam siue fidelem animam quatuor modis explicatur. Act. 13. Act. 5.

Act. 8.

Primus modus pugne conuenit Ecclesie primitiue & Synagoge.

Matth. 10. diui: ac si alijs verbis diceret. Cum Dominus præcepisset dicens, in viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis, sed potius ite ad perditas oues domus Israel, ego hoc præceptum adimplere cupiens, filijs Matris meæ fidem quam à Domino accepi, & per quam saluari deberent prædicauit; sed illi prædicationem meam parui pendentes pugnaverunt contra me, verbis & factis atque de finibus suis me propellentes, posuerunt me custodem in vineis, id est in Ecclesijs gentium, qui verbum fidei cum gaudio susceperunt. Quibus cum laboris & custodiae meæ diligentiam impenderem, vineam meam, id est, gentem meam custodire neglexi, eò quod custodiam meam despicerent, & verbum salutis suscipere renuerent: sicut eis quidam meorum dixit, vobis quidem oportebat loqui verbum Dei, sed quia repellitis illud, & indignos vos iudicatis aeternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Nam sicut idem alibi dicit, illorum delicto salus gentibus vt illos æmulentur: & subinde, nolo vos ignorare fratres mysterium ne sitis vobis ipsis sapientes, quia cecitas ex parte contigit in Israel, donec plenitudo gentium intraret, & sic omnis Israel saluus fieret.

Quid sit esse custodem in vineis, & vineam non custodisse.

Act. 13.

Rom. 5.

Rom. 11.

Esa. 1.

Propter hunc ergo contemptum sine custodia relinquentiam vineam istam Propheta prædixit, & derelinquetur inquit, filia Syon vt vmbra- culum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario, sicut ciuitas qua vastatur. Et hæc quidem dicere potuit primitiua

Ecclesia, cuius mater erat Synagoga, sicut & contrariæ partis, de qua dicit quod filij matris suæ pugnaverint contra eam.

Porro vniuersalis Ecclesia potuit & potest dicere de Apostolis eorumque successoribus, filij matris meæ pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiui. Superna quippe Ierusalem mater est credentium, propter fidem, spem, & charitatem, quam ad eam habent, quia dum sperant & credunt, eius beatitudinis se participes esse fieri, cuius participes facti sunt præcedentes sancti, operantur & laborant per charitatem quâ tantum bonum diligunt, vt ad illam supernam patriam peruenire possint: pro quâ sanctè & iustè conuersari quid est aliud quàm ab illa ad illam spiritualiter generari?

Huius quoque Filij fuerunt Apostoli Apostolicique viri, qui dum pro hac gloriosissimâ patriâ promerendâ, multis laboribus afficiebantur, & ad mortem vsque fatigabantur, profectò credendo, sperando, & diligendo ad illam ipsi nascebantur, & non minus ab illâ, quæ huius eorum laboris causa erat quasi materno affectu generabantur.

Tales ergo filii contra Ecclesiam pugnant, quando eam ab errore suo depugnare intendebant, sicut & adhuc omnem fidelem animam de virtijs ad virtutes verbis & exemplis quotidie depugnant. Nonne hoc

Secundus modus pugnae conuenit Apostolis & Ecclesie vniuersali, & quæ illa.

Superna Ierusalem est mater credentium, huius filij fuerunt Apostoli.

Qualiter Apostoli contra Matrem pugnaverint.

1. Cor. 4.

hoc modo vnusexeis contra Eccle-
fias pugnabat; quando vni earum
dicebat, *quid vultis, in virgâ veniam ad
vos, an in spiritu mansuetudinis? Omni-
no auditur inter vos fornicatio, & talis
fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt
uxorem Patris quis habeat.* Ecce quali-
ter contra istos primò pugnabat,
quos postquam increpando ab hoc
peccato debellauerat, consolatoriâ
releuat epistolâ, *si contristauit vos, in-
quiens, in epistolâ, non me pœnitet, & si
pœniteret, videns quod epistola illa etsi
ad horam vos contristauit, nunc gaudeo;
non quia contristati estis, sed quia contri-
stati estis ad pœnitentiam: contristati e-
nim estis secundum Deum, vt in nullo de-
trimentum patiamini ex nobis.* Alij
quoque Ecclesiæ scribens, *ô insensâ-
ti Galathe, quis vos fascinauit veritati
non obedire?* dum contra eam hoc
modo pugnat, ab infidelitate ex-
pugnat.

Secunda ex-
plicatio
quid sit cõ-
stitui custo-
dē in vineis,
& eam non
custodire.

Abac. 2.

Sed quid est, quod isti filij eos
quos tali modo impugnant, & à vi-
tij expugnât, in vineis custodes de-
putant, nisi quod docent & sua-
dent, vt virtutum germina fructuf-
que custodiant? At illi vineam su-
am non custodiunt, quia ad tan-
tam virtutum custodiam illorum
depugnatione profecerunt, vt iam
prisca consuetudinis errores custo-
dire negligât; quin imò eos per Dei
gratiam à se longius spiritu fortitu-
dinis repellant. Vnde Propheta ex
talium personâ dicit, *super custodiam
meam stabo; stat super custodiam
suam, qui per solertiam disciplinæ*

terrenis desiderijs non succumbit,
sed supereminet, vt dum semper
stantem appetit æternitatem, infra
sit ei omne quod transit.

Quid sit sta-
re super cu-
stodiam suâ.

Adhuc alio modo Ecclesia quo-
que clamat pro rebellantibus sibi
falsis fratribus hæreticis & schis-
maticis, qui quam diu in Ecclesiâ
erant & eisdem Sacramentis parti-
cipabant, filij putabantur illius cœ-
lestis Ierusalem quæ est mater fide-
lium, & pertinere ad ciuitatem Dei,
sed postquam in diuinitatem & hu-
manitatē Christi blasphemare visi
sunt, & vnitatem sanctam scindere,
de hæreditate filiorum eiekti sunt,
& probatum est, quia verè filij non
fuerint, sed potius adulteri; quali-
bus dicit Apostolus, *quod si extra dis-
ciplinam estis cuius participes facti sunt
omnes filij, ergo adulteri & non filij estis.*

Tertius mo-
dus pugna
conuenit
Catholicis
& hæreticis.

Hebr. 12.

1. Ioh. 2.

De his quoque Iohannes dicit, *quia
de nobis exierunt, sed non erant ex nobis;
nam si fuissent ex nobis, permansissent v-
trique nobiscum.* Et Dominus per
Prophetam, *filij, inquit, mei, exie-
runt à me, & non subsistunt.*

Iob. 24.
elevatori sunt
ad modicū
& non sub-
sistent.

Tempore ergo illo quo filij i-
sti non legitimi sed adulteri, illos
qui rectæ filiationis erant, præ-
diuersa fidei assertione impug-
nabant, cum Hæretici Princi-
pes peruersæ fidei assertoribus fa-
uerent, Sancti & Catholici viri de
sedibus suis pulsi, damna & exilia
multaq; pericula passi sunt, eo quod
rectum fidei dogma prædicarēt, &
hæreticis communicare nollent.

Cū igitur vtriq; Ecclesiasticis offi-
ciji

cijis insigniti essent, eademque Sacramenta tenerent, & ob hoc ad vnius Matris gremium pertinere crederentur, propter solam diuersitatem fidei diuisi sunt, & illa prauorū societas persequebatur Catholicā societatem; cuius persecutionis aestu infecta sancta societas ista nigrā se dicit, & quod eam decolorauerit Sol ille, pro quo decertabat, vt æqualis Patri in diuinitate, & vnius cum eo substantiæ, potentiæ & voluntatis diceretur; in humanitate autē verus homo crederetur, quod contraria pars non ita esse plasphe-
mabat.

Ecclesiam
quomodo
Sol decolo-
rauerit.

Subdit ergo causam decolorationis suæ pars Catholica, quia inquiens *filij matris meæ pugnaverunt contra me*; Et quoniam talibus filijs nō legitimis, sed adulteris hoc est hæreticis persequentibus, pars sanæ fidei compulsā est ad alias demigrare sedes & proprias relinquere ciuitates, addit, quia *posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiui*.

Tertia expo-
sitio quid sit
constitui
custodem in
vineis, & eā
non custo-
disse.

Multæ enim Ecclesiæ tunc temporis proprio Pastore destitutæ ab hæreticis peruerso dogmate maculabantur, & sancti Sacerdotes exiliati, alienis in locis verbum fidei difsemminabant, quod in suis facere temporum necessitate prohibebantur.

Quartus mo-
dus pugna
conuenit
Angelicæ &
humanæ
naturæ.

Aliter. Cum omnis creatura Mater sit bonitas & potentia Creatoris, bonitatis quippe eius fuit, quod nos cum non essemus condidit; potentiæ, quia omnia quæ voluit po-

tuit; in omni autem creatura duæ sint rationales, Angelus & homo propter rationis communionem; & quia ab eadem bonitate & potētia vtrique conditi sunt, quasi quādam fraternitatis societatem habere videntur, vt eiusdem matris filij nuncupentur. Sed quia pars illa Angelorum quæ cecidit, humanam creaturam ad eam gloriam de qua gesta fuerat per Dei gratiam asurgere videns & inuidens modis omnibus persequebatur, & perdere laborabat, dicat ipse homo experionā infirmantium, *filij matris meæ pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis, vineam meam nō custodiui*.

Dum inquit, isti Spiritus rationales filij matris meæ pugnant aduersum me, compulerunt fragilem mentem meam actiones terrenas diligere, & animæ meæ custodiam deferere. Per vineas quippe quarū opus sub diuo est exteriorum actionum occupationes designari possunt: quantō enim mens circa terrenas actiones per sensus exteriores foras dispergitur, tantō anima à sui custodia intus negligitur.

Cum enim inuisibilis sit anima, nequaquam corporearum rerum delectatione tangitur, nisi quod inhærens corpori quasi quædā egrediēdi foramina eiusdem sensus corporis habet. Visus quippe, auditus, odoratus, gustus, & tactus quasi quædam viæ mentis sunt, quibus foras veniat, & ea quæ extra eius
sunt

Quarta ex-
plicatio,
quid sit cō-
stitui custo-
diam in vi-
neis & eam
nō custodire

Fenestra-
nimæ quin-
que sunt
sensus cor-
poris.

sunt substantiam concupiscat. Per hos etenim sensus corporis quasi per fenestras quasdam exteriora quæque anima respicit, respiciens concupiscit: hinc Ieremias ait, *ascendit mors per fenestras vestras, ingressa est domus vestras.* Mors quippe per fenestras ascendit, & domos ingreditur, cum per sensus corporis concupiscentiâ veniens habitaculum mentis intrat.

Aduersariâ ergo potestates mentem terrenis actionibus occupatâ faciunt suimet negligentem esse, dum per dissolutionem exteriorum operum, cogunt eam in animæ suæ custodia minimè stare, vt merito possit dicere, *filij matris meæ pugnaverunt contra me, posuerunt me custodè in vineis, vineam meam non custodiui.* Quia vero in omnibus aduersitatibus siue periculis, non tantùm ab extraneis quantùm à fratribus sibi illatis, Ecclesia vniuersalis siue particularis, siue quælibet anima fidelis quodam dubietatis æstu affligitur, eò quod multi fidem nomine tenent, & non sit facile discernere qui verè fideles sint, ad Dominum Sponsumq; suum conuertitur, cuius adiutorium pro gratia discretionis huiusmodi flagitans subsequitur oratione deprecatiuâ dicens, *Indica mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie.*

Oratio deprecatiua

VERSUS VII.

Indica mihi quem diligit anima mea,

vbi pascas, vbi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.

TRIBVS modis dicitur Deus indicare, videlicet re, intellectu, voce. Re quidem, quando dubiæ menti, quid eligendû vel quid tenendum sit alicuius virtutis suæ signo manifestat: nam hoc modo vt populum seditiosum à murmure compesceret, cum inter duodecim virgas, quas de singulis tribubus accipi, & in tabernaculo fœderis poni iussit, sola Virga Aaron in tribu Leui floruisse & fructum protulisset, in præfagium futuræ nobilissimæ successionis, ex qua illa singularis natiuitas per Mariâ Virginem administranda erat, quia ipsum Aaron cum suâ sobole in Sacerdotium elegisset, qui specialiter ad offerenda sacrificia Deo appropinquaret, & in sancta sanctorum introiret, hoc signo indicauit.

Tribus modis Deus dicitur indicare.

Num. 17.

Virga Aaron florida quid præfigurauerit.

Porro intellectu indicat, quando mentem alicuius occulta inspiratione tangens, quid melius agendum eligat, eius intellectui reuelat. Vnde cum Dauid Rex nomine præmonente cogitaret domum Domino ædificare non displicuit Deo, sed potius placuit, quia quamuis eum hoc suo tempore facere prohiberet, (eo quod vir sanguinum esset,) causam tamen non improbauit, quin imò tanto & reuerentiâ præmio dignam iudicauit, vt ei promitteret filium suscitaturum, quem tantæ

2. Reg. 8.

2. Reg. 16.

E pacis

2. Reg. 7.

pacis innocentiae, & sapientiae prae-rogatiua sublimari deberet, ut ad tale opus peragendum idoneus existeret. Insuper hanc eius bonam & sibi placitam voluntatem Deus remunerare volens, *prædicens, inquit, prædico tibi, quod domum tibi edificabit Dominus.* Ut ergo Deus ostenderet quod hoc sibi placeret, quod ei per intellectum indicasset, non solum hoc quod cogitavit non prohibuit, verum etiam ut ipsa domus magnæ æstimationis & virtutis in toto mundo fieret, suâ gratiâ adiuuit.

Voce autem Deus indicat, nunc per seipsum, nunc per alios: per seipsum quidem, sicut ad Abraham & Moysen cæterosque Prophetas locutus est; per alias verò, veluti cū per ipsos Prophetas primò, deinde per Apostolos cæterosque credentes, quibus sua præcepta alijs annuntianda commisit, quid suæ voluntatis, quid eorum salutis esset indicavit.

Secundum tres indicandi modos assignatos, Deus ad hæc quadrupliciter indicat.

Primus in dicandi modus, fit re & intellectu.

Dan. 7.

Rursus secundum hos modos, quadrupliciter dicitur Deus indicare, videlicet; aliquando re & intellectu, interdum re & voce, plerumque intellectu & voce; nonnunquam verò simul, & re, & intellectu, & voce. Re quippe & intellectu indicat, quando scilicet aliquid rerum ostensione præsignat, sed quidnam sit quod præsignat, ei cui hoc ostendit statim per intellectum præsignat. Hinc est quod cum Danieli diuersitates & qualitates fu-

turorum regnorum per diuersas similitudinis bestiarum ostenderentur, quædam nisi angelo docente non intellexit: quædam verò post res visas statim per se intellexit, sicut quodam loco post ostensas sibi rerum similitudines statim subdit, & ego inquam intelligebam, Dan. 8. Et in alio loco, *verbum reuelatum est Danieli cognomento Balthasar, & verum verbum & fortitudo magna, intellexitque sermonem.*

Re autem & voce dicitur indicare, quando aliquid re prænuntiat, & quid significet, voce pronuntiat, sicut cum Petro stupendam piscium capturam dedisset, causam protinus huius miraculi aperuit, *noli inquam timere, ex hoc iam homines eris capiens.* Luc. 8.

Porrò intellectu & voce indicat, quando alicui voluntatem suam dat intelligere, & quia hoc sua intellexerit inspiratione aperta cõprobat voce. Hinc est quod Iacob in Aegyptum descensurus, cum intellexisset, quod non sine voluntate, & dispositione Dei actum esset, ut Ioseph promitteretur, non consulto pro hoc Deo, sicut Scriptura refert, *profectus est cum omni domo suâ, & venit ad puteum iuramenti, mactatisque ibi victimis Deo Patris sui, audiuit eum per visionem dicentem sibi, Iacob Iacob; qui respondit, assum; & ait, descende in Aegyptum; ne timeas, faciamque te ibi in gentem magnam.* Ecce quod iste

Secundus, re & voce.

Luc. 8.

Tertius, intellectu & voce.

Gen. 64.

iste

iste intellexerat diuinæ voluntatis esse, diuina quoque vox attestata est, se ei hoc per intellectum indicasse.

Quartus, re,
intellectu
& voce.

Simul vero & re, & intellectu & voce indicare videtur, quando aliquid aliquo præcedente signo insinuat, cuius subiecti signi causam capabilis videntis sensus per Spiritum intellectus pensat, quam ipsius author causæ voce quoque subsequente confirmat. Denique Esaias cum officium prædicationis suscipere metuens diceret, *va mihi quia tacui, quia vir pollutis labijs ego sum, & in medio populi polluta labia habentis ego habito*; signo sibi à Deo dato, quod ostendit, dicens, *& volauit ad me vnus de Seraphin, & in manu eius calculus quem forcipe tulerat de altari, & tetigit labia mea dicens, ecce tetigi hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur*, gratiæ vocantis in se dignationem intellexit; & cum diceret Dominus, *quem mittam & quis ibit nobis?* voluntati diuinæ reuerenter attendit, moxque se humiliter & officiosè admittens, ecce ego inquit, *mitte me*. At Dominus quod per rem præsignauerat, & per intellectum aperuerat, voce quoque comprobauit, vt ad prædicandi officium Prophetam institueret; *Vade inquit, & dices populo huic, Audite audientes me, & nolite intelligere, & videte visionem, & nolite cognoscere*.

Aliquo ergo modo præscripto-

rum modorum, postulat Ecclesia siue quæuis Deo placens anima indicari sibi gratiam necessariæ discretionis, vbi possit & debeat agnoscere placitam mansionem diuinæ dignationis, *indica, inquit, mihi quem diligit anima mea*. Non passim, inquit, non leuiter, & quasi modicum pensi habeat, accipiendum est ô Domine hoc tuum indicare; & ideo non cui libet, sed mihi quæ te diligo huius gratiæ munus concede; quia ad sensum huius subtilitatis sola vis proficit contemplatiuæ charitatis.

secundum aliquem modum ex his quatuor Anima fidelis petit sibi indicari, mansionem diuinam.

Et quid indicabis? videlicet, *vbi parcas, vbi cubes in meridie*. Quinam sunt quas pascit Deus, nisi hi quos ipse deducit, & in virectis virtutum exponit, vbi diuersas sanctitatis species colligant, quarum salubritas animæ sanitatem conferat, morbos depellat, & ad omne opus bonum efficacem hominem constituat. Sed quæ sint istæ species tanti vigoris, vt tam fortem, tam pulchrum, tam gloriosum hominem perficiant, luce clarius est, videlicet humilitas, patientia, obedientia, castitas, munditia corporis & animæ, mentis incorruptio & carnis mortificatio, contemptus sæculi & timor Dei, postremò charitas ipsa Dei & proximi, sine quâ nullius erit efficaciam omnium istarum confectio specierum. Iudicio sunt hæc scire cupienti qui & quales sint quos pascit Deus,

Quos dicitur Deus pascere.

Sanctitatis diuersæ species quæ sunt.

E 2

quod

Signa eorum
quos pascit
Deus.

Ioh. 10.

quod eius scilicet veri Pastoris oues
sint, de quibus ipse dicit, *oues meae
vocem meam audiunt, & ego Dominus
agnosco eas*; vt has oues suas compro-
bet qui vocem eius audiunt, & ideo
oues sint quia audiunt, quarum ta-
le audire & esse sit eius agnoscere.
Sicut è contrario qui non audiunt,
nec oues quoque sunt, cum magis
sint *sub vestimentis ouium lupi rapaces*,
de quibus dicit, quia *à fructibus eorū
cognoscetis eos*; quorum non audire
nec esse, est eius non agnoscere;
sicut ipse talibus dicit, *non noui vos*,
Math. 25. *discedite à me maledicti in ignem aeternum.*

Matth. 7

Math. 25.

Locus in
quo Deus
pascit quis
sit.

I. Cor. 2.

Locus in
quo Deus
pascit nō est
vniiformis;
& vnde.

Diversi præ-
dicandi mo-
di ex dupli-
ci modo vi-

Locus ergo vbi pascit quos pas-
cit Deus sunt prata siue virecta vir-
tutum, spiritualium quoque pascua
doctrinarum, vbi inueniuntur &
agnoscuntur, qui sint oues Domini
& qui non sint, quia qui secundum
Spiritus sunt, quæ Spiritus senti-
unt; *animalis autem non percipit ea quæ
sunt spiritus Dei.*

Hæc autem pascua in quibus De-
us pascit quoscunque pascit, non v-
niformia propter duplicem modū
viuendi scilicet & docendi, quam-
uis vtrobiq̄ue per se quidem sint e-
adem: nam vna dicitur bona vita,
altera bona scientia, in subiectis ta-
men in quibus sunt, & de quibus
prædicantur, diuersa sunt propter
diuersas gratiarum distributiones;
quia vnus quidem prædicatur hu-
milis, alter mansuetus vel mitis; iste
patiens, ille obediens; alius castus,
atque alius misericors vel largus, si-

ue aliud aliquid huiusmodi, quod
ad modum benè viuendi pertinet.
Alterâ vero in parte quæ est bona
scientia, de hoc quidem subiecto
prædicatur, quia bonus orator siue
prædicator est; de illo verò quia
bonus interpret siue expositor est;
de alio, quia peritus artium libera-
lium est, siue aliud aliquid quod
attinet ad modum benè docen-
di.

Ipsa quoque particulariter præ-
dicata suscipiunt magis & minus,
dum ex hac parte alius alio est hu-
milior, alius alio patientior, alius a-
lio castior, siue quodlibet aliud,
quod honestæ vitæ magis & minus
accidere potest. Porro ex altera
parte alius alio doctior, alius alio e-
loquentior vel eruditior, siue aliud
quodlibet, quod etiam scibili a-
nimæ magis & minus accidere
potest.

Quamuis ergo in huiusmodi pas-
cuit, in quibus pascit Deus quos pas-
cit, nō simpliciter sed multipliciter,
ea quæ diximus sit diuersitas, in ipsa
autem diuersitate magis & minus
accidat, hi tamē qui pascuntur, licet
propter donorum diuersitatem &
mensurâ non æqualiter pascuntur,
oues tamen Domini omnes sunt &
dicuntur; Quia sicut stella ab stel-
la cum differt in claritate, omnes
tamē stellæ sub vno continētur fir-
mamento, ita multæ quidem San-
ctorum sunt differentiæ, propter
differentes quæ in eis sunt virtutes,
omnes tamen ad vnum Dei reg-
num

uendi &
docendi ex
parte subie-
ctorum.

Particulari-
ter prædica-
ta suscipi-
unt magis
& minus.

Comparatio
stellarum &
Sanctorum.

Ezech. 34.

num pertinere noscuntur. Vnde cū Dominus per Prophetā diceret, ecce ego ipse requiram oues meas, & visitabo eas sicut Pastor visitat gregem suū, in die cum fuerit in medio ouium suarum dissipatarum, subdit paulo post, in riuis & in cunctis sedibus terræ & in montibus Israel erunt pascua eorum. Riui ex fontibus prodeunt, pascua vero terræ humilia, montium sublimia sunt.

Quid per riuos, pascua, & montes significetur.

Quid ergo per riuos, nisi quædā facta & dicta, q̄ ex magnis Patribus quasi ex fontibus profluunt? quid autem pascua terræ nisi leuiora diuinorum præceptorum documenta? quid verò per montium pascua nisi sublimia diuinorum mysteriorum sacramenta? Proposuit itaque

Deus ouibus suis proponit pascua competentia.

Deus ouibus suis, magnis & paruis, infirmis & fortibus pascua vtriusq; competentia sexra vtrorumque capacitatem, quatenus & parui & infirmi habeant, vnde ad æternam vitam nutriantur, & confortentur; magni verò & fortes vnde proficiant & fatientur. In talibus sane ouibus suis, quas & in quibus hoc modo pascit Deus, ipse sibi requiem parat, vt in eis suæ indignationis gratia cubet & requiescat, in quibus tunc cubare & requiescere dicitur, quando eorū pijs actibus delectatur. Vnde per prophetam, super quem, inquit, requiescam nisi super humilem & quietum & trementum sermones meos? Quo contra in reproborum mentibus laborare dicitur, quando eorum prauis actibus qua-

Esa. 66.

Quomodo Deus in prauorum mentibus laborat.

si fatigatur. Vnde cum quibusdam peruersis Propheta diceret, laborare fecistis Dominum in sermonibus vestris, & illi responderent, in quo eum fecimus laborare? in eo, ait, quod dixistis, omnis qui facit malū bonus est in cōspectu Domini, & talis ei placent. Diuinitas ergo quæ à cordibus prauorū peruersis eorum actibus exasperata & quodammodo lassata repellitur, spiritus enim sanctus, sicut scriptum est, disciplina effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu, & corripietur à superueniente iniquitate, cuius repulsio illorum est abiectio, ea nimirum in sanctorum mentibus, quorum pijs actibus inuitatur & suscipitur, suauiter & quasi delectabiliter cubat & requiescat, cuius susceptio illorum est electio.

Malach. 2.

Rogat ergo Ecclesia vel sancta anima indicari sibi, vbi pascat & vbi cubet sponsus & hoc non quocūque tēpore sed in meridie. Cum hoc loco meridies iuxta anagogen solummodo accipi debeat, primò cōsiderare libet, quod, quibusue modis dicatur dies, & quot quæuē partes sint diei, vt his præcognitis, quem sensum expeditionem, significatio diuersa contineat, alieno relinquamus iudicio.

Cur sponsus dicatur cubare in meridie. Meridies hic anagogicè dicitur tantum.

Videtur autem dies non simpliciter dici propter diuersas significationis formas, vt propter nominis cōmunionem, rationis autem siue definitionis diuersitatem vim æquiocationis obtineat.

Dies diuersimode dicitur, & diuersas habet partes.

Quis dicatur
dies natura-
lis, actualis,
intellectua-
lis, & æter-
nalis.

Ponamus ergo vt quatuor sint
dici formæ, quarum prima quidem
dicatur dies naturalis, sequens verò
ad prioris constituta formam, non
absurdè nuncupetur dies actualis,
tertia verò quæ sola rationis luce
constat, non incongruè appelletur
dies intellectualis, porro vltima
quæ nunquam deficit & sola tem-
pore caret, inque sui immutabilitate
fixa perstat, congruentissimè scri-
batur dies æternalis. Et vna quidem
est vitæ humanæ subsidium, altera
componendæ vitæ exemplum, ter-
tia discernendæ vitæ speculū, quar-
ta quæ & vltima benè consumma-
tæ, vitæ præmium.

Dies na-
turalis, ac-
tualis, &
intellectua-
lis in tres
diuiduntur
partes, ma-
ne, meridi-
em & vespe-
ram.

Constituamus vt harum quæque
in tres diuidatur partes, videlicet in
mane, meridiem & vesperam ex-
ceptâ solâ vltimâ, quæ semper tem-
poris expers fuit, & est, & erit; esse
quippe eius & incomparabile de-
cus est ipse Deus.

Dies natu-
ralis non est
huius loci
proprie.

Et prima quidem quæ est natu-
ralis nihil ad præsentem attinet lo-
cum, nisi quod cæteræ duæ tantum,
vltima quippe vt diximus sine tem-
pore est, ad eius constituuntur for-
mam.

In die natu-
rali quid sit
mane, meri-
dies & ves-
pera.

In naturali igitur die mane est
primus solis exortus, qui paulatim
ascendendo succrescens meridiem
efficit circa mediam diem, quæ fit
in eo loco vltra quem Sol non pro-
grediens quasi in centro figitur, at-
que inde iterum descendendo de-
crescens, vesperam efficit circa fi-

nem diei, qui est totus solis occasus.

Ad huius autem dici formam in-
stituitur ille, quem appellauimus ac-
tualis ab exordio mundi vsque
ad finem eius; cuius mane fuit tem-
pus illud ante legem quo tantum
naturali lege homo vtebatur, meri-
dies autem sub lege & gratia, quan-
do & naturali & scriptâ lege instru-
ebatur; porro vespera tempus vlti-
mi iudicij quando & pro naturali
& pro scripta lege iudicabitur, siue
ad vitam siue ad mortem.

Ante legem quippe, per natura-
lem legem mane habebat, id est
principium quoddam discretionis,
duce ratione quâ videre & agnos-
cere posset, quantum brutis anima-
libus præstaret, quando bonum &
malum discernere nosset; ad sum-
mum autem considerare & intelli-
gere, nullam creaturam se ipsam
posse creare, sed esse quoddam in-
creatum, quod omnia quæ facta
sunt iusserit fieri, & quantum excel-
lentius illud & gloriosius esset om-
nibus creatis ex ipsius creaturæ pul-
chritudine & vtilitate aduertere;
atque ab hoc inexcusabilem fore, si
honorem creatori debitum crea-
turæ deferret.

Sed cum lex illa naturalis in qui-
busdam obruta esset consuetudine
peccandi lex scripta est data quæ
prohiberet & coerceret peccantes,
ex quâ meritum cuiusque cõstaret,
dum aut obseruatio eius causa esset
remunerationis, aut præuaricatio
causa damnationis. In quibusdam

vero

In die actu-
ali quid sit
mane, meri-
dies & ves-
pera.

Quid homo
potuerit ex
lege natura-
li.

Quid homi-
ni contule-
rit lex scrip-
ta.

Aliqui lege scripta non eguerunt

Rom. 2.

vero adeo viguit lex ipsa naturalis, vt scripta lege non indigerent, dum ipsi sibi lex essent, & ostenderent opis legis scriptum in cordibus suis, & sine lege existentes ea qua legis sunt facerent testimonium, reddente eis conscientia ipsorum in die quo iudicabit Deus occulta hominum. Vbi autem ad legem naturalem accessit lex scripta, post mane facta est quasi meridies, quia hi quibus Sol iustitiæ iam exortus erat, dato sibi mandato siue veteris siue nouæ legis, tanto feruore charitatis erga Deum vtrobique accensi sunt, vt magis obligerent mori, quam præscriptæ sibi à Deo legis honestatem præuaricari.

Exempla animi fortis in lege scripta.

Num. 25.

1. Mach. 2.

2. Mach. 7.

Lex noua homini quid contulerit.

Hoc videre licet in illis feruētissimis vtriusque legis æmulatoribus qui fortissimum zelum habuerunt siue pro defendendâ, siue pro coniurâda lege sanctâ, quorum, exempli gratia, vnus fuit in veteri lege Phinees filius Eleazari, qui v indicauit legem occidendo eos, qui præuaricatores legis extiterant: Mathathias quoque & filij eius qui legem defendebant, & septem fratres, qui magis eligerent obseruando legem mori, quam præuaricando viuere. Quid ergo dicemus de illis gloriosissimis & fortissimis pugnatoribus in nouâ lege, Apostolis videlicet & eorū sequacibus in quibus tantus erat feruor diuinæ charitatis, tantus zelus rectitudinis vt pro fide, pro iustitia, pro veritate omnia aduersa perferre, omnium mortium genera subire, postremò in ipsa morte oc-

cumbere non dubitaret: De quibus Apostolus, sancti, inquit, ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Nunquid omnes isti sub lege, siue sub gratiâ, in meridie non fuerunt, quando tantum ardorem tentationis in corpore & corde pertulerunt? Magnos nimirum actus illius meridiei dupliciter æstuantis, quia & mens illorum æstuabat feruore sanctæ charitatis, & corpus affligebatur æstu multæ tribulationis.

Heb. II.

Æstus alius corporis alius cordis.

Vespera quoque quæ est tempus vltimi iudicij, decernere debet huiusmodi emeritis tyronibus, pro æstu laboris refrigerium & requiem, quibus à Rege cælesti pro cuius amore defudauerunt, dabitur æternæ remunerationis donatiuū, videlicet illud generalissimū, indeficiēs & incommutabile bonum, quod est ipse Deus Deorum. Nam hoc est Dei remunerare, se ipsum electis suis dare.

In vespera quomodo detur requies, pro æstu laboris.

Porro ille intellectualis dies, eisdem quas supra posuimus partibus non inconuenienter constat, quia in cuiusque sensu, qui splendore & calore virtutū viget, quasi quoddam mane est boni operis inchoatio; meridies autem bene inchoati operis per incrementa & profectū sanctitatis perfectio; vespera verò benè inchoati, melius perfecti operis optima ad finē vsque completio. Dies iste in vnoquoque sapiente ipse intellectus est, q̄ ea q̄ circa se sunt siue

In die Intellectuali quid sit mane, meridies & vespera.

Iob. 12.

Esa. 6. &
29.Carens
die intelle-
ctuali crea-
tura irratio-
nali assimila-
tur.

siue in cogitatione, siue in opere di-
iudicat & discernit, quia in lumine
est & videre potest, quid sibi sit a-
gendum, quidve vitandum; qui au-
tem in tenebris ambulat, nescit quo eat,
quia tenebrae excacauerunt oculos eius,
ideoq; opera eius opera sunt tenebrarum;
qui quoniam diem istum, id est, in-
tellectum non habet, parum distare
ab irrationabilibus dicitur, propter
irrationabiles, & quasi bestiales
quosdam motus actuum prauorum.

Huius intellectualis diei quasi
primordia lucis sunt prima hone-
statis opera adhuc parua & tenuia,
sed cum assiduitate percreuerint, &
quendam ex eis calorem animus
conceperit, ipso calore paulatim
augmentum capiente in totam di-
uinæ charitatis exardescit plenu-
dinem tanquam huius diei meridi-
em, quando clarior lux intelligen-
tiæ aperitur, ita vt iam nihil in ter-
renis libeat, sed totus in Dei amore
feruescat. Vnde Psalm. vt huius diei
mane meridiq; describeret, di-
cit, *concaluit cor meum intra me, & in
meditatione mea exardescit ignis*: ac si
patēter dicat; iam pridem per desi-
derium boni operis mens mea con-
caluit, sed quia huius meditatione
mandatorum Dei, ab imis ad super-
na per contemplationem quotidie
ducitur, non iam tantum calet, sed
tota in amorem conditoris sui igne
charitatis ardet.

Mane &
meridies in
die intelle-
ctuali nihil
profunt sine
vesperā.

Vespera autem huiusmodi diei
est boni operis vsque ad finem vitæ
consummatio, nec quicquam præ-

cedentes partes conferre poterunt, *Matt. 24.*
si hæc vltima defuerit, qui enim perse-
uerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Vnde psalmista, *eleuatio*, inquit, *ma-* Ps. 140.

nuum mearum sacrificium vespertinum:
ac si alijs verbis dicat, principium
siue profectus operum meorum,
tunc & Deo sacrificium, si in eorum
studio diem clausero extremum. Et
præcepto legis cauda hostiæ in sa-
crificio iubetur offerri; in caudâ
quippe finis est corporis. *Et ille bene
immolat, qui sacrificium boni operis ad
finem debite perducit actionis.* Hinc Io-
seph inter reliquos fratres thalarem
tonicam habuisse describitur, *tunica*
*quippe vsque ad thalum est opus bonum
vsque ad consummationem*

Cauda in sa-
crificio cur-
olim offerri
mandata.

Exod. 29.]

Leo. 3.

Tunica tala-
ris Ioseph
quid figura-
uerit.

Gen. 37.

Est igitur intellectualis diei ma-
ne; virtus inchoatiua; meridies au-
tem, virtus perfectiua: vespera, vir-
tus contemplatiua. Suscipit autem
huiusmodi dies magis & minus,
iuxta triplicem temporalis incre-
mēti in homine qualitatem: in pue-
ritia enim minor est intellectus, in
iuuētute maior, in senectute maxi-
mus. Nam quod reliquum fuerit, in
multis deficit, velut in decrepitis,
qui aliquando sensu repuerescere
videretur. Est autem pueritia siue a-
dolescentia quoddam mane quasi
solis exortus; iuuetus quædam me-
ridies quasi solis altissimus ascensus
& feruentissimum tempus, sicut &
eas ætas maximi caloris est & robo-
ris, senectus autem quædam vespe-
ra quasi solis ab alto axe descensus
& caloris defectus, sicut & illa

Dies intel-
lectualis
suscipit ma-
gis & mi-
nus, & quo-
modo.

Pueritia ma-
ne, iuuentus
meridies cū-
ctus vespe-
ra est.

ætate

ærate homo à calore iuuentutis deficit.

Siue ergo intellectus distinguitur, per ætatē momenta, siue in ipso intellectu distinguitur per operum incrementa, dies intellectualis non absurdè dici potest, vt hoc sit quod Psalmista dicit, *vespere, & mane, & meridie narrabo & annuntiabo*, ac si dicat, & in pueritia & in iuuentute & in senectute siue ætatis siue intellectus tanquā mane, meridie vesperare docendo & operando rectè viuendi regulam annuntiabo.

Psal. 54.

Dies æternalis solam habet meridiem.

Vltima sanè forma dici quam æternalem diximus istarum trium partium solam habet meridiē. Mane enim per se quidem nullum sed in illis qui ea participant, aliquod; ante resurrectionem quidem in sola animā, quando ad eam feliciter moriendo nascuntur; in resurrectione verò & in anima & in corpore, quādo ad eam felicissimè resurgendo renascuntur, quam felicitatem corporis & animæ Scriptura sancta duplicem appellat stolā; simplicem autem, solius animæ beatitudinem.

Stola duplex in Scriptura resurrectiōnem corporis & animæ significat.

Dies æternalis quomodo habeat & non habeat Mane.

Quod ergo initium aliquod habet beatitudinis, etiam nunc in animā & tunc in corpore simul & animā, in participantibus mane quoddam est, sicut dictum est; in sui vero naturā & proprietate, quæ immutabiliter fuit, & est, & erit, nunquam mane fuit, quia ipsa beatitudo, Deus est cuius immutabilitati immutabiles facti participant,

Porro Vespera nec in se, nec in participantibus habere vllō modo potuit vel poterit, quia cum illō æternabiliter fixi stabunt, cuius naturali æternitati per gratiam coniuncti sunt. Meridiem autem semper & in se & in participantibus habuit & habebit; in se quidem, propter specialē pulchritudinis, claritatis, & quietis præstantiam; in participantibus verò propter ardentissimum diuinæ charitatis feruorem, quæ in illa vitâ tantò feruentior est eā quam in hâc vitâ habere possunt, quantò constat quod illa longè est felicitior & incomparabilior istâ. Vnde Propheta, *viuit, inquit, Dominus, cuius ignis, est in Syon, & caminus eius in Ierusalem.* Plus est caminum esse quam ignem, quia ignis esse & paruus potest, in camino, autem vastior flamma succenditur. Syon verò speculatio, Ierusalem autem visio pacis dicitur: pacem verò nostrā hic interim speculamur, vt illic postmodum plenè videamus. Ex amore ergo Domini in Syon ignis est, in Ierusalem caminus, quia hic amoris eius flammis aliquatenus ardemus, vbi aliquid de illo contemplamur, sed ibi plenè ardebimus, vbi plenè videbimus quem amamus.

Dies æternalis nullā habet vesperā meridiem verò semper æternam.

Esa. 36.

Quid sit igne esse in Syon, & caminum in Ierusalem.

Meridiem ergo solam habet ista dies æternalis longè clariorem & feruentiorem præscriptorum dierū formalium siue naturalium meridiibus; quæ tamen secundum merita participantium suscipit magis

Meridies dicitur æternalis clarior est meridiibus dierum naturalium.

F & mi-

& minus, quia cum ipsa per se vna eademq; sit eâ tamen participantes dissimiliter participant. In domo enim *Patris mansiones multe sunt*, quia in vno premio diuersa est gloria electorum, sicut & miseria reprobatorum iuxta vtrorumque meritum.

Ioh. 14.

De quarum dierum meridiebus hoc loco agatur.

Hoc itaque loco nec primæ nec vltimæ diei meridies, sed inter hos mediorum scilicet actualis & intellectualis consideranda est, quia vel in actiua vel in contemplatiua vitæ studio debet pendere vniuscuiusque rectè viuentis intentio.

Igitur quoniam multi videntur in feruore diuinæ charitatis esse, siue in actiuâ siue in contemplatiua vita existentes, qui simplicem oculum non habent, quia bona non recta intentione agunt, dum hæc non pro Deo, sed pro inani gloriâ, vel pro terreno lucro ostentant, quos ab his qui verè Deum amant discernere, valde est difficile, postulat Ecclesia siue aliqua sancta anima Sponsum suum vt ei indicet aliquo modo supra positorum modorum, per Spiritum discretionis, quinam sint illi qui non simulatè sed veraciter illum diligant & sequantur, in quibus ille pascat dulcedine mandatorum suorum, & in quibus cubet & quiescat delectabili quiete virtutum in meridie, id est in feruore charitatis suæ, sicut ipse dicit; *si quis diligit me sermonem meum seruabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus & mansionem apud*

1. Ioh. 14.

eum faciemus. Qui enim sermones Dei obseruat, probat se Deum diligere & qui Deum diligit, Dei mansione est dignus.

Quare autem huius donum discretionis postulat, subdit causam dicens *ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.*

Sodales Christi aliqui sunt, aliqui putantur, & quia vitæ qualitate differunt, recte non *Grex*, sed *Greges* dicuntur. Aliter enim dicuntur qui sunt, aliter qui putantur: quia hi qui sunt veraciter Christum imitantur, siue sint Prælati docentes & instructores subiectos verbo & exemplo sicut Christus discipulos; siue sint subiecti audientes & interrogantes se inuicem, sicut de Christo scriptum est, quia *inuenerunt eum in templo audientem & interrogantem eos*: qui autem putantur tantum, sed non sunt, simulantes se Christum sequi, solo nomine præsumunt, & nec verbo nec exemplo subiectis præsumunt, subiecti autem inter se veluti fratres sint fictâ charitate iunguntur, & ideo non agnoscuntur. Tales ergo sodales Sponsi sunt & putantur: sunt, quia veri; putantur, quia ficti.

Quocirca necessariam sibi postulat discretionem, vt quia supra promiserat, quod etiam filij matris suæ pugnaverint contra se, & ideo dubiû sit qui sint fideles qui infideles, datâ sibi discretionis gratiâ possit agnoscere quibus se debeat coniungere, quibus docentibus credere, à quibus rectè viuendi formam assumere,

Quod sodales Christi aliqui sint, aliqui putantur.

LUC. 2.

Discretio necessaria ad discernendum fideles ab infidelibus.

mere, vt sit ei necesse vagabundam circuire, & ignoranter fortasse abi- re in errores sed alium simulatorū.

Cui taliter postulanti Dominus quasi obiurgando, cur in aliqua tē- tatione de eius adiutorio diffidat, cui pro magna consolatione, diuer- sum gratiæ suæ munus contulerit, respondit, *si ignoras te ô pulchra inter mulieres?*

VERSUS VIII.

Si ignoras te ô pulcherrima inter mu- lieres, egredere & abi post vestigia Gregū, & pasce hœdos tuos iuxta tabernacula Pastorum.

Dies intel- lectualis nō modo parti- culariter in aliquo sed & vniuersali- ter in vno- quoque ho- mine potest constitui.

PAulo superius vbi quadrifor- mem descripsimus diem intel- lectualem siue actualem, particula- riter in aliquo constituimus Sapi- ente; intellectualem quidē propter rationem & lucem inter tenebras, hoc est virtutes & vitia rectē diui- dentem: actualē verò propter dis- cretionem ea quę rectē perspexerit, in opera lucis proferentē; nunc ve- rō nil prohibet vniuersaliter quoq; in vnoquoq; homine intellectuālē tantum constituere diem propter naturaliter sibi insitæ rationis viuacitatem.

Cognitio sui, diei, ig- norantia sui, nocti assimi- latur.

Ponamus ergo ad similitudinem naturalis diei qui integer diuiditur in diem & noctem, huius quoq; intel- lectualis diei in vniuersali homi- ne secundum priuationem & habi- tum duas portiones, hoc est cogni- tionem sui & ignorantiam sui qua- rum prior pro die, sequens pro no- cte reputetur.

Est enim quidam animi habitus iustitia, quando ex plenâ sui cogni- tione, quandam assumit honestatis formam, quâ affectus siue ad quam dispositus, per adiuuantem se gratiâ in tantū proficit, vt huiusmodi affe- ctio siue dispositio transeat in habi- tum, atq; ex hoc totus homo ille iu- stus prædicetur. Huius autem habi- tus priuatio est iniustitia, quando ipse animus aut nūquā admisit ali- quā pietatis formā, aut si habuit, a- misit, diuinā se deferente gratiā; vel alicuius deformitatis attraxit vitiū, cuius affectio siue dispositio simili modo trāsit in habitū priori cōtra- riū, vt sicut participatione iustitiæ iustus, ita participatione iniustitiæ dicatur iniustus: quod est secundū habitum, secundum priuationem verò, quod vel ipse caret iustitia, vel quod iniustitia est priuatio iustitiæ, iuxta descriptionem mali, quod di- citur *malum non esse aliud quā priua- tio boni*, boni autem species & iusti- tia, sicut è contrario mali iniustitia.

Iustitiæ ha- betis, iniu- stitia priua- tio est.

Sed quia hæc species boni nasci- tur ex ea parte quæ est cognitio sui, & species mali ex ea parte quæ est ignorantia sui, dicendum est quid sit seipsū cognoscere & ignorare.

Mali descri- ptio.

Seipsum quippe veraciter cog- noscit quisquis subtili indagatone perpendit quantum præster omni visibili creaturæ in eo quod ad si- militudinem Dei creatus est, quæ similitudo non in corpore, sed in mente attenditur secundum præ- rogatiuam rationis intelligentis

Cognitio & ignoran- tia sui in quo consi- stat.

& discernentis, qualiter ipsa quoq; creatura eius vtilitati seruiens ei subiecta sit; quod eius corporea substantia sursum porrecta sit quasi quoddam commonitorium mentis, quæ debeat terrena despicere & ad cœlestia se subleuare, quod tantum eius naturam Deus diluerit, vt pro eâ redimendâ sanguinem suum fundere dignatus sit: postremo quodeandem naturam ad tantam gloriam prædestinauerit, vt suæ eum immortalitatis, immutabilitatis, æternitatis quandoque participem facere decreuerit, atque ideo omnis honestatis, virtutis & disciplinæ perceptibilem fecerit, sicque ex hoc sui cognitione quasi ex cuiusdam diei luce ducitur ad desiderandam & obtinendam iustitiam. Sicut è contrario ad iniustitiã trahitur quadam cœcitate mētis quasi cuiusdam noctis tenebris, quando omnia illa præscripta nec scit, nec potest in se considerare, quod est se ipsum ignorare. Est ergo cognitio sui quasi quoddam iustitiæ bonum dispositorium, sicut & ignorantia sui quoddam ipsius iustitiæ malam priuatorium.

Quomodo ex cognitione vel ignorantia sui homo fiat iustus vel iniustus.

Puſillanimitatis in Spōsa obiurgatio.

Sponsam igitur suam Sponsus, hoc est Christus Ecclesiã siue quãlibet sanctam animam quæ conquesta fuerat, quia non tantum ab extraneis, verum etiam à fratribus persecutionem pateretur; & idcirco valde difficile esset discernere inter sodales Sponsi qui sint veri, qui falsi obiurgans propter huius-

cemodi puſillanimitatem, & quod quasi destituta esset, gratiæ Dei in se largitatem nõ ostenderet, *si ignoras te*, inquit, *ô pulcherrima inter mulieres, egredere*. Si inquit considerationem tui minimè capis, & ignoras quia ad similitudinem meam facta es, quod te rationis capacè feci, vt intelligas quid appetere, quid refugere debeas, quod te meo sanguine redemi, & inter diuersorum dogmatum Synagogas siue cæteras animas, solam sine maculâ & rugâ pulchram feci, & baptismatis ablutione & speciali Sacramentorũ meorum donatione, nec non diuersarũ gratiarum distributione, quod hoc modo talè te feci, vt meritò nõ debeas turbari, nec aliquibus aduersitatibus frangi, sed magis confortari, & in me gloriari, dum impossibile sit te omnimodis destitui, quam tãto mihi gratiæ & misericordiæ meæ dignatione cõsecraui, si hoc inquit ignoras & scire detrectas, *egredere*, hoc est exi foras à mei contubernio & à secreti mei cõsortio, quia *omnis ignorans ignorabitur, & nulla participatio luci ad tenebras*. Et abi post *vestigia gregũ*; hoc est imitare actus populorũ, qui non sunt vnus grex neq; vnũ ouile, quia non est illis vnus Pastor, quoniã ab vnitae fidei se præcedentes diuersas sequuntur multipliciũ errorũ Magistros. Et *pasce hædos tuos*, hoc est nutri & foue notos tuos carnales & luxuriosos, siue *hædos tuos*, id est peccatores tuo verbo & exemplo putidos, & in iudicio ad fini-

Puſillanimitatem quæ repellere debeant.

1. Cor. 14.
2. Cor. 6.

Qui significantur per hædos.

ad sinistram ponendos; iuxta tabernacula pastorum, hoc est iuxta conuenticula errantium Magistrorum, qui multa habent tabernacula, quia diuersas constituunt Synagogas propter varias doctrinarum sectas, recedentes ab illo vno meo tabernaculo, in quo est vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, nullumque est in Catholicâ vnitatem schisma.

Ephes. 4.

Vox sponsi hoc loco non præcipientis sed prædicentis est.

Math. 6.

Ioh. 2.

Duo contraria in vno eodemque tempore in vno eodemque simul esse non possunt.

Matt. 12.

Hæc autem Vox sponsi non præcipientis est, sed prædicentis, quia iuxta ipsius vocem, nemo potest duobus Dominis seruire, hoc est Deo & sæculo, neque simul diligere Deum & sæculum: & Iohannis voce dicitur, quia omnis qui diligit mundum, non est charitas Patris in illo. Quocirca si mundum diligere non est Deum diligere, Deum autem diligere est iustum esse, profectò mundum diligere est iniustum esse. Duo autem contraria vno eodemque tempore, in vno eodemque simul esse non possunt, vt aliquis possit esse simul iustus & iniustus. Rursus in vno eodemque diuersis tamē temporibus possibile est duo esse contraria, vt nunc aliquis boni aliquid faciens iustus prædicetur, alio verò tempore peccans iniustus. Porro definite simul dici iustus & iniustus, vno eodemque tempore nemo potest sicut iam diximus, quod ex verbis Euangelij docetur, vbi quibusdam dicitur, aut facite arborem bonam & fructum eius bonum, aut facite arborem malam, & fructum eius malum: ac si dicat quia vtrumque simul definite dici boni & mali non po-

testis vno eodemque tempore, necesse est vt vnum istorum in vobis existens alterum perimat, hoc est vel bonitas malitiam, vel malitia bonitatem. Hoc quidem dictum sit iuxta interioris hominis statum, qui semper aut in malo constituitur; sed si totum hominem qui ex animâ & corpore constat cõsideres, hæc Regula dialecticorum deficit, quia possunt vno eodemque tempore in vno eodemque simul duo contraria esse. Contraria enim sunt bonum & malum, duo vero sunt homo & peccator. Et homo quidem secundum substantiam bonum quoddam est, omnia enim que fecit Deus erant valde bona; peccator vero homo quoddam malum est, quod ipse homo fecit. Et hæc duo contraria sunt in vno eodemque tempore, quia quod homo est bonum est: quod peccator malum.

Duo contraria contra communem Dialecticorum regulam in vno eodemque simul esse posse ostenditur.

Gen. 2.

Sponsus ergo sponsam seuerius alloquitur, quasi vagabundam & incertam & minus confidentem & quoddam immediatum ostendens ex vna hac propositione quâ dicit, si ignoras te o pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum, docet alterum de duobus necessario eligendum, videlicet, vt aut cognitione sui iustitiæ bonum assumens specialiter Deo adhæreat contemplatoriâ charitate, aut ignorantia suæ iniustitiæ malum incidens ab ea recedat sæculum diligendo priuatoriâ actione: Iustitiæ enim malum priuat hominem iustitiæ bono.

Sponsus cur sponsam seuerius alloquitur errima.

Dicit itaque sponsus sponsæ, id est Christus cuique fideli animæ, ut si se ipsam in tantam cordis cæcitatem deprefferit, ut nec velit nec possit agnoscere, quam gratiosam eam præ cæteris pulchritudine mentis Deus dotauerit ad considerandum & intelligendum diuinæ in se bonitatis propositum, egrediatur de mentis suæ secretò, & abeat per latam & spatiosam viam errantium populorum, vbi carnalis nutriat motus secundum doctrinam Magistorum, contraria docentium, neque volentium habere Domini tabernaculum in quo sunt vna aurea habes manna, & Virga Aaron & tabulæ Testamèti, quia in eâ prædicantur & venerantur Christi diuinitas & humanitas, & Sacerdotalis dignitas, & mandatorum diuinorum sublimitas.

Quid sit egredi, & abire post greges & pascere hoc dos. Iuxta tabernacula Pastorum.

Tabernaculum Domini quid contineat.

Varia Hæreticorum tabernacula sunt Synagoga Sathanæ.

Can. 6.

Hæretici enim siue schismatici multa habent Tabernacula, propter varias doctrinas quibus seducunt suos sequaces, & putant suum conuentum Ecclesiam esse cum sint Synagoga Sathanæ. Nullus autem locus salutis est extra Ecclesiam Catholicam, neque sunt aliæ Ecclesiæ dicendæ præter hanc vnâ, quæ quamuis in multas particulares diuidatur Ecclesias, tamen propter vnitatem fidei vna est sancta vniuersalis Ecclesia. Vnde & in hoc eodè Cantico dum sponsus diceret, quia *sexaginta sunt regine, & octoginta concubine, & adolescentularum non est nu-*

merus, subiecit, vna est columba mea, perfecta mea, vna est matris sue, electa genitricis sue. Hinc est quod ipse primus Pastor eiusdem Ecclesiæ nondum perfectam adeptus scientiam conspectâ in monte gloriâ Domini, dum diceret, *Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moysi vnum, & Helia vnum,* non est exauditus neq; approbatû eius tale consilium, quia neque in lege neque in Prophetia erat seorsû aliqua constituenda Ecclesia, sed noui testamenti, in quo lex & Prophetæ recapitulantur, sola & vna erat per totum orbem sancta & vniuersalis suscipienda & veneranda Ecclesia. Nihil enim est aliud Euangelium quàm Lex & Prophetæ, quia quod Lex & Prophetæ futurum rebus & verbis denuntiant, iâ factum Euangelium repræsentat. Vnde Ezechiel in visione gloriæ Dei *aspectus, inquit, rotarum & opera velut si sit rota in medio rota.* Rota quippe in medio rotæ est nouum testamentum inter testamentum vetus, quia quod testamentum vetus præsignauit, hoc testamentum nouum exhibuit, & expositio testamenti veteris est testamentum nouum. Vnum namque sunt & inuicem se continent vetus & nouum testamentum, quia quod illud in figurâ, istud repræsentat in veritate; & quod illud faciendum, istud indicat iam factum, ut sint vnum Dei tabernaculum.

Matth. 17.

Petrus cur in monte Tabor exauditus non fuerit.

Rota in medio rotæ nouum testamentum vetus.

Igitur

Igitur Ecclesia Dei non debet neque potest ignorare se ipsam, quæ tanta mysteriorum & Sacramentorum pulchritudinem decoratur, cuius omne præconium est ipsa varietas decentissima venerabilium sanctionum.

Anima non debet ignorare se, & quare.

Porro singulariter quælibet anima non debet se ignorare, ne dum in se conditoris sui dona minimè pensat, per illicita defluendo ab eo aliena fiat. Verum si qua in se bona per gratiam eius considerat, debet ea grater & dicenter attendere, & studio bonæ actionis extendere, ne pro defosso talento arguatur, quin potius pro multiplicato æternæ remunerationis præmio doneatur. Proinde & vos o Sanctissimæ Sorores, quæ in domo disciplinæ estis coadunatæ, nolite vos ignorare, sed potius diligenter circumspicite, & quid vel qualis vos Sponsus vester fecerit attendite, qualiter vos à cæteris hominibus velut triticum à paleis segregavit; qualiter singularis vos conuersationis pulchritudine specialiter sibi aptavit, quam multiplici virtutum ornamento decoravit; quando hinc inde alternantibus studijs nunc pudiciam, nunc continentia, nunc obedientia, nunc humilitate, nunc oratorium & vigiliarum frequentiam, delectabile Deo & sanctis eius spectaculum facitis.

Quid sit mittere margaritam ante porcos.

Cum ergo tales vos per gratiam Dei aspiciatis, nolite margaritam

vestrū ante porcos mittere, vt conculent eam, hoc est nolite exire de illo contemplatiuo & tutissimo sponsi vestri secretariò, & abire post sæcularium actionum strepitus, vbi carnalia desideria completis secundum doctrinam hominum impiorum, de quorum tabernaculis fugere debetis, ne vos terra sæcularis conuersationis absorbeat, sed potius cum vos rectè agnoueritis, gratias diuinæ dignationi, cuius hoc munus estis referre, & de bonis ad meliora per singulos dies proficere, omnimodis sat agite, quatenus de hoc præfenti tabernaculo ad illud cæleste transmigrare possitis, dicentes cum psalmista, *quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.*

Ps. 83.

VERSUS IX.

Equitatus meo in curribus Pharaonis assimilauit te amica mea.

Postquam Dominus generaliter Ecclesiam siue specialiter deuotam sibi animam redarguit eo quod in aliqua aduersitate de eius adiutorio dubitauerit cuius gratiam multorum bonorum beneficia promeruit, cum magis aduersitatibus probata fortior esse debuerit; ingreditur ipse ostendere quod se ipsam debeat agnoscere, vt gratiæ Dei bonum quod in se ignorat, ipso demonstrante sibi manifestum fiat, atque

atque ex hoc in cunctis aduersis constantior existat. Ait ergo, *Equitatus meo in curribus Pharaonis assimilauit amica mea.*

Primo dicendum quis fuerit iste *Equitatus Domini*, quæ *currus Pharaonis*, deinde istorum duorum oppositorum quæ sit significatio, quæ etiam rerum significantium & significatarum proportio. *Equitatus Domini*, fuit ille exercitus Israelitici populi, quondam Deo accepti quæ eduxit de *Ægypto* in manu potenti & brachio excelso, decem plagis percussa *Ægypto*, cuius decimæ plagæ terribilis ostensio, agni que Paschalis ad vesperam immolatio fuit ipsius populi cita liberatio. Sic enim dicit scriptura, *quia cum percussurus Dominus esset Ægyptum, hac ultimâ plagâ, morte scilicet omnium primogenitorum, præcepit filiis Israel ut per familias suas immolarent agnum ad vesperam, cuius sanguinem ponerent super vtrumque postem domus, & in superliminaribus domorum in quibus illum comederet ut viso hoc signo Angelus percussus transiret nemine in domo illâ laeso. Quod cum fecissent, & nocte illâ Dominus omne primogenitum in terrâ Ægypti percuteret, omni tamen domo saluâ quæ fuerat sanguine agni respersâ egressus est omnis equitatus ille Domini de terrâ Ægypti, quem cum persequeretur, Pharaon cum curribus & equitibus suis, submersus est in mari rubro, ipso equitatu mare idem sicco pede transgresso.*

Equitatus Domini quis fuerit.

Ex. 12. 13.
14. & 15.

Agnis paschalis immolatio, & quæ circa &

Si mentis oculos adhibeamus perpulchrum est considerare quid

in se mysterij contineant, exitus ille de *Ægypto*, immolatio agni verspertini, conspersio sanguinis in postibus & superliminaribus domorum, persecutio Pharaonis & submersio ipsius, populi quoque liberatio, ad postremum in terram repromissionis introductio, & quantum ad Ecclesiam vniuersalem horum omnium pertineat assimilatio. Simul etiam incipere libet, quomodo ipsum populum Dominus præcessit per columnam nubis in die, in nocte per columnâ ignis, & quid *Virga* illa prætulerit, quæ tot signorum effectrix diuino imperio extitit.

Ad huius ergo similitudinem equitatus qui in figura præcessit dispositus est siue disponitur mirabilis ille equitatus Domini, in quo militauerunt & militant, primò quidem Apostoli & Martyres, denique sacerdotes & diuersæ professionis Ordines, deinde illorum successores *induti armatura Dei, hoc est lorica iustitiæ, scuto fidei, & gladio Spiritus quod est verbum Dei.*

Quid ergo est *Equitatus* iste? nimirum sancta vniuersalis Ecclesia in quâ quicquid tunc in re tantum præcessit, nunc in sacramento & re sacramenti quotidie peragitur. Nâ quid est immolatio Agni ad vesperam, nisi passio Christi in fine sæculorum; Cuius Agni sanguis super vtrumque ponitur postem quando passionis Christi sacramentum & ore ad redemptionem sumitur, & ad

post eum facta sunt, quid mysterij contineant, consideratione dignum & pulchrum est. Item *Columna nubis & ignis, itemque Virga Moysis miraculorum operantis* quid significarint in Ecclesia militante.

Equitatus Domini Ecclesia.

Quid sit
ponere
sanguinem
Agni super
vtrumque
postem &
superlimi-
naribus
domorum.

ad imitationem intenta mente cogitur. In superliminaribus quoque domorum sanguinem Agni ponere est, & intentionem mentis in qua per cogitationem habitamus, ad imitationem Dominicæ passionis dirigere, & corporis in quo viuendo habitamus frontem, signo ipsius passionis munire.

Quis Equi-
tatus anti-
quus, quis
nouus.

Ille ergo antiquus Domini Equitatus per immolationem Agni ab Ægyptia seruitute liberatus, trāsito mari rubro submersis hostibus post datam & acceptam in heremo legem terram repromissionis intrauit. Hic verò nouus Domini Equitatus post passionem Christi iugo diabolicæ damnationis excusso, per baptismi ablutionem, submersis animæ hostibus, hoc est vitij & peccatis, per fidem & obseruationem Euangelij terram repromissæ æternæ hereditatis accepit. Hunc Equitatum suum Dominus præcedit, in die per columnā nubis, in nocte per columnam ignis, qui sanctis qui per diem intelliguntur, mitem & mansuetum se præbet lenitate misericordiæ: peccatoribus verò qui per noctem accipiuntur, terribilem se exhibet terrore iudicij.

Sancti per
diem, pec-
catores per
noctem ac-
cipiuntur.

Sanè mirabilis & gloriosa secundum mysteriū fuit in illo Equitatu Virgæ deportatio, per quam Deus in populo suo prodigia & signa potentia suæ ostendisse memoratur. Nonne satis conuenienter per hanc virgā præfigurari potuit lignū Do-

Virga Moy-
sis fuit fi-
gura ligni
Crucis
Christi.

minicæ passionis, quæ est vnica spes & summa totius nostræ salutis?

Planè Ecclesia Domini quæ huic Equitatu ipsius voce assimilatur hoc mirabile Crucis signum in omnibus Officiorum suorum ordinationibus, omnium Sacramentorum & mysteriorum dogmatibus, omnium sacradandarum rerum vtilitatibus venerabiliter præfert, nihil poterit in eis esse ratum vel sanctum, nisi quod fuerit huius signi prælibatione confirmatum.

Ipsius nēpe Ecclesiæ, quæ etiā Equitatus Dñi nō incōgruè dicitur, quasi Antesignanus est Christus passus, qui hoc victorioso mortis suæ signo eam iugiter præcedit, cōtra illos primarios Pharaonis equites & currus & contra oēs eius prauæ suggestionis impetus & iniquæ machinationis incurfus. Nā iste primarius, vt diximus, Pharaon, qui est caput iniquorū, & cuius capitis mēbra sunt oēs iniqui, oppositus & cōtrarius est illi primario duci, & auctori huius Equitatus Christo Dño, qui est caput omniū electorum, & cuius capitis membra sunt oēs electi; atque ideo isti duo Equitatus, Dei videlicet & Diaboli semper sibi repugnant, vtpote ciues duarum ciuitatum sibi contrariarum.

Antesigna-
tus Equi-
tatus Do-
mini est
Christus
passus.

Ciuitas Dei est cōgregatio fideiū q̄ ab Abeliusto vsque ad vltimū tēdit electū, qui nō habent hic manentē ciuitatem sed futuram inquirunt. Porro ciuitas Diaboli synagoga infidelium, quæ à Cain reprobo vsque

Ciuitas
Dei quæ est
Heb. 13.
Ciuitas
Diaboli
quænam

G

ad vl-

Ciuitas
Diaboli,
quaznam.

Iusti & re-
probi dicū-
tur ciuita-
tes Dei &
Diaboli
merthono-
micos.

Præfens
Ecclesia
continet
ciuitatem
Dei & Dia-
boli.

Congrega-
tio iusto-
rum Equita-
tus & Cur-
rus Dei
sunt.

Pf. 47.

Abac. 3.

Equi Dei
sunt sancti,
& qualiter
illis præsi-
deat in e-
quo albo.

ad vltimum reproborum determi-
nabitur, qui sicut Cain qui primus
ciuitatem ædificauit, terrena quæ-
runt & diligunt, cœlestia autem
paruipendunt, Ciuitates autem di-
cuntur eo modo locutionis, quo
ponitur id quod continet pro hoc
quod continetur, non quod ædifi-
ciji contineantur, sed quia locales
& circumscripti sunt; ista receptu
beatitudinis illa miseræ disposita
vtrouique vna eademque re, siue
beatitudine siue miseria, multiplici
retributionum disparitate pro di-
uersa meritorum qualitate.

Ista verò Ciuitas quæ præfens
Ecclesia accipitur permixta est bo-
nis & malis, sed spe & certitudine
futuræ discussionis secernitur, vt
ideo duæ ciuitates in hac vna di-
cantur, quia pars bonorum perti-
net ad illum receptum beatitudinis,
quæ superna Ierusalem, id est, visio
pacis interpretatur; pars verò ma-
lorum ad illum receptum miseræ,
quæ Babylon, id est, confusio nun-
cupatur.

Illam sanè ciuitas quæ est congre-
gatio iustorum, Equitatus & cur-
rus Dei sunt, de quibus dicitur, *cur-
rus Dei decem millibus multiplex, millia
latantium in eis.* In quibus curri-
bus sunt etiam illi, de quibus
Deo per Prophetam dicitur, *qui
ascendis super equos tuos: & e-
quitatus tuus sanitas est.* Equi e-
nim eius sunt sancti quibus
præsidet ipse, qui aperto sigil-
lo primo hoc est reuelato. In-

tarnationis mysterio exiuit in e-
quo albo, corpore scilicet can-
dido & immaculato, vtpote de
Virgine non humano more, sed
spiritus sancti virtute concepto
& nato: Et huius equitatus
sui dux fuit in tempore, ver-
bo & exemplo, futurus post
completam militiam remunera-
tur eius sine tempore, inedi-
bilis boni præmio & æterni sui
regni participio. Nimirum pro-
cessionis huius gloria in laudem
ipsius præeuntis ducis in toto
celebratur mundo, qualiter spi-
ritus sancti buccinam ipso Duce
personante, isti equi in curru
Dei positi audacter perrexerunt
in occursum prauitate & infideli-
tate armatis, ita vt in omnem ter-
ram exiret sonus eorum; ad quo-
rum prædicationis sonitum quo-
tidie de omnibus mundi finibus
concurrunt, ad fidem venien-
tes, & huic equitatu se sociantes
clamant cum Propheta, à finibus
terre laudes audiuiimus gloriam iu-
sti. *Pf. 18. Esa. 24.*

At contrà ab opposito Ciuitas
illa quæ est synagoga infidelium
Currus & equitatus sunt Pharao-
nis id est, Diaboli, sub cuius curru
sunt equi illi rufi, nigri, albi & va-
rij: rufi quidem sanguine sancto-
rum quos occiderunt, nigri pecca-
torum deformitate, alibi ficta fide
& operatione varij doctrinarum
& sectarum diuersitate, quibus o-
mnibus præsidet ille, qui aperto si-
gillo

Equitatus
Diaboli sy-
nagoga in-
fidelium,
& qualiter
illis præsi-
deat in e-
quo palli-
do.

gillo quarto, hoc est passione Domini instante exiuit in equo pallido, persecutionis videlicet siue mortis signo, vt pugnaret per eos qui mortui erant Deo contra eos qui viuebant Deo, sicut & ibi subditur, quia *infrus* sequebatur eum, & data est ei potestas super quatuor partes terra occidere & interficere, gladio, & fame, & morte, & bestijs terra.

Apoc. 6.

Equitatu enim eius rectè inferus comparatur propter insatiabilem crudelitatem, quæ per quatuor mundi partes post passionem Domini desæuit, quatuor supradictis afflictionum speciebus, videlicet gradio, fame, morte, bestijs terræ; in cuius miserabili equitatu primi & notiores fuerunt præsentis ducis sequaces; in passione quidem illius ducis supra in albo equo venientis. Herodes & Pilatus & post eos plures Romanorum Imperatores, equitatum illum sanctissimum gloriosi Ducis diuersis mortium generibus per omnes mundi partes interficientes, post quos vltimus omnium Antichristus maior contra hunc insania mouebitur, quia in eo principaliter præsidebit ille pallidi equi seffor *ad seducendos inhabitantes terra atque etiam si fieri potest electos.* Nam de hoc homine, extol-

Quatuor afflictionū species & a quibus inferantur.

Antichristi tyrannis quanta.

Matt. 24.

2. Thessal.

2.

lente se supra omne quod dicitur Deus aut quod colitur, sciendum quod sicut incarnata veritas in prædicatione sua ex æquitatu suo, pauperes, idiotas & simplices elegit; sic è contrà ille ad prædicandum falsita-

tem suam astutos ac duplices atque huius mundi sapientiam habentes electurus est. Vnde per Isaiam dicitur, *Va terra cymbalo alarum quæ est transflumina Aethiopia, quæ mittit in mare legatos, & in vasis papyri super aquas.*

Esa. 18.

Terra quippe cui *Va* dicitur, ille principaliter homo est damnatus, qui *alarum cymbalum* vocatur, quia hi qui per superbiam in altitudinem cogitationis euolant, eundem peruersum hominem prædicando sonant. Quæ videlicet *terra* rectè *transflumina Aethiopia* esse perhibetur. *Aethiopia* enim nigrum populū mittit, & omnem hominem mundus iste quia peccatorem profert, quasi nigrum *Aethiopia* populū parit: sed *terra* cui *Va* dicitur *transflumina Aethiopia* esse perhibetur, quia damnatus ille homo tanta peruersitate iniquus est, vt omnium peccatum peccata transcendat. Quæ

Quid per terrā cymbalum alarum intelligatur.

Quare hæc terra dicatur esse transflumina Aethiopia & illi dicatur *Va*.

mittit in mare legatos, quia Prædicatores suos in sæcula spargit: de quibus rectè subditur, qualiter mittantur, dum dicitur, *in vasis papyri super aquas.* Ex papyro quippe charta est. Quid namq; per papyrum nisi secularis scientia designatur? *Vasa* ergo papyri sunt corde sæculariū Doctorum. In *vasis* igitur papyri super aquas legatos mittere, est prædicatione suam in sapientium carnalium sensibus ponere, & defluentes ad culpam populos vocare.

Quid per legatos intelligatur quos hæc terra mittit in mare in vasis papyri super aquas.

Ille ergo Equitatus quo principe, qua cohorte sit dispositus, Ezechiel

Ezech. 32. Propheta insinuat cum dicit, *ibi Assur & omnis multitudo eius, & in circuitu eius sepulchra illius.* Quid enim Assur superbi Regis nomine exprimitur, nisi ille de quo scriptum est, *& ipse est Rex super omnes filios superbiae?* Vbi autem Assur, ibi omnis multitudo eius quia nimirum omne corpus reproborum capiti suo adhæret, quâdo eius peruersis legibus se constringens, in illius se militiam exhibet. *Et in circuitu eius sepulchra illius:* Sepulchra mortuorum cadauera tegunt, quæ ergo sunt illius sepulchra nisi peruersorum corda, quæ illum ab æternæ vitæ beatitudine mortuum, in se per desideria carnalia sepeliendum recipiunt. *In circuitu ergo eius sepulchra illius sunt,* quia in quorum se mentibus nunc per desideria sepelit, hos sibi postmodum tumulum per tormenta coniungit.

Fructus equitatus Diaboli.
Ezech. 32. Quis verò fructus sit huiusmodi equitatus idem Propheta paulo post denuntiat dicens, *qui descendunt ad infernum cum armis suis.* Arma peccantium sunt membra corporis quibus mala desideria quæ mente concipiunt, exequuntur. **Rom. 6.** Vnde per Paulum dicitur, *non exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato.* Cum armis ergo suis ad inferna descendere, est cum ipsis quoque membris, quibus desideria voluptatis expleuerunt, æterni iudicij tormenta tolerare.

Dominicus equitatus à Pharao- Huius ergo Pharaonici equitatus oppositione Dominicus ille e-

quitatus agnoscitur, quia si nunquam bonus fuit quem malorum prauitas non exercuit, merito ad hunc Domini equitatum, siue ad hanc Domini ciuitatem pertinere censentur, qui illum oppositum sibi equitatum, siue contrariam ciuitatem Duci suo constanter adherentes patientia & spiritu fortitudinis oppugnant, tanto se humilitatis, patientiæ, longanimitatis aliarumq; virtutum decore perornantes, vt sponsa Domini sui, & vniuersaliter tota Ecclesia, & singulariter quælibet sancta anima conuenienter prædicentur.

De qua videlicet vniuersali Ecclesia Iohannes in Apocalypsi, *vidi,* inquit, *ciuitatem sanctam Ierusalem nouam descendentem de caelo, à Deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo.* Dicit ergo huic sponsæ suæ Dominus quod merito non debeat timere hanc oppositam & contrariam sibi Diaboli ciuitatem siue equitatum, eo quod eam assimilauerit equitatu suo in curribus Pharaonis: vt sicut ille quondam de Ægypto liberatus post immolationem Agni, post transitum maris rubri, post submersionem hostium, hymno laudis pro victoria celebrato, post datam & seruatam in deserto legem terram repromissionis intrauit, sic ipsa ex Ægypto huius mundi liberanda post baptismi siue cōpūctionis gratiâ, post susceptionem corporis & sanguinis Domini, post mortificationem vitiorum & diuinæ legis obseruationem, triumphat.

nico in quo discernatur.

Sponsa Domini cur equitatum Diaboli timere non debeat.

Sponsa in quo assimilatur equitatu suo in curribus Pharaonis.

umphato demū omnis diabolicæ oppressionis equitatu, cum gratiarū actione pro impēsa sibi tāti muneris largitate, ex huius vitæ solitudine ad æternæ repromissionis hæreditatem esset intratura.

Nō autē abs re ad incitandos animos spiritualiū bellatorū in huiusmodi equitatu considerare, quæ sit proportio siue comparatio, inter veritatem & figuram, tūq; inter vtriusq; pugnam & pugnæ causam, inter victorem & victū. Nempe secundum similitudinem quam posuimus inter significans & significatum, potest quidē esse comparatio aliqua, sed secundum dignitatē rei prorsus nulla. Est autē ista proportio inter ea quæ posuimus, vt sicut se habet veritas ad figuram, ita se habeat victor ad victum, sic quoq; pugnæ causæ ad pugnā, vt sit quasi proportio centenarij ad vnitatē, videlicet centupla. Nam hæc est promissio Domini in Euangelio, vt qui reliquerit domum, aut patrem, aut matrem, aut filios aut agros propter nomen eius centuplum accipiat, non quod ipsas res quas reliquit centuplicatas accipiat, sed quod comparatione & merito sui ita sint, quasi paruo numero centenarius comparetur. Quamuis & perfectione cētenarius accipi solet, vt secundum quod diximus tantæ sint dignitatis veritas ad figurā causa pugnæ ad pugnā, victor ad victum, vt melioris partis perfectioni & alterius imperfectioni nulla prorsus sit cōparatio. Pugna enim

est vita hominis super terram, causa verò pugnæ est æterna & immutabilis vita, pro qua in præsentī vita, tota virtute animi pugnandū & laborandū est. Victus Diabolus, & eius equitatus; victor ipse Diaboli & eius equitatus triumphator: figura est res præter sacramentū, veritas res cum sacramento. Illa enim antiqui Dei populi circumcisio & transitus per mare rubrū, siue cibus manæ vel legislatio, siue carnaliter pugnatiū fuga & victoria, figura erant earum rerum quæ nunc agūt in sacramento baptismi, & corporis sanguinisq; Domini, atq; obseruatione Euangelicorum præceptorum, bellis quoq; contra hostes animæ spiritualiter pugnantium Domini bellatorum.

Comparemus ergo vtrumq; equitatum Domini significantem & significatum, eum qui est secundum carnem, & qui secundum spiritum, eamq; proportionem dicamus esse inter eos, quæ est inter carnem & spiritum, inter corruptionem & incorruptionem, inter temporalitatem & æternitatem, tantumque proportior est veritas figura, quantum spiritus carne, incorruptio corruptione, æternitas temporalitate. Ex vtrāq; verò parte, hoc est figura & veritate longè sunt dissimiles pugna & pugnæ causa, victor & victus: In illa enim hoc est in figura pugnabatur carnaliter pro re carnali, corruptibili & temporalī; in ista hoc est veritate pugnatur,

G 3 spiri-

Bellatoribus spiritualibus vtile considerare proportionem inter veritatem & figuram, pugnam & pugnæ causam, victorē & victum.

Circumcisio transitus maris rubri, manna & legislatio, carnaliter pugnatiū fuga & victoria spiritualiter quid significauerint.

Matt. 19.

reliquerit domum, aut patrem, aut matrem, aut filios aut agros propter nomen eius centuplum accipiat, non quod ipsas res quas reliquit centuplicatas accipiat, sed quod comparatione & merito sui ita sint, quasi paruo numero centenarius comparetur.

Hieronymus in Commentarijs.

Centenarius numerus perfectionis est.

Quamuis & perfectione cētenarius accipi solet, vt secundum quod diximus tantæ sint dignitatis veritas ad figurā causa pugnæ ad pugnā, victor ad victum, vt melioris partis perfectioni & alterius imperfectioni nulla prorsus sit cōparatio. Pugna enim

Pugna carnalis & spiritualis diuersitas vnde sumatur.

Spiritualiter pro re spirituali, incorruptibili, & æternali. Ibi expugnauit victor carnalis victum carnalē, hic verò expugnat spiritualis spiritualem; ibi fortitudine corporis, hic fortitudine meritis.

Proportio ergò veritatis ad figuram comparatione & merito sui potest esse quasi centenarij ad vnitatem, id est centupla, siue propter perfectionem sui quæ per centenarium significatur, siue quia centenarius de sinistra ad dexteram translatus coronam exprimit beatitudinis, quæ est præmium fortissimorum, in hoc Domini equitatu beliatorum.

Pugna carnalis & spiritualis quâ vi & fortitudine armetur

Propositâ verò pugna & pugne causa in huius biformis equitatus intentione contraria, considerandum qua vi & fortitudine vtraque pars armetur, vt ex huiusmodi affectione locus argumenti sumatur, si sit quæstio, quis in Domini quis in aduersarij agmine sit deputandus. Diximus autem quia pugna sit vita hominis cuiusque, sicut in Iob scriptum est, *militia hominis vita eius*, sed vita ipsa constituitur secundum affectionem, qua afficitur animus, secus quem tota vis & fortitudo pugnantium consistit.

Iob 7.

Dilectio est fortitudo pugna spiritualis.

Ponamus ergò vt vis illa qua afficitur animus in equitatu Domini pugnantis sit dilectio Dei: omnis enim qui pro iustitia & veritate laborat & pugnat, pro ea re laborat & pugnat quam diligit; iustitia autem & veritas Deus est,

Deum ergo diligit. *Amplius.* Qui pro vita æterna adipiscenda laborat & pugnat, pro re quam habere desiderat, laborat & pugnat, qui verò desiderat, diligit; vita æterna autem ipse Deus est, Deum ergo diligit: & quia cum diligit habere desiderat, ideoque pro eo laborat & pugnat.

Quocirca si quærimus quid sit Deum diligere, ex huiusmodi cognoscimus definitione *Deum est diligere pro iustitia & veritate, & æternâ adipiscendâ vitâ toto animo laborare & pugnare.* Definitio æqualis est rei quam definit; conuertitur enim, nã pro iustitia & veritate & æterna adipiscenda vita toto animo laborare & pugnare Deum diligere est.

Quid sit diligere Deū.

Definitio debet esse æqualis rei quam delinit, ita vt cū ea possit conuerti.

Locus ergo sumatur à definitione, vt probemus eum esse in equitatu Domini, cuius animus per gratiam tanta dilectione Dei affectus est, vt pro iustitia & veritate & æterna adipiscenda vita etiam mori non refugiat. Maxima enim propositio est cui definitio adest, id quoque adest quod definitur. Diffinitū quippe est, hoc est Deum diligere pro iustitia & veritate, & æterna adipiscenda vita laborare & pugnare. Cui autem adest pro iustitia & veritate & æterna adipiscenda vita laborare & pugnare, adest quoque id quod definitum est, videlicet Deum diligere. Iunguntur ergo inseparabiliter dilectio Dei & equitatus Domini, cum constet neminem Deo militare, nisi qui probatur

Dilectio Dei & Equitatus Dei inseparabiliter iunguntur.

batur eum diligere, neque constet Deum diligere, nisi qui probatur ei militare.

Contrarius autem huic equitati Domini est equitatus Diaboli, in quo ea vis qua afficitur animus in hac parte militantis est invidia, quæ inseparabiliter quoque suo adheret subiecto. Nam in hac parte contraria semper est invidia, & è conuerso ubi est invidia, ibi hæc pars contraria. Sumatur ergo & hic locus argumenti à definitione, si quæritur quis in hac parte merito sit computandus. *Inuidere enim est aliena felicitate torqueri, & è conuersa aliena felicitate torqueri est inuidere* ut definitio sit æqualis rei quæ definit. Tale ergo argumentum proponitur, ut dicatur omnem qui inuidet non diligere proximum, quia alienum bonum nollet esse; nõ autem diligere proximum, hoc esse non diligere Deum. Cumque Deum diligere constet in Equitatu eius esse, proximum autem non diligere; sit ut dictum est, Deum non diligere: Inuidere ergo in parte contraria, hoc est Equitatu Diaboli esse sunt ergo sibi contraria sicut equitatus, sic ipsius equitatus & af-

fectio & causa diuersa: affectio enim in vna parte est dilectionis, in altera inuidiæ; causa pro qua pugnatur in vna parte vita æterna, in altera vita transitoria.

Neutra autem pars ita in alteram transire potest, ut vno eodemque tempore, vnum idemque simul esse possint: non enim consequens est ut qui inuidiæ morbo tabescit in Equitatu Domini esse possit. & qui dilectione Dei impellitur, in Equitatu Diaboli computetur, sed qui pugnat pro vita transitoria, vult quoque secum trahere proximum, cui non cupit bonam æternam; *invidia enim Diaboli mors intravit in orbem terrarum*; qui verò pugnat pro vita æterna vult secum ducere proximum, cui ut verè diligens quasi sibi ipsi cupit bona æterna, ut impleat hoc quod dicitur, *qui audit, dicat veni*. Qui enim de bonis perennibus aliquid audiens & intelligens proximo quoque suo eadem docendo & exhortando communicat, ostendit quod verè eum diligit, quem secum ad ipsa bona intelligenda & promerenda inuitat.

Dilectio & invidia vno eodemque tempore simul esse nequeunt.

Sap. 2.

Apocal. 2.

Hoc

Equitatus Diaboli & invidia inseparabiliter iunguntur.

Definitio inuidiæ.

FIGURA

Hoc

Formula ex qua contrarietas equitatus Dei & Diaboli ex diametro colligi potest.

Hoc ergo considerantur quatuor contraria, duo bona, duobus malis opposita. Quorum ratio ut evidentiùs appareat, sic ea quadrata formula disponat, ut linea superior è regione duo contineat, & linea inferior è regione similiter duo habeat: sicque apparet in vtrisque lineis eorum primâ fronte contrarietas, in vtrisque autem lateribus inveniuntur quæ se inuicem sequuntur, hinc duo bona per gratiam, superius dilectionis, inferius equitatus Domini: inde duo mala, superius inuidiæ, inferius equitatus Diaboli. Angulariter verò sic vtrimque repugnant, ut simul esse nequeant.

VERSVS X.

Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis, collum tuum sicut monilia.

Post descriptionem fortitudinis Sponsæ, incipit Sponsus ipsius pulchritudinem depingere.

Ad huc ampliori gratiæ suæ ostensione Sponsus Sponsam ad cognitionem sui adducit, dum eius nunc pulchritudinē prædicat, cuius ante fortitudinem prædicauerat, ut huius geminæ virtutis coniunctionem talem insinuet, quod altera sine alterâ esse non possit, cū vna sit custodienda vitæ munimentum, altera custoditæ ornamentum: fortitudine enim Spiritus opus est ad integritatem vitæ custodiendâ, pulchritudine ad ipsam integritatem bonis operibus exornandam. *Nihil enim est castitas sine bono opere, nec opus bonum est aliquid sine castitate.*

Præmissa ergo virtute fortitudinis subditur necessaria virtus pul-

chritudinis, ut demonstratur neminem in cunctis officiosi animi studijs aliquid fortiter egisse, si adhuc constiterit eum per munditiam mentis & corporis non pulchrè auxisse. Verum pulchritudo ista geminatâ protenditur gratiâ, dum generaliter vno quidem nomine pulchritudinis, specialiter alia pulchritudo genarum, alia collis describitur, quarum differentia, ex rerum quibus comparantur qualitate colligitur.

Pulchritudo Sponsæ in genis & collo eius constituitur, sic tamen ut duo subiecta inæqualiter suscipiant, vnum prædicatum.

Nam cum hac Enuntiatione duo sint subiecta, vnum prædicatum, subiecta quippe sunt genæ & collum prædicatū quod pulchra sunt, non potest tamen hoc in loco vno eodemque modo æqualiter inesse duobus subiectis vnius prædicati accidentis natura. Potest quidem per gratiam Dei vnum prædicatum pluribus inesse subiectis, ut videlicet pulchræ sint genæ, pulchrum sit collum, sed alio modo ut diximus, pulchritudo genarum, alio modo pulchritudo colli describitur, cum tamen de vtrisque pulchritudo prædicetur, atque ideo hoc loco duo subiecta suscipiunt quidem se, sed non æqualiter vnum prædicatum.

Pulchritudo genarum Sponsæ cur Turturi & pulchritudo colli eius cur monilibus affimilatur.

Sed si diuersitates pulchritudinis huius colligere volumus, inspiciendæ sunt res quarum similitudo inducitur, *Turtur* scilicet, & *monilia* ut ex earum siue naturali siue materiali qualitate discernantur: naturalis enim pulchritudo est in turture, materialis in monilibus.

H De

De Turture tradunt Physiologi tria naturæ insignia, vnum quod tantæ castitatis sit, vt perditâ coniuge alteram vterius non requirat; alterum, quod pro cantu genitum habet, tertium quod secreta loca petens amica gaudet solitudine, ibi nidum extruens & pullos educans vbi nulla aduersantium sit iniuria, dum vix aut nunquam eius poterunt inueniri refugia. Quid per Turturem qui castitatem diligit, qui pro cantu gemit, qui secreta petit, nisi castitatis, compunctionis, contemplationis pulchritudo exprimitur. Hæc enim mirabilis pulchritudo genarum huiusmodi triplici distinguitur modo, secundum triplicem huius animalis naturam, vt cum vnum sit subiectum, tria prædicata ipsa tria & in subiecto sunt & de subiecto prædicentur, quando per Dei gratiam pulchræ sunt genæ, & castitatis & compunctionis & contemplationis virtute. Habent enim hæc singula genarum insignia probabilia suæ pulchritudinis signa. Castitatis nempe decorem denotant genæ roseo pudicitia pudore vernantes, & obstipitate figentes lumine terram, compunctionis verò gratiam loquuntur, salubri lachrymarum fonte madentes, contemplationis quoque virtutem denuntiant, ieiuniorum, vigiliarum, & sanctarum meditationum studio & labore pallentes.

Turtur tres habet proprietates, & quomodo ille spiritu aliter sint ingenis sponsæ & de illis prædicentur.

Diuisio & subdiuisio pulchritudinis.

Sed cum vt supra posuimus, alia sit pulchritudo genarum, alia colli-

genarum quidem pulchritudinem in tres diuisimus species, castitatem scilicet, compunctionem, & contemplationem, vt his quasi subalternis generibus positis, rursus alia fiat subdiuisio, dicaturque quod castitas alia virginalis, alia vidualis, alia coniugalis; compunctio alia reconciliatoria, alia amatoria; contemplatio alia naturalis alia intelligibilis tertia intellectibilis.

Castitas enim Virginalis sempiterna est animi & corporis integritas, castitas verò vidualis animi deuotio continentia decore laudabilis; porro castitas coniugalis est animi corporisque copulatio fidei & pudicitia gratia commendabilis. Compunctio verò reconciliatoria est quando quis supernâ visitatus gratia ex recordatione peccatorum ad dolorem compungitur, & dum per læmentam penitentia affligitur, Deo quem offenderat reconciliatur: Prius enim mens timore compungitur, post amore. Vnde pars altera compunctio amatoria non incongruè nuncupari potest, quando mens tanto ad Deum amore succenditur, vt quæ prius flebat ne reduceretur ad supplicium, postmodum flere amarissime incipiat, quia differtur à regno. Cuius duplicis compunctionis gratia bene in sacrâ veraci que historia, figuratâ narratione describitur, vbi *Axa filia Caleb super asinam sedens à Patre suo irriguum inferius & irriguum,*

Descriptio tres triu pulchritudinum animæ.

Timor antecedit amore.

Irriguum inferius & superius quod petiuit Axa filia Caleb quid figurauerit. Iud. 1.

super-

superius petisse memoratur. Axa quippe super Asinam sedet cum irrationalibus carnis suæ motibus anima præsidet, quæ suspirans à Patre terram irriguam petit, quia à creatore nostro cum magno gemitu querenda est gratia lachrymarum. A quo irriguum superius anima accipit, cum sese in lachrymis cælestis cælestis regni desiderio affligit: irriguū verò inferius accipit cum inferni supplicia flendo pertimescit.

Compunctio quatuor habet qualitates.

Sed cum istæ duæ sint species compunctio, tamē ipsa compunctio quatuor distinguitur qualitatibus, quia iusti viri anima in compunctio-
ne vehementer affligitur, cum aut malorum suorum reminiscitur cōsiderans ubi fuit; aut iudiciorū Dei sententiam metuens, & secura querens cogitat ubi erit; aut cum mala vitæ præsentis sollerter attendens merens considerat ubi est, aut cum bona supernæ patriæ contempla-
tur, quæ quia necdū adipiscitur luges conspicit ubi non est.

Contemplationis tres sunt partes, naturalis, intelligibilis, & intellectibilis.

Tertiæ verò speciei, id est contemplationis siue speculationis prima pars est illa quæ dicitur naturalis, quæ circa corpora atq; eorū scientiā cognitionemq; versatur quā græci Physiologiam appellant, quæ naturas corporum passionesq; declarat. Secunda vero pars est intelligibilis, quæ omnium cælestium supernæ diuinitatis operum, & quicquid sublunari globo, beatiore animo atq; puriore substantia valet, & postremo humanarum animarū

mirabilem dispositionem, cogitatione atq; intelligentia comprehendit. Porro tertia pars dicitur intellectibilis, quādo mens extra visibilia supra se ad aliud inuisibile ducitur, quod vnum atq; idem per se in propria semper diuinitate consistens, nullis vnquam sensibus, sed sola mente intellectuque capitur: Hac enim ad speculationem Dei atque animi incorporeitatem considerationemque veræ Philosophiæ indagine componitur quam partē Græci Theologiam nominant.

Sanè in his diuisiuis partium partibus considerandum, quod si inuicem sibi conferantur, vna altera proportior est, iuxta excellentiorem alteratē pulchritudinis dignitatem. Castitas namq; virginalis proportior est castitate viduali & coniugali, dum eius solius professionis sit meritum, *canticum nouum dicere, & Apoc. 14. agnum quocunq; ierit sequi.*

Castitas virginalis proportior est castitate viduali & coniugali.

Porro compunctio illa præstantior est, quæ ex amore, quàm illa quæ ex timore generatur, quanquā per istam ad illam perueniatur, sicut filius præiudicat seruo, quia timere est seruorum, diligere filiorū. Contemplationis vero illa pars quæ dicitur intellectibilis, ad duas reliquas incomparabilis est, dū istarum speculatio circa creaturā versetur, illius autē ultra creaturā purificatæ mentis, oculo subleuata in ipsū creatorem, quamuis non perfectè, quantum tamē per gratiā eius possibile fuerit, suspenditur, qua vir

Compunctio procedens ex amore præstantior est illa quæ est ex timore.

Contemplationis pars intellectibilis ad naturalem & intellectibilem est incomparabilis.

Pfal. 14. sanctus quasi adeps à carne separatur, nihil exterius quærit aut cupit, sed ardenti desiderio Deum filiens cum Psalmista proclamat; *sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus; sitiit anima mea ad Deum viuum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei.*

2. Cor. 12. Hanc partem tertium cælum Apostolus appellat, in quod dicit scriptum & audisse ineffabilia quæ non licet homini loqui.

Parænesis ad Virgines sacras.

Triplicem autem istam speciem pulchritudinis, familiarius vt credimus vestrum sanctum collegium possidet, dilectissimæ Sorores quas beata solitudo ab omni sæcularium inquietudinum strepitu seposuit, vt quanto remotiores à mundo estis, tanto liberius castitatis decorem seruare, compunctionis gratiam quærere, & in sanctæ contemplationis culmine stare possitis. Nempe ipsa vestra solitudo, delectabilis Domini hortus est vbi respirant rosa & lilium, virginitatis & martyrij testimonium; martyrij videlicet illius, quod sine effusione sanguinis potest esse, & in mente per exercitia virtutum, vbi sunt sanctæ contemplationis irrigua; vbi surgunt, florent, & fructificant supernæ contemplationis arbuscula; vbi sunt omnia ita honesta ita composita, vt in eis sint grata electa Spiritus Sancti deambulatoria, dicentis, *inhabitabo in eis, & inambulabo; & ipsi erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum.*

Leo. 26.
2. Cor. 6.

Sed valde cautâ circumspectione vobis attendendū est, ne tanti boni priuilegium aliqua sæcularitate vel inani leuitate perdatis, ne ille vester dulcissimus & potentissimus inhabitator & deambulator irritatus, à vobis refugiat, dicens, *quod non habeat vbi caput reclinet.* *Luc. 9.*

Quia vero supra diximus, aliam esse pulchritudinem genarū, aliam colli, pulchritudinem autem genarum iuxta modulum nostrum iam descripsimus; restat etiam nunc dicere de colli pulchritudine, quæ etiam in duo diuiditur, hoc in prædicationem & incorporationem: ac primo de prædicatione dicendum, post de incorporatione. In collo guttur est, per guttur autem vox exprimitur; cibus quoque cum dentibus commolitus fuerit, per guttur in ventrem traicitur; Per collum ergo prædicatores sancti non absurde accipiuntur, in quibus est gemina ista pulchritudo, videlicet prædicationis & incorporationis. Pulchritudo ergo prædicationis in colli decore consideratur, quia in collo vox est, & per vocem prædicationis agitur, & sicut vox est animi nota, & tacentis cordis expressio, ita Sanctorum prædicationis est omni homini expetenda, honesta reipublicè demonstratio. Ré enim publicè dico, quæ pro sui honestate publicè potest & debet assumi, scilicet, volūtate, actione, vt omne illud bonum, cuius priuatio malum est

Nam

Descripta pulchritudine genarū Sponsæ, pulchritudo colli describitur, quæ consistit in duobus in prædicatione & incorporatione.

Prædicationis quid sit.

Nam certum esse, humilem patientem modestum, vel quicquid aliud est, quod virtutis nomine notatur, bonum esse manifestum est, cuius boni negatio, hoc est non esse castum, non humilem, non patientem, non modestum, malum esse consequens est. Cum autem alterutrum horum consequens sit, id est, esse aut non esse, affirmationis huius simplicis quæ proponit castum, aut humilem, aut patientem esse, simplicem negationem quæ dicit non esse, sequitur affirmatio priuatoria quæ dicit incestum, aut superbum, aut impatientem esse. Idem enim est dicere non esse patientem quod est dicere impatientem, & malum illud quod est impatientia, priuatio est boni illius quod dicitur patientia, eodemque modo de reliquis. Est ergo quædam respublica virtutum apparatus; rector autem & administrator huius reipublicæ est imperator ille æternus, à quo bona cuncta procedunt, & sine quo non potest aliquid bonum dici vel esse.

pulchritudo colli, prædicatio scilicet & incorporatio, vtraque per subdiuisionem triplici distinguitur modo; quia prædicatio alia fit verbo, alia exemplo, alia verbo & exemplo: incorporantis vero alia per conuersionem alia per satisfactionem, alia per conuersionem simul & satisfactionem.

dicationis & incorporationis.

Prædicatio fit solo verbo, quia sunt aliqui in Ecclesia, qui hoc habent ex Dei munere, ut possint alius verbo exhortationis ædificare, sed infirmitate obstante, non valent a deo virtutum exempla dare. Fit etiam solo exemplo, quia sunt plerique qui donum perorandi in Ecclesia non habent, & si quid sentiunt, palam proferre nequeunt, tantis tamen spiritualium operum documentis nitent, ut ad sui imitationem mirandis virtutum exemplis, mirantium animos prouocent, & quod illi verbis, isti loquuntur gestis, meliusque isti tacendo, quam illi declamando philosophantur. De qua geminâ qualitate prædicationis dicit Apostolus, quia alij datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ; quia alij sunt ut diximus, qui in sermone mandatorum diuinorum obseruando per intellectum rationis sapientes sunt, sed in proferendo per ingenij tarditatem diferti non sunt; alij vero ipsum sermonem quem sententiæ capacis ingenij comprehendunt, affluentia eloquentiæ potenter effundunt.

In Ecclesia alij prædicant solo verbo, alij solo exemplo.

1. Cor. 12.

Malum est negatio boni.

Affirmationis simplicem negationem sequitur affirmatio priuatoria.

Respublica quam prædicatio ostendit quid sit, & quis rector illius.

Incorporatio hoc loco quid sit, & quomodo per prædicationem fiat.

Triplex subdiuio præ-

Sed cum gemina sit, ut diximus,

Item prædicatio utroque fit mo-

H 3

In Ecclesia
alij prædi-
cant verbo
& exemplo
simul.

Pf. 118.

do, hoc est verbo & exemplo, quando S. Doctores ex diuinâ habent gratia, ut quod ore prædicant, factis ostendant, & quæ docent vitanda in suis quoque factis indicent non agenda. In quorum personâ Psalmista ad Deum loquens, cum præmitteret, & loquebar in testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebam, adiecit in sequentibus, & leuavi manus meas ad mandata tua quæ dilexi, & exercebar in iustificationibus tuis: ac si patienter diceret, legem mandatorum tuorum, quam palâ & confidenter prædicando pronuntiabam, operum quoque executione comprobabam, ut auditores mei & in verbis meis audirent, & in factis meis viderent, quæ pro sui utilitate & salute agere deberent.

Quorum vita despici-
tur, eorum-
dem & præ-
dicatio con-
temnitur.

Sane necessarium Doctoribus Ecclesiæ hoc tertium pulchritudinis huius prædicamentum, quia frequenter illorum prædicatio contemnitur, quorum vita à bono ipsius prædicationis aliena cognoscitur. Et valde ante omnipotentis Dei oculos delinquent, qui concessâ sibi prædicandi gratiâ, nulla propter taciturnitatem animarum acquirunt lucra. Vnde in veteri testamento præcipitur, ut Sacerdos Tabernaculum ingrediens in summitate vestimentorum, tintinnabula inserta habeat ne moriatur, quia magnum doctoris periculum est, si Ecclesiam Dei sine sonitu prædicationis ingreditur: vestimenta autem Sacerdotis sunt opera iu-

Tintinnabu-
la in veste
sacerdotali
quid figura-
uerint.

Exod. 28.

stitiæ, sicut dicit psalmista, sacerdotes psal. 31, tui induantur iustitiam, quibus vestimentis tintinnabula inhaerent, ut viâ vitæ cum sonitu linguæ, ipsa quoque opera sacerdotis clament.

Alterâ vero pars pulchritudinis in collo, quæ est incorporatio, fit per conuersionem, quia sunt aliqui, qui de gentilitate ad Deum conuersi per fidem & baptismi gratiam Ecclesiæ incorporantur, sicut de Cornelio legimus, qui interuenientibus per Dei gratiam bonorum operum meritis, præcurrente spiritus sancti dono, dignus ostensus est Ecclesiæ corpori coniungi.

Nam cum ab his qui ex circumcissione crediderant quasi immeritis repellerentur, necessarius super eum aduocatus cecidit spiritus sanctus, cuius dignationi placuit ostendere, quia & hunc Deus vellet per fidem & baptismum suæ incorporari Ecclesiæ.

Alij quoque per satisfactionem Ecclesiæ incorporantur, qui dum primo quidem de corpore Ecclesiæ sint per fidei unitatem, culpis tamen suis exigentibus, interdum ab Ecclesiæ corpore sententia peremptoria præciduntur, sed resipiscentes, per satisfactionem iterum ad corpus vnde præcisi fuerant, sententiâ reconciliatoriâ coniunguntur. Vnde & Apostolus Corinthijs scribens, eum qui crimen perpetraverat, præcipit tradi Sathana in interitum carnis, ut Spiritus

incorpora-
tio quæ est
altera pul-
chritudinis
pars, fit pri-
mo per con-
uersionem.
Act. 10.

In eo po-
tio quæ est
altera pul-
chritudinis
pars, fit
secundo per
satisfactio-
nem.

x. Cor. 5.

ritus saluus fit in die Domini : quem per satisfactionem postea emendatum rursus iubet Ecclesie incorporari , ne abundantiori tristitia absorbeat.

Incorporatio quæ est altera pars pulchritudinis tertio modo fit per conversionem & satisfactionem simul. Act. 3.

Per conversionem vero simul & satisfactionem aliqui incorporantur , qui & fidem credendo suscipiunt , & crimina sua confitendo per penitentiam & baptismum corpori Ecclesie coniunguntur. Hinc est quod Petrus interfectores Christi prædicans , penitemini , inquit , & conuertimini vt deleantur peccata vestra , ostendens per præmissionem conversionis & satisfactionis remissionem consequi peccatorum , quæ sola fit in Catholica Ecclesia , quia ipsa remissio est planè Ecclesie incorporatio. Sed cum in prioribus modis , quos supra separatim posuimus , dicentes incorporationem fieri , nunc per conversionem , nunc per satisfactionem vtrobique possit esse & conuersio & satisfactio , tamen propter maiorem & euidentiore alterutra partis exhibitionem , eos distinximus. Nam quilibet sanctus cum non vna , sed pluribus ornetur virtutibus , eoramen magis de eo virtus prædicatur , quo in eo proportior esse agnoscitur. Vnde & Apostolus cū diuisiones gratiarum describeret , dixit , quia alij datur sermo sapientia , alij sermo scientia , alteri fides , alij gratia sanitarum : alij prophetia , alij discretio Spirituum , alij genera linguarum , alij inter-

1. Cor. 12.

pretatio sermonum , non quod in hoc aliarum gratiarum , quorūlibet habeat , qui vnam habuerit , sed quia eam gratiam magis dicitur habere , quæ in eâ fortior & abundantior cognoscitur esse. Et in Cornelio nullam de præteritâ vitâ satisfactionem legimus , sed quia ab Angelo dictum est ei , orationis & elemosynas eius esse exauditas , atque idcirco iubetur mittere post Petrum , cuius doctrinâ ad fidem informatus , per conversionem fieret Ecclesie membrum. Qui vero ad fidem conuersus est , sed aliqua ex culpâ per excommunicationem ab Ecclesia separatur , satisfactione opus habet , vt recipi mereatur , quamuis & ipsa satisfactio possit dici pristini erroris conuersio.

Act. 10.

Quia verò pulchritudinem duplici distinximus modo , ipsos que modos in alios subdivisimus , restat nunc dicere , cur ipsa pulchritudo monilibus compareretur.

Monile est ornamentum pectorale matronarum , dictum à muniendo , eò quod pectus earum muniat , ne aliquis aduler pudicitia pudorem in aliquo lædat. Monile autem non quodlibet , sed quod operosè accurati artificis manus exprimit , ex auro & gemmis componitur ita vt maiusculam gemmam in medio pos-

Pulchritudo colli in Spōsa cur monilibus affimuletur.

Descriptio
monilium.

positam, aliæ ab eâ æqualiter distantes gemmularum cingant.

Quid autem per aurum nisi sapientia, quid per gemmas nisi virtutes exprimuntur; ex auro ergo & gemmis monile componitur, quia ex intellectu sapientiarum & virtutum decore quoddam spirituale & necessarium animæ ornamentum efficitur, quod ita pectoris nostri secreta muniat, ut nullam malitiarum suarum manum, antiquus hostis ei immittere audeat.

Quid significant foramina quibus gemmae in monilibus includuntur.

Foramina verò quaedam sunt, in ipso artificiali ornamento quibus gemmae includuntur. Quid autem sunt hæc foramina nisi sensus nostri exteriores qui sunt quasi quaedam instrumenta actuum nostrorum: nam oculorum demissio & honesta sive disciplinata vultus compositio, gemma est pulcherrima virtute humilitatis fulgida; auris vero Dei & Prælatorum præceptis obediens gemmam præfert obedientiarum: porro in naribus gemma sanctæ discretionis rutilat: os vero gemmam triplici virtute radiantem demonstrat, videlicet abstinentiarum, taciturnitatis, & honestè ac utiliter prolatae locutionis, manus vero gemmam duplici fulgore, hoc est continentiarum & munificentiarum respersam, spectabiliter assignant.

Charitas est gemma inter alias medium locum tenens.

Inter has medio loco posita maior & præclarior sanctæ charitatis gemma principaliter in pectore fulget, quæ tantum huius ornamentum decorem supplet, ut nihil pulchri-

tudinis absque eâ haberi probetur: nempe sine charitate nulla virtus vel esse vel dici potest; quia in duobus Matt. 22. præceptis Dei videlicet & proximi vniuersa lex pendet & Propheta.

Pulchrè ergo monilibus ex auro gemmarumque materiâ constantibus Collum sanctæ Ecclesiæ sive fidelis animæ comparatur, quia per prædicationem & vnanimitatem sanctorum, sensus nostros ex sapientiarum claritate & virtutum sanctitate ita componere debemus, ut quoddam nobis ornamentum animæ, quo sponsum ille celestis delectetur, constituamus, sed quia eiusdem Ecclesiæ prædicatoribus necessaria est vtriusque testamenti pagina, ex quo accipiant prædicationis suæ ordinem & modum, subditur ex personâ ipsius sponsi sive illorum per quos Ecclesiæ scriptura ipso inspirante edita est, quorum quidam eodem tempore erant quo hæc Salomon loquebatur, quidam post futuri erant.

Prædicatorum Ecclesiæ unde materiam sumere debeant prædicandi.

VERSUS XI.

Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento.

MVrenula est quoddam genus ornamentum velut catenula ex auro contexta, & argenteis inter distincta virgulis in modum vermicularum, dicta ob hoc murenula, quod instar murenæ lenta & flexuosa sit sive inuoluta: nam murenula

Murenula quid sit, unde dicatur, & quod scriptura Sacra illi comparetur.

rena

rena dum capitur in diuersa se-
 ctit & inuoluit. Per murenulam er-
 go auream argento vermiculatam,
 facram accipimus Scripturam, cu-
 ius interior sensus propter eminen-
 tiam & dignitatem sui comparatur
 auro, eloquium vero quo ipse sen-
 sus exprimitur propter claritatem
 & luculentiam argento designatur.
 Sacra quippe Scriptura aurea est,
 quia fulgore sapientiæ resplendet;
 argentea, quia eloquij claritate ni-
 tet. Sed quia hæc eadem Scriptu-
 ra in duo diuiditur, hoc est in verus
 & nouum Testamentum, idcirco
 pluraliter dicitur, *murenulas aureas
 faciemus tibi vermiculatas argēto*, vt o-
 stendatur vtrumque testamentum
 & fulgore interioris sensus aureum,
 & nitore eloquentiæ argenteum
 esse.

Sacra Scri-
 ptura cur
 murenulis,
 non mure-
 nula cōpa-
 retur.

Quæ duo Testamenta murenu-
 læ dicuntur, quia in diuersos mo-
 dos expositionum flecti possunt,
 multis inuoluta sententijs, tantum
 vt nihil fidei contrarium sonent.

Diuersi mo-
 di flexionū
 murenula-
 rum id est
 Sacræ Scri-
 pturæ.

Quæ cum vt diximus aurea sint ap-
 pretiatione præcellētis scientiæ, elo-
 quij tamē claritate distincta argēto
 vermiculata memorātur, quia ipsius
 sciētiae fulgore, nunc humiliter, nūc
 mediocriter, nunc sublimiter into-
 nant; nunc verò historiam, nunc
 ipsius historiæ allegoriam; nunc
 moralitatem, non simpliciter, sed
 multipliciter explicant. Vnde &
 in Ezechiele dicitur, *quod euntibus
 animalibus ibant pariter & rote sequen-*

Ezech. 1.

*tes ea, & cum stantibus stabant, & cum
 eleuatis pariter eleuabantur*: quia ni-
 mirum Sacræ Scripturæ iuxta inda-
 gantis & intelligentis sensum stant
 siue mouentur; stant quippe quan-
 do iuxta literam simpliciter intelli-
 guntur; mouentur autem, quando
 iuxta spiritualem sensum siue alle-
 goricè siue moraliter exponuntur,
 & quo subtilius considerantur, eò
 altius cum intelligentis sensu ele-
 uantur.

Scriptura
 quando di-
 catur stare,
 & quando
 moueri,

Quia ergo non vniformiter, sed
 diuersorum modis sensuum pul-
 chra varietate à prædicatoribus Ec-
 clesiæ, nunc allegoricè vt diximus
 nunc moraliter inflectuntur, atque
 hæc iuxta capacitatem audientium
 nunc humiliter nūc sublimiter pro-
 feruntur, rectè murenulæ aureæ ar-
 gento vermiculatae Sponsi voce
 Ecclesiæ promittuntur, quæ quasi
 de collo eius dependeant, quando
 Sanctorum prædicatorum scienti-
 am & eloquium ornant.

Murenulæ
 cur argento
 dicantur
 vermiculatae

Non autem nihil rationis habet
 superiora breuiter recapitulare, &
 qualiter ista inferiora ad illa conti-
 nuentur, considerare superius cum
 dixisset Sponsa, *nigra sum, sed formo-
 sa filia Ierusalem*, eandem formosita-
 tem perfecti non agnouit: vnde
 & queritur quod tantus eam ten-
 tationum æstus affecerit, vt & fra-
 tres sui contra eum pugnaverint.
 Sed hanc eius pusillanimitatem
 Sponsus arguit, docens quod non
 rectè collatam sibi formositatis

Superiorum
 breuis reca-
 pitulatio, &
 cum inferi-
 oribus con-
 nexio.

gratiam attenderit, quæ formosam quidem se dixerit, sed ipsius formositatis quantitatem & qualitatem perfectè non agnouerit; quocirca posse contingere ut cum diffidere cœperit, à consortio Spōsi sui egrediatur, & varios mundi errores prosequatur. Vnde Sponsus solitâ pietate ad seipsam reducens enumeratis concessæ formositatis partibus confortat, ut ipsa se recognoscens, quomodo & quantum formosa sit perfectè agnoscat, atque ex hoc ardentius Sponso inhaereat.

Definitio formositatis intimæ; & quibus constet partibus formositatis ista.

Est autem ista formositas, ut ita eam definiamus, benè constitutæ mentis habitus, cuius partes sunt, fortitudo, pulchritudo, scientia sanctarum Scripturarum, quas iam ipse Sponsus enumeravit: fortitudinem quidem eo loco ubi dixit, *equitatus meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea*: pulchritudinem verò non vniformem, sed sicut supra distinximus, dum dicit, *pulchra sunt gena tue sicut turturis, colum tuum sicut monilia*: Scientiam verò Scripturarum, ubi dicit, *murculas aureas faciemus tibi vermiculatas argento*.

Sumpto argumento à partibus formositatis Sponsus probat se pulchritudinem veram.

In maxima autem & principali propositione, quod inest partibus toti inesse necesse est: sumpto ergo argumento à partibus probat eam verè formosam esse, quia si species formositatis, hoc est fortitudo, pulchritudo, scientia sanctarum Scripturarum benè consti-

tutæ mentis sint habitus, idem esse necesse est & genus, quod est formositas; ac proinde cum se dixerit formosam, non debere timere aduersa, quam talem Sponsi effecerit gratia. Quod si talem se per gratiam esse non agnouerit, ad Sponsi consortium non pertinebit, dum hoc efficiat causa ignorantia, ut foris per desidiam & negligentiam egrediens, à Sponsi contubernio cogatur aberrare. Et est locus ab efficiente causa, ut probetur, omnis qui collatæ in se gratia bonum non intellexerit, ipse in se boni ex ignorantia negligentem esse, negligentem autem sui, Deo proximum non esse: Sponsam igitur se ipsam ignorantem à sponsi consortio recedere & exteriora necessario quærere. Reducta ergo ad se, qualiter se agnouerit, & gratiæ sibi concessæ vtiliter attenderit, subdendo demonstrat dicens, *dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum*.

Locus ab efficiente causa, qua ostenditur ex ignorantia boni à Deo sibi collati sequi negligentiam sui, & ex illa ab alienationem à Deo.

Sponsa ostendit quod gratiæ donum in se agnouerit.

VERSUS XII.

Dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.

ACCUBITVS Regis est omnium temporalium Christi actionum dispensatio, qua dignatus est de illa suâ ineffabili diuinitatis sublimitate se humiliare, & pro humanâ salute ad humanitatis

Accubitus Regis quis sit.

ratis infirmitatem se inclinare: primo quidem in vterum Virginis nascendo, deinde in crucem moriendo, in sepulchro iacendo, & ad inferna descendendo; post de ipsâ inclinatione sua se erigens resurgendo, & ad cœlos ascendendo.

In huius verò dispensationis tēpore, maximè ad virtutum incrementa succrescens Ecclesia, præcepto & exemplo Christi etiam docta est passionibus ipsius per patientiam communicare, dum in tantam eius charitatem profecisset, vt nec ipsam vitam amoris eius præponeret, dicens, *dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.*

Quid sit Nardus, & quid per eam designetur.

Nardus frutex est aromatica, radice graui, crassa, breui, nigrâ, & fragili, folio patuo, densoque, cuius cacumina in aristas se spargunt, ideoque pigmentarij gemina dote nardi spicas ac folia celebrant. Vnde in Euangelio narratur mulier ad vnctionem Domini attulisse *unguentum nardi spicati pretiosi.*

Ioh. 12.

Charitas boni operis radix est.

Quid verò per nardum, nisi virtus boni operis designatur? Radix vero boni operis charitas est; quia sicut de radice omnis herbarum virtus & vigor nascitur, ita ex solâ charitate omnis boni operis virtus generatur.

Charitas instar radici nardi grauis dicitur.

Dictum est autem in radice nardi, diuersas naturæ consistere qualitates, quas possumus ad multiplices charitatis referre virtutes: Cha-

ritas enim grauis est, quia omnibus præponderat virtutibus, quam excellentiorem viâ Apostolus appellat, dicens, *adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.* Crassa verò est, vt pote viuacioris succi iuxta interioris mentis vigorem, quæ cæteris virtutibus effectum præbet sanctitatis, dum sine eâ omnis virtus quasi sicca & arida remaneat: cuius pinguedinem Psalmista considerans qui se ad Deum sitienti desiderio vigilare pronuntiabat, *sicut adipe,* Psal. 26. *inquit, & pinguedine repleatur anima mea.* Breuis est, quia de ea scribitur, quod *verbum abbreviatum & consummatum Dominus faciet super terram:* Charitas etiam breuis est, Rom. 9.

verbum consummatum & abbreviatum charitas est, quia in eâ omnium virtutum perfectio consistit, & vna hæc dictio est huius sanctæ vniuersitatis conclusio: Consummatum est hoc verbum charitatis, quia *plenitudo legis est dilectio,* de qua Rom. 13. dicit Psalmista, *omnis consummatio- nis vidi finem,* non finem qui id quod est, non esse faciat, sed qui id quod non est, esse faciat, & ad perfectionem adducat: abbreviatum est, quia omnis legis præcepta in hoc vno instaurantur, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut te ipsum; in his duobus præceptis tota lex pendet & Propheta.* Matth. 22.

Quam breue verbum tribus consistans syllabis & septem literis, sed omnem continens plenitudinem sanctitatis: Deus enim *charitas est,* qui

Charitas est, qui

1. Joh. 4.
Vnus in ma-
iestate, tri-
nus in Per-
sonis, &
septenarius
est in donis
Rom. 5.

qui est trinus in personarum di-
stinctione, vnus in maiestatis æ-
qualitate, & septiformis est Spi-
ritus Sancti gratiâ, per quem ipsa
*charitas in Sanctorum diffunditur cor-
da.* Si ergo Deus *charitas* est, nihil
autem boni sine Deo esse non po-
test, qui charitatem quæ Deus est
non habere conuincitur, procul
dubio bonus non esse concludi-
tur.

Charitas itē
nigra est.

Nigra quoque esse dicitur ra-
dix nardi, quia charitas quæ est
radix, vt diximus omnium virtu-
tum, persecutionum & aduersi-
tatum omnium nigredinem, liben-
ter pro Deo & fratrum salute susti-
net, quia sicut scriptum est, *chari-
tas patiens est.* Fragilis verò est pro-
pter nimiam teneritudinem frater-
næ compassionis, quâ compellitur
per viscera misericordiæ tribulari
cum tribulantibus, infirmari cum
infirmantibus, flere cum flentibus,
dolere cum dolentibus, tristari
cum tristantibus; scriptum est e-
nim, *charitas patiens est, benigna est:*
tanta enim benignitatis dulcedine
charitas affluit, vt omnem proxi-
mi necessitatem suam putet, Folio
paruo densoque est, quia charitas
semper humilitatem exhibet, dum
omnium virtutum copiosâ densi-
tate abundet. In aristas spargitur,
quia mens sancta diuini amoris in-
cremento succrescens, intelligen-
tiæ acumine & subtilitate in cœle-
stia subleuatur.

Hæc ergo septem in radice nardi

naturalia possunt nõ absurdè acci-
pi hæc quæ posuimus ex septiformi
gratiâ procedentis charitatis præ-
conia, quia sicut ex radicula nardi,
foliorumque & spicarum adiecti-
one, pretiosissimi fit vnguenti con-
fectio, ita ex charitate quæ est ra-
dix omnium bonorum, ex diuer-
sis virtutum speciebus electissima
Spiritu Sancto opifice fit sanctita-
ris confectio, quâ sancta Ecclesia
siue quælibet sancta anima quasi
delibuta, suauissimum de se mittit
odorem opinione & famâ bonæ
actionis, de quali odore dicit A-
postolus, quia *Christi bonus odor su-
mus Deo in omni loco,* & quidam Sa-
piens, *fama,* inquit, *bona impinguat
ossa:* quia omnis virtus animæ ener-
uatur, nisi huiusmodi compositio-
nis pinguedine repleatur.

Huiusmodi ergo odorem dicit
se dare Ecclesia, siue sancta anima,
ex hoc nardo pistico, id est fideli,
qua delectetur ille Rex & Sponsus
cælestis, in accubitu suo, hoc est in
illo inedicibili sinus paterni secre-
to. Hoc est enim eius accumbere in
sinu Patris esse per eandem essentiâ,
& per eandem diuinitatis potentiâ.
Est etiam eius accumbere, vt supra
posuimus, ad humanæ infirmitatis
naturam se inclinare per admi-
rabilem consummatæ dispensationis
ordinem. Est quoque eius accum-
bere, in sanctæ mentis cogitatione
habitare, per largissimam multipli-
cis gratiæ suæ dignationem.

Huius nardi pistici pretiosi odore
mulier

Spiritus S.
pretiosissimi
vnguenti
confector est.

2. Cor. 2.

1. Cor. 13.
Charitas
fragilis est.

Ibidem.

Charitas
paruo den-
soque est
folio.

Charitas in
aristas spar-
gitur.

Accubitus
Regis est si-
nus Patris,
vel humanæ
naturæ af-
sumptio, vel
in sancta
mentis in-
habitatio.

Exhibitio
nardi à Ma-
ria Magda-
lena in re &
in Sacra-
menta facta
fuit.

mulier illa Euangelica quæ Domini scribitur unxisse, in re & Sacramento exhibuit: in re secundum historiam, in sacramento secundum tropologiam; quia pedes Domini ungerere, fuit diuinitatis eius celsitudinem mentis subleuatione, quamuis per speculum & in ænigmate considerare. Caput ergo & pedes Domini ungerere, est diuinitatem & humanitatem eius credere & prædicare. Vnde & de eiusdem unktionis virtute quæ Maria Dominum unxit scribitur, quia *impleta est domus ex odore unguenti*. Domus quippe Ecclesia est, quæ huius unktionis odore completur, quia Christum Deum & hominem credit & confitetur, huiusque fidei & confessionis rectitudine per totam mundi latitudinem diffunditur. Per hanc domum id est Ecclesiæ vniuersitatem Iohannes Euangelista odoris huius suauitatem de capite & de pedibus Domini respergit, de capite quidem cum dicit, *in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum*: de pedibus verocum dicit, *verbum caro factum est, & habitauit in nobis*.

Quid sit domum id est Ecclesiam impleri ex odore unguenti.

Ioh. I.

Potest quoque & hoc modo intelligi unctio capitis & pedum Domini, ut qui vestigia sequitur Christi per actiue vitæ studium, pedibus eius bene viuendo procumbat, sicque ad meliora de die in diem proficiens, per contemplatiue vitæ virtutem, quasi ad caput Christi, Deo iungitur inhaerendo se erigat. Unctio

ergo pedum est virtus operatoria, porro unctio capitis virtus contemplatoria. Est enim suauissimi odoris oblatio, bonæ actionis & sanctæ meditationis exercitatio, quæ delectatur in accubitu suo, Rex & sponsus ille cælestis expectans & desiderans tali odore fragrantescum collocare in æterno ipsius sui accubitus reclinatio.

Quid sit Spiritualitas ungerere pedes & caput Christi.

Sed ut ad istum æternum eius accubitum peruenire possit sancta Ecclesia siue fidelis anima, in isto temporalis eius dispensationis accubitu, quo pro eius salute nascendo & moriendo accumbere voluit, humilitatis, patientiæ, atque obedientiæ eius exempla sectando, in suam eimente virtutum odore redolente accubitum patet, quatenus ipse postmodum eam veluti sponsus sponsam immaculatus immaculatam in regni sui thalamum siue accubitum introducat, ut sicut nunc in ea requiescit temporaliter per gratiarum diuersitatem, ita ipsa deinceps requiescat in illo æternaliter per gloriam sempiternam. Vnde per subsequentiã iudicat eadem sponsa hanc præfixam clementis sponsi esse sententiam, ut qui passionibus eius per patientiam communicat, regno quoque eius æterno per consolationem participet.

Quid requiritur ut fidelis anima æterno Regis accubitum perueniat.

VERSUS XIII.

Fasciculus myrræ dilectus meus mihi inter ybera mea commorabitur.

I 3 Per

Per myrram
amaritudo
passionis,
per botrum
dulcedo &
resurrectio
nis Christi
exprimitur.

PER myrram quippe amaritudo passionis, per botrum dulcedo resurrectionis exprimitur. Dum inquit sponsus meus & Rex meus quo regente est mihi bonum & velle & posse, accubisset in passione crucis, & vsque ad mortem obediens factus, in sepulchro iam esset depositus, ego quæ antea querebar, quod nigra essem, eò quod nõ tantum extranei, sed & fratres mei pugnant contra me, quasi quædam, pretiosissimã nardo, ex ardentissimã eius charitate, humilitatis quoque patientiæ & obedientiæ eius exemplo composita, odorem bonæ opinionis per totum resperfi mundum, non tantum vnâ morte, sed mille mortium generibus pro eius amore succumbere parata, ita vt non sit mihi dilectus meus sola myrra, sed fasciculus myrræ, dum pro vno genere mortis quam pro me suscepit, multarum & diuersarum mortium cupio colligere fasciculum.

Dilectus
sponsæ cur
non simpli-
citer myrra
sed fascicu-
lus myrræ
dicatur.

Fasciculum
myrræ de-
scribit
Apostolus 2.
Cor. 11.
& Heb. 11.

Quisnam est iste fasciculus? pericula fluminum, pericula latronum, pericula ex genere, pericula ex gentibus, pericula in ciuitate, pericula in solitudine, pericula in mari, pericula in falsis fratribus; labor & ærumno, vigilia multa, fames & sitis, ieiunia multa, frigus & nuditas: ludibria & verbera, vincula & carceres, lapidatio, sectio, postremo gladij occisio. Ecce fasciculus myrræ. Sed quia duplex est martyrium, vnum in corpore, aliud in mente, diuidamus hunc fasciculum & ponamus,

alium esse fasciculum myrræ, id est corporalis passionis, alium fasciculum myrræ mentalis. Et corporalis quidem passionis fasciculum supra enumerauimus, porro fasciculus mentalis myrræ id est passionis, est virginitas carnis, abrenuntiatio sæculi & omnis mundanæ voluptatis, siue multimodæ labor continentiæ. Istius gemini fasciculi causa est mihi dilectus meus inquit Ecclesia siue sancta anima, quia pro eius nomine & amore huic fasciculo ferendo supposui humeros mentis & corporis, mentis quidem mortificatione vitiorum; corporis verò diuersarum tolerantia passionum.

Cur hoc? quia & ipse dilectus per se quoque factus est mihi fasciculum myrræ, quando pro me in corpore suo, flagella, sputa, alapas, irrisiones, potum fellis, crucem, confossiones manuum, pedum & lateris, ipsam denique mortem suscipiens, quasi fasciculum multimodarum collegit passionum. Talis verò fasciculus dilectus meus mihi factus inter vbera mea commorabitur, quia hæc omnia signa passionis eius mente quotidie recolo, & dum horum memoriã habeo, ego quoque pro eius dilectione mearum passionum fasciculum ardentius colligo.

In situ corporis inter vbera altrinsecus constituta pactus est positum, & ideo commemorationem fasciculi myrræ inter vbera, rectè accipi

Sicuti duplex est
martyrium
ita & duplex
myrræ
fasciculus.

Fasciculus
myrræ in
Christo patiente
describitur.

Fasciculus
myrræ cur
inter vbera
dicatur
commorari.

accipimus eā quæ in pectore debet esse memoriā Dominicæ passionis.

Duo vbera
duo sunt
testimenta.

Siue ponamus vbera esse duo testamenta, vetus videlicet & nouū, & inspiciamus, quia & in his dilectus commoratur commemoratiōe suæ passionis; priore testamento ipsam passionem futuram prædicente, sequente iam factam præsentante. *Inter vbera*, inquit, *mea* commorabitur, quia in duobus testamentis, mihi ad notitiam eius & ad salutem meā propositis, fasciculū myrræ eius colligo: in veteri quidē testamēto per figuras præsignatæ, in nouo autē per salutiferum æternæ redemptionis succum toti mūdo exhibitæ. Succus enim myrræ fertur multis mederi infirmitatibus, & huius Dominicæ myrræ succus omnē animæ morbū depulit & perpetuæ sanitatis medicinam in toto mundo constituit.

Succus
myrræ
multis
medetur
infirmitati-
bus.

Siue inter vbera mea commorabitur, hoc est inter duos populos in meo corpore ex Iudæis & gentibus constitutos, qui hunc fasciculum myrræ Dominicæ fide suscipiunt, moribus sequuntur, & eius quotidie commemorationem in Sacramento faciunt, mente recolunt, & ore suam perpetuam sumunt.

Duo vbera
duos signifi-
cant popu-
los.

Vel inter vbera mea, hoc est inter duos latrones, inter quos dilectus meus suspensus fasciculum passionis suæ componit, qui eisdem duos populos præsignauerūt, vnum credentem, alterum crucifigentem; vnum electum, alterum re-

Duo vbera
duo latro-
nes.

probatum. Vbera autem mea fuerunt, ille propter naturalē & scriptam legem, iste propter solam naturalem, ita nutrimentum rationis vtrique habentes, vt sint inexcusabiles. Et iste quidem per dilectum meum in medio commorantem & fasciculum suæ myrræ prætendentem nouam superassumpsit legem naturalem illuminantem, ille verò occulto Dei iudicio sed iusto, post datam legem amisit & naturalem propter incredulitatem.

Vnde & ipso dilecto in cruce pendenti myrratum obtulit vinum, cuius amaritudo in ipsum transfusa est, dum diceret, *sanguis eius super nos & super filios nostros.*

Vnum myrra-
rathum
Christo in
cruce obla-
tum quid
præfigura-
uerit.

VERSVS XIV.

Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engadli.

ET quia huius medelam suscipere noluit, botri dulcedine caruit, ideoque dilecto nec commortuus est peccato, nec cōsurrexit iustitiā. Mihi autem, quæ in altero populo ad fidem veniente, passionis eius Sacramenta suscipio, veneror, & adoro, *botrus cypri* factus est, quia cum ipse à morte resurrexit, me quoque spe & dulcedine futuræ resurrectionis animauit.

Ipse est enim Botrus de terrâ late & melle manente deportatus, à duobus exploratoribus ipsos duos populos significantibus, qui de Maria Matre, dulcedine & pinguedine sancti Spiritus fluente generatus.

Botrus per
exploratores
de terra
promissio-
nis portatus.
Num. 13.
figura fuit
Christi.

neratus pro vtriusque populi salute in cruce est suspensus. Sed sicut mos est portantium vt vnus præcidat, alter subsequatur, ita prior fuit populus Iudæorum Deo per obseruantiam legis cognitus, sequens populus Christianorum per nouæ legis religionem assumptus. Sicut autem præcedens id quod portat non videt, & quadam dorsu auersione postponit, sequens verò semper in facie habet, semper custodit obrutibus, & quadam corporis vicinitate potitur; ita Iudæus populus Christum in lege portans non intelligit, sed quasi auersando contemnit: Christianus verò populus intelligit, portat in fronte & in mente, & custodit colendo, & mandatis eius obediendo.

Differentia
populi Iudaici &
Christiani,

Ille populus hunc Botrū in cruce pendentem propter maledictum legis abhorret & contemnit; iste populus in prælo crucis expressum saluiferum suscipit ipsius sanguinis testamentum, bibens cum spiritali dulcedine vnicum corporis & animæ remedium; in spe verò futurum post generalem resurrectionē eiusdē geminæ substantiæ corporis, scilicet & animæ optabile & incomparabile gaudium.

In isto ergo populo, nā ego sum iste populus sponsa Dei, Ecclesia Dei, *Botrus cypri Dilectus meus mihi*; quia cui fasciculus myrræ fuit in passionis amaritudine, erit botrus in resurrectionis dulcedine. Et cuius ego causā fasciculū multa in

collegi passionum, & corpore & mente, ille mihi erit botrus in æternā animæ refectione, & huius laboris suauissimā recompensatione.

Vnde *Botrus cypri* rectè dicitur; *Cyprus* enim tristitia siue mœror interpretatur; Botrus ergo cypri dicitur, quia ipse est vera & dulcis consolatio omnis mei mœroris & tristitiæ. Et sicut Botrus cypri omnium terrarum Botros præcellit magnitudine, ita dilectus meus *Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis*, omnia quæ sunt in cœlo & terrā præcellit dignitate suā & gratiā.

Vbi autē Botrus cypri factus est dilectus? *In vineis Engaddi*. Engaddi dicitur vicus per magnus esse in Iudæa, iuxta mare mortuū, vbi sunt vineæ nō quidē vini, sed balsami arbusculæ, quæ idcirco vineæ appellantur, quia in vinearū morē sustolluntur; Ex balsamo autem mixto cum liquore oliuæ crisma conficitur, quo maiora quædam Ecclesiasticarum consecrationum peraguntur instituta: nam in eo baptismatis lauacrum consecratur, & Sacerdotalis siue imperialis dignitas confirmatur, Ecclesiarum siue altariorum Sacramentaliumque vasorum specialis quædam sanctitas assignatur. Typice autem in huiusmodi liquoris perunctione spiritualium dona carismatum designantur, quibus corda fidelium sancti spiritus gratiā diuinis ministerijs sunt apta.

Engaddi verò fons hædi interpret-

Cur Christus dicatur Botrus cypri.

2. Cor. I.

Christus factus Botrus Cypri in vineis Engaddi, & quomodo.

Excellentia Chrismatum;

Engaddi
fons hœdi
interpretatur,
& significat
Baptismum.

pretatur. Quis autem est fons hœdi, nisi baptismus siue gratia lachrymarum? Hœdi vero sunt peccatores à sinistris ponendi, omnes autē iusti à dextris statuendi. Vineæ ergo Engaddi, id est de fontis hœdi sunt dona spiritualia quæ his tantum tribuuntur, qui fuerint sacro baptisinate, siue per lachrymas pœnitentiæ à peccatorum sordibus abluti: fons quippe hœdi Baptismus est quo abluuntur peccatores, id est hœdi & fiunt iusti, id est oues Christi; vel si post baptismum lapsi fuerint ad peccatum, per gratiam lachrymarum, quasi per secundum baptismum in pristinum reparantur statum.

Gratia lachrymarum secundum dicitur Baptisma.

Botrus, inquit, cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi, quia in illos profecto fit mihi cibus & potus consolationis & salutis, qui per baptismi gratiam digni facti sunt suscipere diuinorum Sacramentorum scientiam, & spiritualium donorum affluentiam: vel qui per lachrymarum fontem peccatorum merentur absolutionem, & mortui peccatis resurgunt ad vitam æternæ salutis, ut si secundum Apostolum *complantati facti sunt similitudini mortis Christi, fiant simul & resurrectionis eius.*

Rom. 6.

Quatuor Prædicamentorum ordo.

Notandus sane ordo quatuor istorum prædicamentorum, videlicet odor nardi, fasciculus myrræ, botrus cypri, vineæ Engaddi. Eodem quippe ordine, quo hic se in serie verborum sequuntur, in Domino Iesu Christo implera narrantur; quan-

do ante passionem à Maria vnctus est *Marc. 14. nardo spicato, pretioso & domus impleta est ex odore vnguenti: in passione verò vino myrrato potatus, & post passionem. myrra ceterisq; aromatū speciebus Marc. 15. libutus in sepulchro positus est; vn-* *Ioh. 19. de post triduum resurgens spiritualis botri dulcedinem principali resur-* *Marc. 16. rectionis gaudio credentibus obtulit: quibus post paululum Spiritus Sancti gratiam omnem habentis virtutem veluti balsamum in vineis Engaddi infudit, dans eis potestatem per aquam & Spiritum siue impositionem manus remissionem dare peccatorum, & de hœdis oues facere Christi.*

Sed quæ hoc modo secundum historiam in re præcesserunt in capite, possunt quoque in membris eius secundum moralitatem in figura pari ordine exhiberi, ut præcedente odore virtutum consequenter subsequatur mortificatio vitiorum, quia afflictio corporis & mundanæ gloriæ contemptus instrumenta sunt mortificationis huius. Nonne huius mortificationis instrumenta siue materia sunt, *fames, sitis, nuditas, vigilia, & orationes continua?* Principalis autem & maxima propositio est, ubi instrumentum deest, causam quoque instrumenti deesse; & ubi materia non est, id quoque quod ex materia fit non esse, & idcirco consequens esse, ubi virtutes desunt, vitia dominari, quia antecedente constantia virtutum subsequitur casus vitiorum.

Instrumenta spiritualis mortificationis.

K Vnde

Gal. 5.

Vnde Apostolus duo sibi aduersantia scilicet carnem & spiritum describens præmittit, *spiritu ambulate*, ac deinde, *& desideria carnis non perficietis*, vt ostendat fortitudine Spiritus carnem subijci, & nisi præcedat virtus, vitium non posse succumbere.

Quid sit of-
ferre nar-
dū & myr-
ram.

In isto ergo ordine ad imitationem capitis id est Christi, membra ipsius hoc est sancti primo nardum, deinde myrram offerunt, quia prius debent habere opera sanctitatis, quorum virtute mortificentur opera carnis. Sed quia dicit idem Apostolus, *si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis*, congruo nimirum ordine mortificationem spirituale sequitur resurrectio spiritualis, vt qui commortui sunt Christo moriendo peccatis, conresurgant ei viuendo iustitię; cum eodem Apostolo dicentes, *si commorimur, & conuiuemus*.

Rom. 8.

Mortificati-
onem spiri-
tualem le-
quitur resur-
rectio spiri-
tualis.

2. Tim. 2.

Sicut enim gemina mors est, animę scilicet & corporis, sic & gemina vtriusque resurrectio, vt qui nunc per iustificationem resurgunt de morte animę, in futura resurrectione resurgant per incorruptionem à morte corporis & animę. Vnde in Apocalypsi dicit Iohannes, *beatus est sanctus qui habet partem in resurrectione prima, in his secunda mors potestatem non habet*. Quę quidem resurrectio Botri nomine designatur, vt quia ad tempus amaritudinem quandam passi sunt, carnē spiritualiter mortificando post-

Apoc. 20.

Quid signi-
ficetur per
Botrum.

modum æternaliter suauitatem gaudij percipiant ineffabilem; hic quidem à corruptione mentis, ibi autem & à mentis & à corporis corruptione spiritualiter quiescendo.

Placuit sanè conueniens & decens ordo quoque iste dispositrici gratiæ, vt nardo sanctę opinionis redolentes, & myrra intimę mortificationis hostiam sibi viuam iam existentes, atque per Botrum spiritualiter debriantem, nouitate resurgentis à morte peccati animę lætificatos, per spiritum carni superiores effectos Spiritus Sancti dignos indicauerit aduentu per diuersarum gratiarum balsama quę gignit spiritualiter Engaddi, hoc est fons hœdi; baptismus scilicet bifor-
mus, lauacri & compunctionis, quo abluuntur hœdi id est peccatores, & efficiuntur oues Christi.

Baptismus
duplex.

Igitur postquam Sponsus arguit Sponsam pro ignorantia sui, propter quam meritam à Sponsi confortio esset susceptura repulsam; Sponsa vero salubri eius obiurgatione, tandem semetipsam recognoscens, quę prius se perseuerare per se posse diffidebat, plenā iam fide vsque ad mortem pro eius amore in tribulationibus non deficere didicit; tali eius profectui Sponsus congratulans, & iam pulchram discernens, huiusmodi ei laudum præconio blanditur, vt ex hoc ad maiora virtutum opera prouocetur.

VER-

VERSUS XV.

Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra, oculi tui columbarum.

Describitur pulchritudo Sponsæ.

QUIA inquit primo te ipsam considerans, propter varios tentationum æstus nigram te & fuscam dixisti, meumque adiutorium quod tamen tibi non deerat, adhuc modicæ fidei existens proclamasti, postmodum verò me ostendente te ipsam recognoscens, tantâ fortitudine Spiritus profecisti, ut non solum passionis myrram, sed fasciculum myrræ mihi non dubitares offerre, ecce denuntio tibi, quia iam pulchra es, & quia pulchra, ideo Amica mea, & è conuerso, quia amica mea, ideo pulchra; & non semel pulchra, sed iterum pulchra, repetitio quippe confirmatio est, quia ita perfectè pulchra es, ut mihi geminatâ placeas pulchritudine, fidei scilicet & operationis, siue animæ & corporis.

Geminata pulchritudo fidei & operationis.

Pulchro autem ordine inter duo pulchritudinis prædicata, altrinsecus posita, ynum subiectum medio cõstituitur in loco, quia ipsum mediũ à duobus accipit esse, ita ut si ynum è duobus dupliciter, utrobi- que dispositæ pulchritudinis desit, videlicet ut sit fides sine operibus, vel opera sine fide; siue sit castitas corporis sine castitate mentis, vel mentis sine castitate corporis, nulla Deo anima spiritualis amicitiaæ fœdere copulatur.

Fides & ope-

Nam cum scriptum sit fides si non

habeat opera, mortua est in semetipsâ, & cum item à Domino insipiens dicatur anima, quæ lampades sine oleo gestat Sponso obuiam processura, manifestum est has geminatas utrobi- que pulchritudinis partes constitutivas esse sanctissimæ huius amicitiaæ. Non enim parvæ æstimationis apud Dei omnipotentis iudicium est, tantâ Dei perfectum esse gratiâ, ut suâ eum dignetur amicitia, & pro speciali munere virtutum, Dei nuncupari amicum, magnum certè præconium est. Vnde Dominus ad Apostolos, iam non dicam, inquit, vos seruos, sed amicos, quia omnia quæcunq; audiui à Patre meo, nota feci vobis. Signum quippe huius amicitiaæ est, paterni reuelatio secreti & quæ specialiter est collata ipsum diligentibus, & huius amicitiaæ fidem seruantibus, contemplatiuæ dignitatis excellentiâ.

ratio sunt partes constitutivæ amicitiaæ diuinæ.

Iacob. 2. Matth. 25.

Ioh. 15.

Sed quia superius à Sponsa Sodales Sponsi dicuntur eo loco ubi dicit, ne vagari incipiam post greges Sodalium tuorum, nunc verò ipsius voce Sponsi Sponsa vocatur amica, considerandum quænam sit inter amicum & Sodalem distantia. Sodalis est qui nobis ad aliquid nobiscum agendum sociatur, amicus verò est, qui vsu vitæ similis pio & fideli amore nobis coniungitur: Sodales ergo Sponsi sunt, qui ei per aliqua bona opera quasi sociari videntur, sed exitus rerum probat quâ id intentione fecerint, dum humanæ laudis cupidi, ostendunt

Differentia inter amicũ & Sodalẽ quæ sit.

se ab amore illius valde alienos, quem non simpliciter & pie, sed pro suo temporali commodo imitari videbantur. Amici verò eius sunt, qui pro solâ spe æternorum bonorum fideliter ei coniunguntur, & dum nulla prosperitate, nulla aduersitate ab eo separantur, ostendunt quantò eius amore ferueant, cui nil omninò præponere curant. Propter huiusmodi vitæ qualitatem, Ecclesia vel quælibet sancta anima quæ vestigia sequitur Christi, quando ista de eâ pulchritudo prædicatur, *Amica* nomine meretur appellari; Sed quia ipsa pulchritudo ex mentis speculatione, quasi ex quadam facie refulget, subdit causam quare dixerit pulchra, *oculi*, inquit, *tui columbarum*.

Ecclesia, vel anima cur *Amica* vocetur

Cur pulchra dicatur.

Ecclesie oculi sunt Doctores & quare.

Duo mentis oculi intellectus & discretio.

Oculi Ecclesie sunt Sancti Doctores, quia sicut oculi nobis viam sunt Duces, ita Sancti Doctores viam vitæ nobis demonstrantes, sunt nos verbo & exemplo quasi duplici oculo præeuntes.

Moraliter quoque quælibet anima, hoc est in interioris hominis capite duos habet oculos, intellectum & discretionem. Intelligit enim & videt, quid sibi agendum sit, deinde qualiter ipsa actio disponi debeat, discernit, ut in vno oculo qualitatem actus sui inspiciat, in altero modum. Benè enim videt quò tendere debeat, qui & tenendæ vitæ qualitatem considerat, & ipsum qualitatem pro loco & tempore nunc intendendo nunc remit-

tendo fortes & infirmos informat, ita tamè ut ipsa intètio siue remissio certo & competenti fine constituitur. Causa ergo est, quod pulchra dicit, videlicet, quia oculi eius sunt columbarum, quæ comparatio propter septemplex columbinæ naturæ & simplicitatis virtutem rectè posita est.

Septimplex columbæ natura.

Columba quippe caret felle neminem lædit, grana meliora legit, pullos alienos nutrit, in foraminibus petreæ nidificat, gemitum pro cantu habet super aquas sedere cõsuevit, ut aduentum accipitris præuidere possit. Propter hæc septem naturæ insignia, colubæ comparatur Sponsa, ut si hæc columbino oculo ad moralè retulerit formam dignè appelletur pulchra, dum hoc nititur habere ex gratiâ, quod columba habet ex naturâ.

Cur Sponsa in pulchritudine cõparetur.

Felle caret; quo spiritualiter quoque Sponsa Christi carere debet, ut secundum Apostolum, *omnis amaritudo, & ira, & clamor, & blasphemia tollatur ab eâ cum omni malitiâ. Neminem lædit*, Christi quoque Sponsa nulli nocere debet, nec verbo nec opere, sed secundum Apostolum, *cum omnibus pacem habere. Grana meliora legit*; sic etiâ Christum diligens ex diuinâ Scriptura meliores debet sententias colligere, quibus & suam vitam honestè & vtiliter sciatur instituire & proximorum, docendo & agendo ad sui exemplum informare: *Pullos alienos nutrit*; Ecclesia quoque eos qui non sunt de corpore suo,

Sponsa Christi felle carere debet. Ephes. 4.

Nullum lædere debet.

Rom. 12. Grana meliora legere debet.

suo sicuti Hæretici ac peruersi Christiani, ac si proprios filios in sinu suo colligit & eos admonendo, corripiendo, beneficijs attrahendo corpori suo coniungere satagit, & hoc quælibet anima quæ verè sponsa Christi est, facere debet, vt extraneos & sibi contrarios, quam domesticos pro Christo diligit & foueat vt semper *malum in bonum vincat. In foraminibus petra nidificat vt serpentium morsus euadat; sic quoque Ecclesia vel Deo coniuncta anima in Christi passione debet refugium quærere, Christus enim petra est, cuius passionis foramina vulnera sunt, fortissima contra insidias malignorum spirituum munimina. Gemitum pro canto habet, & in hac temporali vita Deum diligenti gemitus pro cantu esse debet, hoc est pro sæculari loco & lætitiâ, ea que secundum Deum est tristitia, qua pœnitentiam in salutem stabilem operatur; scriptum est enim, quia beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur; & è contrario, va vobis qui ridetis nunc, qui aplorabitis. Super aquas sedere consuevit vt aduentum accipitis præuidere possit, sic etiam fidelis anima super fluenta diuinorum scripturarum mente commorari debet, vt ex his intelligat & discat, qualiter antiqui hostis insidias præcauere valeat.*

Pulchra vero prædicatur sponsa propter has septem columbinæ simplicitatis partes, quas, quia simplici mentis oculo quasi oculo columbino exercet, tantum oculis

sponsi placet, vt eam non semel, sed bis quasi confirmando pulchram denuntiet, & geminum in his partibus amorem, Dei videlicet & proximi insinuet. Nam non irasci, in passionis Christi sacramenta sperare, pro peccatis suis, vel pro dilatione cælestis regni genere, sacre Scripturæ animû intèdere diuini amoris est signû: porro neminè lædere, alienos ac si suos suscipere & fouere fraternæ charitatis iudicium est. Sed quia *spiritus sanctus, per quem charitas Dei diffunditur in cordibus nostris eadem charitas est*, geminâ dilectionis parte constans, dicit enim Iohannes, *Deus charitas est* confideremus in his septem innocentie partibus septiformem ipsius Spiritus sancti gratiam, videlicet spiritû sapientiæ & intellectus, spiritum consilij & fortitudinis, spiritum scientiæ & pietatis, spiritum timoris Domini. *Sapientia quippe est animi motus reprimere dum sapienter considerat, quia ira viri iustitiam Dei non operatur; hinc Salomon, stultus inquit, statim iudicat iram suam, qui autem dissimulat iniuriam, callidus est; & iterum, grauesaxum, & ponderosa arena, sed ira viri vtroque grauior; ira non habet misericordiam, nec erumpens furor.* Vnde quidam gentilium dicit.

Qui non moderabitur ira, Insectum volet esse, dolor quod suaserit, & mens,
Dum pœnas odio per vim festinat multo.

K 3 Et

Rom 12. Ecclesia nidificat in foraminibus petrae.

I. Cor. 1. 0

Fidelis anima gemitum pro cantu habere debet.

2. Cor. 7.

Matt. 5.

Luc. 6.

Fidelis anima super aquas debet sedere.

Sponsa cur pulchra prædicatur, idque iteratio.

Signa diuini amoris & fraternæ charitatis quæ sint.

Rom. 5.

I. Ioh. 4.

Septem gratiæ Spiritus sancti describuntur.

Munus spiritus sapientiæ quod sit lac. 1.

Prou. 12.

Prou. 27.

Horatius.

78 *In Canticum Canticorum Salomonis*

Et vt ostendat sapientiæ esse, scire animum regere, subdit.

Ira furor breuis est, animum rege, qui nisi paret.

*Imperat, hunc frenis, hunc tu com-
pescce catenis.*

Spiritu ergo sapientiæ inordi-
natus animi reprimendus est mo-
tus, quia per hoc sapienter decli-
nantur mala, quæ plerumque tam
grauia inde generantur, vt vix aut
nunquam sopiantur.

Munus spi-
ritus Intel-
lectus quod
sit.

Iob. 4.
Matth. 7.

Psal. 10.

Munus spi-
ritus consilij
quod sit.

*Spiritus quoque intellectus est, nec si-
bi nec alijs nocere, & per rationis
discretionem intelligere æquum
esse, vt quod sibi non vult fieri alteri non
faciat. Sed quia omnis læsionis iniu-
ria dupliciter fit ab inferente, scili-
cet verbo & actione, dupliciter sus-
cipitur à sufferente, hoc est animo
& corpore, duplex quoque intelle-
ctus opponendum est remedium,
vt perpendat, quia & fraternæ cha-
ritatis integritas corrumpitur, &
diuinæ pietatis seueritas prouoca-
tur, quod est & sibi & alijs nocere.
Innocentia enim vera est, quæ nec
sibi nec alijs nocet, quia qui diligit
iniquitatem, odit animam suam, & ne-
mo non prius in se, quàm in alterũ
peccat. Magnum planè huius intel-
lectus donum, quo quisque talem
sibi viuendi cõstituit modum, vt &
Deo & hominibus placeat, & hoc
sit veræ innocentie signum Deum
diligere & proximum, quod est v-
niuersæ sanctitatis perfectiũ.*

*Porro Spiritu consilij, qui in sanctæ
intentionis studium habens, melio-*

*res & vtiliores sanctarum scriptu-
rarum sententias colligit, ex quarũ
sensu, veluti ex quodam adiutorio
sibi met consulendo, quendam suæ
qualitati competentem conuersan-
di inueniat statum, & hoc diuersæ
sententiæ collectiũ, fiat benè
constituendæ vitæ consiliũ.*

*At vero Spiritus Fortitudinis valde
roborat mentem passionis Christi
virtute cõfidentem, quando ipsius
passionis signaculo contra omnem
diabolici incursum impetum, & ex-
terius munitur in corpore, & inter-
ius firmatur in mente. Hoc enim
Spiritu Fortitudinis Moyses Ægyptos
hostes debellauit, quando eos mul-
tiplici plaga per virgam prostrauit,
& populum Dei de eorum seruitu-
te liberauit insinuans, quod ipse
Dominus fortis & potens in prælio cru-
cis suæ ligno, toti succurrere debe-
ret mundo hoste vniuersali, hoc est
diabolo, passionis suæ virtute pro-
strato. Hoc etiã Spiritu Fortitudinis
Gedeon hostes deuicit cum trecentis,
formam crucis præferentibus in
charactere numeri huius, qui per
TAV literã notatur: Et in Ezechiele
nullus percutitur qui hac literã
quasi crucis formã signatus inueni-
tur.*

*Spiritus verò scientie est, sanctarum
seriem scripturarum tenaci memo-
riæ commendare, ex quibus sacra
fluenta doctrinæ diffundat, quæ ta-
li discretionem diuidere sciat, vt &
simplices habeant vnde erudian-
tur, & docti vnde exerceantur.*

Æqua-

Munus spi-
ritus Forti-
tudinis.

Exodi. 7. 8. 9.
10. 11. 12. 13.

Psal. 23.

Ios. 8.

Ezech. 9.

Munus spi-
ritus scien-
tiæ.

Munus spi-
ritus Picta-
tis.

Æqualem vero omnibus offerre
charitatem, vt inimicos æquè vt a-
micos pro Deo diligere, & secundū
Apostolum, omnibus omnia fieri vt o-
mnes lucrifaciamus, profecto spiritus
pietatis est, quo certè spiritū ducitur,
quocūque proximo in omni ne-
cessitate siue corporis siue animæ
pro posse & ultra posse subuenire
non segniter studet.

Munus spi-
ritus Xi-
moris Do-
mini.

Porro ingemiscere duplici com-
punctionis modo, hoc est vel recor-
datione peccatorum, vel intimo
Deum sitientis animæ desiderio, ex
spiritu Timoris Domini est, quo timet
vel pro peccatis damnari, vel hære-
ditati pij Patris priuari.

Timor
quadru-
plex est.

Sed cum sint quatuor timores,
vnus seruilis, alter mundanus, terti-
us initialis, quartus filialis, duo ex-
tremi referuntur ad spiritum timo-
ris Domini, quorum vnus quidem
hoc est timor initialis non est sine
charitate, non dico perfecta, sed
inchoatiua. Vnde Iohannes in epi-
stola suâ cum diceret, perfecta chari-
tas foras mittit timorem, ostendit quia
licet mundum perfecta, tamen cha-
ritas est in timore initiali. In altera
verò qui filialis est, solâ constans di-
lectione perfecta charitas est, de
quo dicit Psalmista, timor Domini
sanctus permanens in seculum seculi. Ti-
mor initialis est ille de quo dicitur,
initium sapientie timor Domini, quan-
do homo incipit sapere & gustare
Deum, vbi timor & spiritus se inui-
cem comitantur, sicut legitur, timor
non est sine spe. Et quanto plus bona

I. Ioh. 4.

voluntas crescit id est charitas tan-
to magis timor penè decrescit, vt ex
istō timore initiali quo timet puniri
quod imperfectum est, quandoq;
proficiat ad timorem filialem, quo
nō timet puniri, sed separari, quod
perfectorum est. Duo vero quos in
præcedenti posuimus timoris, hoc
est seruilis & mundanus non perti-
nent ad spiritum timoris Domini,
quia à casto timore separantur. Ser-
uile quippe est, cessare à malo, pro
pœna ab homine instante, retentâ
tamen voluntate malâ. Mundanus
est cessare à bono propter pœnam
quæ timetur ab homine: Et hos ti-
mores videlicet seruilis & mun-
danū prohibet Christus diēs, no-
lite timere eos qui corpus occidūt, animæ
verò nō habēt quod faciant. Post de ini-
tiali timore supponit dicens, sed po-
tius timete eum, qui potest & corpus &
animam perdere in gehennam; quem
non præciperet nisi in eo charitas,
& si nondum perfecta esset.

Timor fi-
lialis quis
sit.

Pf. 18.

Et notandum quod aliquando
in diuinâ scripturâ iste timor appel-
latur seruilis, quia seruile est affi-
nis, quia & ibi timere pœnæ cessa-
tur à malo, & hic. Sed ille timor
facit cessare à malo opere, & non
voluntate; iste & opere & vo-
luntate. In spiritū ergo gemini
timoris Domini, hoc est initialis
siue filialis quæque sancta ani-
ma gemitum pro cantu habet,
quia in præsentis vitæ gaudio lugu-
brem gerit animum, vel quia timet
dānari pro peccato, vel quia timet

Timor ini-
tialis quis
sit.

Timor ser-
uile quis
sit.

Timor mū-
danus quis
sit.

Matt. 20.

Timor ini-
tialis &
seruile in
quo cōue-
niant & dis-
ferant.

K 4 sepa

separari à Deo. Itaque vt diximus propter septemplex virtutis & innocentiae columbinæ qualitatem sponsa oculos habere columbarū à sponso memoratur, quia hoc exhibet actione, quod spiritus sancti gratiā vtile & honestum iudicans, rectā videt intentione. Verum quia omne bonum si quod habet, non à se, sed à Deo se habere intelligit, omnem collatā sibi pulchritudinis gratiam ipsi Creatori ac Redemptori suo ascribit dicens. *Ecce tu pulcher es &c.*

VERSUS XVI.

Ecce tu pulcher es Dilecte mi & decorus. Lectulus noster floridus.

Sponsus essentialiter & sponsa accidentaliter pulchra dicitur.

TV inquit o dilecte essentialiter pulcher es & decorus, ego quicquid pulchritudinis habeo accidentaliter tui participatione iuxta modum à te mihi impensum gratiæ, ex te habeo; quia tū vt creator capabilis existis per inhabitantem gratiam, ego vt creatura capax existo, ipsi gratiæ prout ipse concessisti participando. Et hoc quidem iuxta diuinitatis tuæ potētiam; porro iuxta humanitatē secundum exteriorem hominem, *speciosus forma patris filijs hominum* fuisti: secundum interiorem verò soli tibi vnigenito *non ad mensuram dat Deus spiritum*, cum tui participes ad mensuram eum accipiāt, alius quidem sic, alius verò sic.

Pf. 44.

Ioh. 3.

Omnem autem pulchritudinem & decorem animæ à te qui verè & naturaliter pulcher es & decorus,

habent, quia quicquid mansuetudinis, quicquid pietatis, quicquid iustitiæ, quicquid patientiæ, humilitatis, quicquid postremo vnquam virtutis aut sanctitatis esse potuit aut potest, in te singulariter sancto homine quasi in summo exemplari attendunt & accipiunt.

Præmissa ergo hac dictione, *ecce tu pulcher es & decorus*, ipsius pulchritudinis & decoris aliquas exequitur partes, dum subiungit *lectulus noster floridus, &c.*

Quarum quidem partium prima, id est, *lectulus noster floridus* & ad caput & ad capitis membra referri potest; duæ verò reliquæ ad sola membra de ipso tamen capite participatione pulchritudinis & decoris eius pendentia. Sed primo de prima parte dicendum, quomodo & caput & ad capitis membra appetur: ad caput quidem vel iuxta diuinitatis omnia regentes bene placitum, vel iuxta humanitatis mundum redimendis Sacramentum, ad membra verò iuxta participationē, vt diximus, diuinæ gratiæ mentem cuiusque sancti hominis inhabitantis, & suæ in ea dignationis dona operantis.

Partes pulchritudinis triplices describuntur.

Lectuli nomine requies dupliciter designatur, hoc est vel corporalis vel spiritualis. Quomodo enim post laborē corpus requiē quieuit, ita animus quoq; quibusdam perturbationum laboribus defatigatur requiē appellit: sed hoc loco *lectulo* requies spiritualis intelligi debet.

Lectulus duplicem significat requiem.

debet, quia & ad caput, & ad
picatis membra diximus referen-
dum.

Lectulus si-
ue requies
capitis id est
Dei quæ fit
secundum
diuinitatē.
Iacob. I.

Veruntamen primo videndum
de requie capitis, quæ nullo modo
illius substantiæ necessaria vel com-
moda esse credi debet, qui nullo
subiacet accidenti, & apud quem non
est vlla cōmutatio nec vicissitudinis obū-
bratio, sed requies capitis salus est corpo-
ris. Nam quemadmodum Deus
se laborare dicit, quando malorum
prauitates tolerat, ita & requiesce-
re se dicit, quando bonorum virtu-
tibus delectatur. De labore equi-
dem suo, quo peruersæ adhuc vi-
uentes tolerat, per Prophetam di-
cit, laboraui sustinens: non enim su-
stinendo Dominus laborat, cuius
dignitatis potentiam nulla fatiga-
tio contingit, sed verbis humanita-
tis loquens, ipsam suam circa nos
patientiam laborē vocat. Porro de
requie quā in bonis delectatur dici-
super quē requiescā, nisi super humilē &
quietum, & tremementem sermones meos:
ac si alijs verbis dicat, ille mihi in se
requiem parat, qui in humilitate &
quiete præceptorum meorum re-
gulam seruat. Requies ergo Dei,
nostrum est commodum, sicut è
contrario labor illius nostrum est
damnum.

Lectulus
membrorū,
id est viro-
rum
sanctorum
quis sit.

Ad huius ergo capitis membrum
hoc est aliquem fidelem & sanctum
huiusce lectuli significatio, quam
requiem diximus, aptatur: quia si-
cut per oppositum, reprobis huius
mundi requies & oblectatio, est in

futuro perpes animæ labor & fati-
gatio; ita electis huius mundi labor
& fatigatio, est in futuro æterna a-
nimæ requies & consolatio. Sancti
etenim viri lectulus contemplatiuæ
vitæ est silentium & cultus, qui quā-
tò est à mundo remotior, tantò
Deo est vicinior, & quantò plus la-
borat in diuinorum præceptorum
obseruatione, tantò maiorem ha-
bet requiem in diuinitatis contem-
platione. Cumque Deo coniungi-
tur in amore contemplationis qua-
si in vno lectulo sunt, Deus per gra-
tiam inspirans, moderans & ser-
uans, homo per gratiam inspiran-
tē, moderantem & seruantem, vo-
lens, agens, perficiens; Deus gratiā
participabilis, homo gratiæ partici-
pans.

Dicunt ergo membra capitis hu-
ius, *Lectulus noster floridus*, quia cum
prædicto modo quasi in vnâ sunt
requie, participabilis & participas,
hoc est, caput & membrum, im-
marcescibilia pullulant virtutū ger-
mina, vt meritò lectulus ille dicatur
floridus, hoc est bonorum operum
vario decore compositus. Loquitur
itaque Sponsa ad Sponsum lectulus
non tuus, sed noster floridus, quia per
honestatem vitæ sanctitate floren-
tis, cogitatione, voluntate, actione
Deo adhærere, est quasi in vno cum
eo thalamo quiescere, alioquin ni-
hil proficit anima sine conquies-
cente gratiā.

Lectulus ca-
pitis & mē-
brorum cur-
dicatur flo-
ridus.

Porro iuxta humanitatis Sacra-
mētū dilecti lectulus, *Beata Maria Vir-*
ginis

Lectulus di-
lecti est vte-

rus. B. Virgi-
nis Mariæ.
secundum
D. humani-
tatem.

ginis est vterus, qui mirabiliter flori-
dus est, & virtutibus puritudo,
& singularis puritatis inestimabili
& inenarrabili per Spiritum San-
ctum operatione. Sed *nos*, inquit,
Lectulus, quia tuus quidem est per
Incarnationis electionem, *meus* per
ipsius Incarnationis fidem; *tuus*
propter multiplices in mente Vir-
ginis & Matris inhabitantis pro-
portioris gratiæ tuæ, donationes,
meus propter imitandum pro posse
eius magnificæ sanctitatis exem-
plum, & adorandam sine exemplo
nouiatis nouitatum excellentiam.

Lectulus.
S. onsi item
est sepul-
chri Christi.

Lectulus quoque *dilecti sepulchrum* est,
quo post passionem fuit recondi-
tus, qui ideo floridus quia ex hac
sepulturâ effloruerunt, gloriosæ
resurrectionis insignia. Iste quoque
lectulus non tantum *tuis*, inquit, *sed*
nos, quia tu de hoc *lectulo*, id est
sepulchro surrexisti, & mihi spem
resurgendi dedisti, cuius spei certi-
tudo est mihi quasi *lectulus*, in quo
securus totum per studium mecum
operantis gratiæ tuæ requiesco,
quia non dubito de futura rufurre-
ctionis gaudio, & sempiterno tran-
sitorij laboris præmio.

VERSUS XVII.

*Tigna domorum nostrarum cedri-
na, laquearia nostra cypressina.*

Sequentium verò partium pul-
chritudo & decor, quibus dile-
ctus à dilectâ pulcher & decorus,
prædicatur quæ sunt, *tigna domorum
nostrarum cedrina, laquearia cypressina,*

specialiter ad ipsius spectant mem-
bra, quorum tamen membrorum
virtutes & gratiæ, illius pulchritu-
dini & decori ascribuntur, cuius est
totum, quod bona & honesta di-
cuntur.

Primo tamen inspiciendū, *qua-*
rum domorum sint hæc tigna & laquea-
ria. Secundum vniuersalitatem ma-
gna domus dilecti huius, id est Do-
mini nostri Iesu Christi Sancta vni-
uersalis Ecclesia est; secundum par-
ticularitatem verò, domus quoque
eius dicuntur singulæ Ecclesiæ, quæ
infra hanc vniuersitatem continen-
tur. Harum verò domorum tigna
& laquearia sunt Angeli, id est Re-
ctores & Doctores singularum Ec-
clesiarum, qui in singulis sibi com-
missis Ecclesijs suo quique tempo-
re & loco fuerunt pro munimento
& ornamento verbis & exemplis,
qui etiam longè lateque odorem
sanctitatis & doctrinæ suæ spargen-
tes ipsam quoque vniuersalem Ecce-
siam munierunt & ornauerunt, mu-
niant & ornant, munient & orna-
bunt, quorum memoria est in be-
nedictione in sæculum sæculi.

Sed hæc tigna dicuntur esse cedrina, la-
quearia verò cypressina. Cedrus autem
tria habet nature suæ memorabilia,
proceritatem, odorem, impubilitatem;
quæ nimirum rectè sanctis
Doctoribus congruunt, quia diu-
nitatis contemplatione subleuatur,
doctrinæ & bonæ actionis odore
circumquaque sparguntur, nulla
infidelitatis vel prauitatis putredine.

Domus di-
lecti est Ec-
clesia vni-
uersalis &
omnes par-
ticulares.

Tigna & la-
quearia Ec-
clesia cum
particulari-
um sunt Do-
ctores illa-
rum.

Cur hæc tigna
dicuntur
cedrina, &
laquearia
cypressina.

nc-

Cedrus quatuor habet proprietates quas debent habere Doctores Ecclesiarum.

ne corrumpuntur. Est etiam quartum insigne naturæ cedrinæ, quod odore suo dicitur fugare serpentes; hanc nimirum virtutem Doctorum quos designat ostendens, quod doctrinam suam malas cogitationes occultè in cordibus serpentes valent repellere, & eandem suggerentem antiquum serpentem, hoc est Diabolum cum ipsis cogitationibus fugare.

Cypressus duas habet naturas Doctoribus convenientes.

Cypressus quoque in suam naturam duas superscriptas habet gratias, videlicet odoris & incorruptionis; quæ etiam Doctoribus conveniunt propter vitæ & doctrinæ odorem & fidei incorruptionem.

Per tigna intelligunt Prælati, per laquearia subditi.

Possunt tamen non incongruè differenter intelligi tigna & laquearia, ut tigna accipiamus in Ecclesia Prælatos, laqueario verò eorum subiectos; quia tigna supportant laquearia, sicut Prælati subiectos, dum eis prouident necessaria, ut quemadmodum ex tignorum & laqueariorum coniunctione, pulchro domus vestitur decore, sic ex Prælatorum & subiectorum religiosam unanimam, decentem & rationabilem Ecclesiam Dei ordinatur dispositione.

Natura Cedri & Cypressi Prælati & subditi applicatur.

Et bene utraque ut Cedrus & Cypressus odorifera & imputribilia esse describuntur, quia & Prælati bono odore & incorruptione vitæ, doctrinæ, & fidei sublimantur, & subiecti eruditione illorum ad easdem virtutum gratias quotidie prouocantur. Vnde & Cypressus quæ in subiectorum ponitur parte, hoc habet naturale, ut manu artificis

runcinatum decorum præstet aspectum, quia hoc bonorum subiectorum proprium est, ut cum manu sanctæ admonitionis siue increpationis à Prælati suis tacti fuerint, non proteruè resiliant, sed eorum commonitionibus hilari vultu & patienti animo se obedienter subternant.

Vt autem hæc omnia generaliter inspiciamus, in Vniuersali quoque Ecclesia, quæ est Sponsi & Sponsæ quasi quædam respublica, veneratur quotidie & prædicantur ista ornatus Domus Domini insignia, quæ principaliter continet caput, id est Christum in suis gestis & præceptis, & post eum sua membra; in quibus est super omnes eminentis & singularis meriti Beata Virgo Maria, quæ floridi lectuli significatione habetur pulcherrima; deinde Apostoli siue Apostolici viri, eorumque Auditores & sequaces, in ipsa domo Domini quasi tigna & laquearia positi, quorum omnium vitæ, eruditione, institutione, autoritate, venerabiliter confirmatur & ornatur tota hæc respublica Dei, ita ut rectè intuentibus nihil honestius, nihil iocundius, nihil certè dulcius in huius vitæ peregrinatione possit aestimari. Nam hæc est futura felicitatis quasi quædam via & concursio, & illius magnæ & incomparabilis reipublicæ à longè in fide, spe & charitate contemplatio.

Ecclesiæ vniuersalis tigna & laquearia quæ sint

Verum hunc gloriosum & nobiliter institutam Ecclesiæ statum, ad illius

Ioh. 15.

confistere nutum qui dixit, sine me nihil potestis facere, idem ipse Sponsus & rector eiusdem fatetur, veritate veritas confirmans, non quod nostra attestazione indigeat, sed vt nos ad maiorem fidem erudiat, & vt nullum in aliquo bono de sua iustitiâ præsumere doceat.

CAPVT SECVNDVM.

1. **E**go flos campi, & lilium conuallium.
2. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.
3. Sicut malus inter ligna sylvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub vmbra illius quem desideraueram sedi: & fructus eius dulcis gutturi meo.
4. Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem.
5. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.
6. Leua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me.
7. Adiuro vos filia Ierusalem per capreas ceruosq; camporum, ne suscitatis neq; euigilare faciatis dilectâ quoadusq; ipsa velit.
8. Vox dilecti mei: ecce iste venit saliens in montibus, transliens colles.
9. Similis est dilectus meus caprea hinnuloq; ceruorum. En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.
10. En dilectus meus loquitur mihi, surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea & veni.
11. Iam enim hyems transijt, imber abiit & recessit.

12. Flores apparuerunt in terrâ nostrâ, temporis putationis aduenit; vox turturis audita est in terrâ nostrâ.
13. Ficus protulit grossos suos, vinee florentes dederunt odorem suum. Surge, propera amica mea, speciosa mea & veni.
14. Columba mea in foraminibus petrae, in cauernâ maceria: ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis; vox enim tua dulcis & facies tua decora.
15. Capite nobis vulpes paruulas quae demoliuntur vineas, nam vinea nostra floruit.
16. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia; donec aspiet dies & inclinentur vmbrae.
17. Reuertere: similis esto dilectum capreae aut hinnulo ceruorum super montes Bethel.

VERSVS I. SECVNDI

CAPITIS.

Ego flos Campi, & lilium conuallium. Ratio I.
RE CTE inquit, ô dilecta sentis, Cur Sponsus
 quæ omnem tuam pulchritudinem mihi ascribis, quia ego reuera
 sum flos campi, hoc est honor & pulchritudo & ornatus totius vniuersalis Ecclesiae per totum mundū seu letissimi campi diffusæ, & diuersâ specie sanctitatis & gratiæ ex meâ germinantis & florētis donatione. Ego quoq; sum lilium conuallium, id est emūdatio, relectio & medicina humilium siue aliquo mœrore & afflictione huius mundi mei nominis causa depressorum.

Lilij quippe natura tria habet in Natura Lilij
 se de- est triplex.

se delectabilia, candorem, odorem, medicinam contra adustionem, nam quicumque in hac conualle lachrymarum spiritu humiliato & corde contrito excessus suos deflet, infirmos se recognoscentes, & meum semper auxilium implorantes, sine dubio emundationem & candorem animæ consequentur, ac deinde odore bonæ conuersationis me inspirante & adiuuante reficientur, & contra omnia incentiua carnis, & contra adustionem affligentis & quasi incendientis mundi, opposito meæ dilectionis, & spe futuræ consolationis refrigerabuntur.

Rat. II. Alter quoque ô dilecta, ego sum flos campi, ille nimirum de quo Isaias dicit, *egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet*: Tu enim supra dixisti lectulum nostrum esse floridum, videlicet Matris meæ, ex quâ incarnari volui vterum, sed ego dico ideo illum esse floridum, quia ego flos eius, de quo flore multi alij procedunt flores, id est, gratiæ spiritualis quos memoratus Propheta enumerat, & *requiescet*, inquit, *super eum*, haud dubio, quin florem, *spiritus Domini, spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini*. Flos ergo sum Campi, terræ videlicet illius de qua dicitur, *veritas de terra orta est*; quæ ideo campus nuncupatur, quia non scabrosa, neque tortuosa, vicus, sed plana & æqualis vtpote virtute

Cur sponsus se florem campi, & liliū vocet conuallium.

Esa. 2.

Pf. 84. B. Virgo cur Campo comparetur.

altissimi in modum æquoris ab omnium morum inæqualitate complanata, quæ me florē florū id est sanctū sanctorum sine virili semine protulit; quemadmodum campus sine semine diuersorum florum & herbarum germina producit.

Liliū sum etiam Conuallium, id est candor, & odor, & salus humilitatē meę matris imitantū, & nō de merito castitatis gloriantū; nam gloriantes & pro humano tantum favore se continentēs profectum non habent liliū candoris virginici, & interioris munditiæ signum, quin potius nigredine vanæ gloriæ immundi sunt ante conspectum munditiæ meæ, & ideo eorum liliū, nec sum nec dici possum. sed eorum qui me & illam imitantur, ego liliū sum per gratiæ donum, illa liliū est per exemplum, quatenus & ipsi fiant liliū per imitationem. Vnde sequitur *sicut liliū inter spinas*.

De castitatis merito cur gloriandum non sit.

VERSUS II.

Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias.

Sicut ego inquit inter Iudæos, quos exspectaui vt facerent vnā, *fecerunt autem spinas*, humilitate, mansuetudine, patientia, & multiplici virtutum gratiā effulsi, cum ipsi veluti spina contra me existentes, multis me verborum & morum aculeis pungerent, ita tu ô Ecclesia mea, sponsa mea, siue quæuis me diligens anima esse debetis inter filias

Esa. 5. Liliū inter spinas fuit Christus inter Iudæos, & est Ecclesia inter filias huius sæculi.

L 3 huius

huius sæculi, id est animas malitiã & infidelitate spinosas, humilitate & patientiã, vt cum me hoc modo fueris imitata, verè mea proberis amica, sitque veræ amicitie probatio, talis mei imitatio.

Lilium inter spinas quoque fuit B. Maria inter filias Synagogæ, & esse debet fidelis anima inter filias malitiæ.

Vel sicut mea secundum carnem Mater Maria, quæ est Lilium cãdore Virginitatis & odore sanctitatis, inter Synagogæ filias, quæ veluti spinæ eam pungebant, imponentes ei maculam infamiæ, quia non credebant Dei virtuti & potentiæ, cum humilitate & patientiã incedebat, quia Dei dispensationem per spiritum agnoscebat, & in se impleri sentiebat, quæ olim per Prophetam & post per Angelum audierat. Ita quoque eius exemplo quæcunque anima mihi amica est per fidem & dilectionem, debet inter filias quas malitiæ & impietatis corruptio genuit, humilitatem, patientiã, & honestatem seruare, & ab his propter spem futuræ remunerationis nunquam deficere.

Siue dicamus simpliciter animã, quæ se Dei amicitia vult exhibere dignam, inter prauos homines, sicut lilium inter spinas debere semper consistere, vt sicut lilium inter spinas positum, candoris & odoris sui non perdit dignitatem, sic illa inter prauos mores, fidei & patientiæ, vel alicuius concessæ sibi sanctitatis, non perdat integritatem, sed magis tolerando discat,

quia quo plus eorum peruerfitate affligitur, tanto ei maiorum virtutum merita cumulantur: nam vt dicit B. Gregorius, *quisquis malos non tolerat, ipse sibi per intolerantiam testis est, quia bonus non est.* Hinc B. Iob. de Iob. 30. *semetipso loquitur dicens, frater sui diaconum & socius strutionum; & Dominus ad Ezechielem, fili hominis increduli & subuersores sunt tecum, & Ezech. 2. cum scorpionibus habitas; Petrus quoque Loth vitam approbat dicens; & iustum Loth oppressum a nefandorum iniusta ac luxuriosâ conuersatione eripuit, aspectu enim & auditu iustus erat, habitans apud eos, qui de die in diem animam iusti iniquis operibus cruciabant.* Hinc Iohannes Pergami Ecclesiæ scribit dicens, *scio vbi habitas, vbi sedes est sathana, & habes nomen meum, & non negasti fidem meam: Paulus quoque discipulos laudat & roborat dicens, in medio nationis prauæ & peruersæ inter quos lucetis quasi luminaria in mundo verbum vitæ continent.*

Istis autoritatibus satis constat, quantæ sit virtutis prauos hominum mores tolerare, quando ex maiori reproborum malitia maiora electis crescunt meritorum lucra; quia scriptum est, *quandò plus Pharao populum Dei premebat, tantò plus multiplicabatur.*

Quæ autem sint filie, inter quas Ecclesia siue sancta anima sicut lilium inter spinas commorari dicitur, ex ipsâ cõparatione colligitur, quia quæ spinis comparantur, constat

Filia quæ sint inter quas Ecclesia siue sancta anima tanquam inter spinas dicatur commorari.

stat quod in aduersam partem recipiantur, quæ ideo filia nuncupantur, quia ex semine nequam peruersæ doctrinæ, siue ex malâ animi conceptione generantur, at Ecclesia siue quæuis fidelis anima, quæ Christi per fidem & operationem est Sponsa, ut lilium inter spinas esse possit, se regenti & protegenti, gratiosa laude per aliam comparationem occurrit dicens, *Sicut malus inter ligna sylvarum. &c.*

V E R S V S I I I.

Sicut malus inter ligna sylvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.

Malus arbor fructifera tria habet in se vtilia, quæ applicantur Christo.

Dilectus, inquit, meus comparauit me lilium inter spinas, virtutem suam seruanti, quod quamuis mihi suo munere concefferit, tamen ut hoc fierem proprio me exemplo docuit. Quia sicut malus arbor fructifera tria in se habens vtilia quibus reficit, hoc est fructum odorem, & umbram; inter ligna sylvarum quoque, quæ vtiq; infructuosa sunt, incomparabilis habetur, ita dilectus meus fructu & odore sanctitatis, & iustitiæ & doctrinæ, atque umbrâ protectionis suæ, quibus in se credentes reficit, docet, & defendit, inter filios, id est, Iudæos extitit, qui primo quidem filij fuerunt, & nunc esse volunt, sed non sunt, quia de eis Deus dixit, *filij*

Iudæi primo fuerunt filij, post facte sunt ligna infructuosa.

os enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me; & alibi, filij alieni nutriti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt, & claudicauerunt à semitis suis: qui iactant se filios esse Abrahæ, sed non sunt, quia opera Abrahæ non habent, & ideo sunt ligna infructuosa, & inutilia, atque ob hoc succidenda & in ignem mittenda. Nam inter talia ligna æterno incendio capta in arbore crucis pependit, de quâ dulcissimum sui corporis & sanguinis fructum mihi profudit, quo sibi credentes quotidie reficit: ipsi autem quasi ligna syluestria, non solum nullam boni operis protulerunt fructum, sed etiam amarissimum suæ malitiæ & impietatis profuderunt succum, clamantes crucifige crucifige, & sanguis eius super nos & super filios nostros.

Esa. 1.

Pf. 7.

Ioh. 8.

Malos inter ligna Sylvarum fuit Christus in cruce.

Ioh. 19.

Matth. 17.

Sub huius ergo arboris umbrâ, hoc est noui testamēti refrigerio & defensione consolatoria, quam desiderabam multo iam tempore, in antiquis patribus magno desiderio tempora lenientis & refrigerantis gratiæ suspirantibus, iam tandem post Christi aduentum, passionem, resurrectionem, & ascensionem sedi fide inconcussa & stabili. Lex enim æstu quodam inclementiæ & inuitabilis pœnæ, quando dicebat, si quis hæc vel illa fecerit, morte moriatur, me diu affecerat; gratia vero talem æstum umbrâ misericordiæ & remedio pœnitentiæ mouit, sub quâ umbrâ desiderabili non ambulauit, non steterit, sed poti⁹ sedi & requieui, quia hoc

Nouum testamentum umbrâ, verus æstu comparatur. Exod. 19. 21. &c.

Cur sponsa dicatur sub umbrâ desiderabili sedisse, non steterisse aut ambulasse.

hoc pietatis decretū, ipsius Domini mei autoritate confirmatum immutabiliter tenendum suscepi.

Hæc nimirum arbor lignum est vitæ, cuius umbra est protectio diuina, quâ fundant rami illius, rami honoris & gratiæ, qui videlicet sunt diuersarum oppositiones virtutū, contra mundanarum feruores tentationum; utpote contra superbiam necessaria est humilitatis oppositio, contra iram patientiæ, contra luxuriam castitatis & continentiæ, contra contumaciam obedientiæ, contra auaritiā largitatis & misericordiæ, contra lites & contentiones pacis & concordiæ, contra inuidiam & odium dilectionis; utque breuiter comprehendamus, contra omnes certè mundi huius oblectationes & tentationes opponenda est recordatio futuræ miseris malorum, & gloriæ iustorum.

Oppositio virtutum contra vitia.

Umbra noui testamenti ad quid salubris.

Talium nempe umbrarum effusiones, protegent animam ab æstu carnalium suggestionum & delectationum, sub quibus quia desiderabam sedi, hoc est requieui, quoniam quidem gratum & salubre in eis protegentis gratiæ refrigerium inueni.

Et fructus eius, haud dubium quoniam illius mali, id est Christi, sponsi, & Domini mei, dulcis gutturi meo, quia utilitas & suauitas præceptorū eius, dulcis & placens est palato cordis mei, & capacitati mentis meæ. Siue fructus huius mali pendentis in arbore crucis dulcis est gutturi suo.

Quomodo intelligendum quod sponsa dicat fructū mali inter ligna siluarum esse dulcem gutturi suo.

meo, quia corporis & sanguinis Christi perceptio, dulcedinem & sanitatem infundit pectori meo, & ipsa planè est perfecta corporis & animæ meæ resectio.

Aliter quoque filij inter quos dicitur sponsus commorari, sicut malus inter ligna siluarum accipiuntur electi qui filij Dei nuncupatiuè dicuntur propter obseruantiam mandatorum eius, pro quibus æternæ vitæ hæreditatem ab ipso patre suo cælesti consequentur, inter quos Christus velut malus inter ligna siluarum moratur, quia sicut malus omnia ligna siluarum pulchritudine & fructuum odore & suauitate præcellit, ita Christus omnes sanctos virtutum decore, & doctrinæ dulcedine antecedit, sicut de ipso scriptum est, *speciosus formâ præ filiis hominum, diffusa est gratia in labijs tuis, propterea vnxit te Deus Deus tuus oleo exultationis præ participibus tuis.*

Alia Paragraphi tertij Capituli huius secundi explicatio, qui intelligantur per filios inter quos dicitur sponsus commorari, sicut malus inter ligna siluarum.

Sub cuius umbra sedet Ecclesia, quia siue sacramentorum, siue mandatorum, siue donorum, illius rami per totam mundi latitudinem diffusi, mirabiliter protegitur & consolatur ab omni æstu tristiæ & perturbationis, secunda & immobilis permanens, per spem futuræ retributionis. Cuius fructus dulcis est gutturi eius, quia omnia eloquiorū eius mistica, sacramentorumque venerabilia instituta, quæ ex occultâ diuinitatis suæ protulit sapientiâ, dulcia & grata sunt menti ea deuotè complectenti & veneranti,

Connexio paragraphi huius cum prioris.

Pf. 44.

ranti, propter eam quæ inde ei confertur salutem, sine fine vegetantem & reficientem.

Quem verò effectum huius fructus dulcedo & suauitas habeat, quid sublimius & perfectius pariat subdendo manifestat.

VERSUS IV.

Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem.

Effectus Introductionis huius processit ex causa benè placētis & ideo magno mentis studio suscepti fructus, quia quo plus Dei præcepta appetuntur, tanto amplius ad maiora semper appetenda, amore diuino intromittuntur. Fructū quidem illum qui profluxit, & adhuc profluit de illâ gloriosâ & excellentissimâ arbore Domino Iesu Christo non omnes æqualiter accipiunt: quia alius istum, alius illum, iuxta quod sapit & diligit accipit.

Isti enim magis sapit & placet virtus patientiæ, illi obedientiæ; isti humilitatis, illi continentiæ; istum magis oblectat sedulitas orationis, illum lectionis ieiuniorū; & in toto virtutum gratiarum diuino munere comparant species.

Est autem quoddam quasi singulare & quasi seorsum in quodâ secreto consistens repositoriū, quod cella nuncupatur, præ sui quadâ angustia, eo quod paucos in suos admittat recessus, vbi est illius fructus dulcedo & suauitas recondita, quæ *latificat cor hominis*, & omnē vitiorū excoquit humorem, Euangelicum

videlicet præceptū de charitatis vtilitate. Quod vini nomine rectè appellatur, quia sicut vinum se purgando, omnem à se reijcit pestiferum, & suo naturali colore omnem noxium excoquit humorē, ita charitatis præceptum, omnem à corde vitiorum fugat pestem, & omnes animi expellit passiones, quia nemo potest & charitatem habere, & malus esse, atque ideo huius plena intelligentia merito nuncupatur cella vinaria.

Illi ergo qui sub illius salutiferæ arboris ramis delectantur requiescere & dulcissimum sanctitatis fructū sine fastidio colligere, ad hanc quandoq; perfectionem peruenient, vt sine obstaculo cellam vinariam intrent, quia non est eis hæc via angusta, quibus occlusa funditus est mundanæ voluptatis via, lata & spatiosa. Angusta enim est huius præcepti via, quia difficilis videtur multis & laboriosa cum dicitur, *diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos.*

Sed quia à multis Sanctis legimus obseruatum, non est difficile hoc præceptum nisi his, qui nondū perfectè gustauerunt dulcedinem fructuum, id est, mandatorum diuinorum. Hæc est ergo cella vinaria perfectis, & angustam viam liberè intransibus, suauiter sapiens, & ob hoc perceptibilis diuini præcepti intelligentia de charitatis excellentia.

Verum quia ipsa charitas in diuersa respicit, necessarius est in eâ

M ordo

Præceptum
Euangelicū
de charitate
vino cō-
paratur &
quare.

Angusta via
quæ sit.

Matth. 5.

Fructus spiritalis in-
æqualiter à
nobis parti-
cipantur.

Cella quid
sit; & quid
per eam
significetur.

103.

Ordo in cha-
ritate tri-
plex est.

ordo attendendus, vt scire possit
quo loco sit ponendus, quiuis affe-
ctus, & quis prior, quis posterior
accipiendus. Vnde cum præmisisset
*introduxit me Rex in Cellam vinar-
riam, subdit, & ordinavit in me chari-
tatem.* Iste enim est ordo sanctæ di-
lectionis, vt primo Deum, deinde
proximum, postremo & ipsum ini-
micum diligamus. Necessarius
nempe est ordo iste, quia impossi-
bile est vt quis diligat proximū, vel
quod difficilius est inimicum, nisi
diligat Deum, dum istorum dile-
ctionis causa sit dilectio Dei, fiatq;
hoc modo possibile quod fuit impossi-
bile. Quod enim necesse est
esse, impossibile est nō esse, & quod
necesse est non esse impossibile est
esse. Est autē necesse esse amorē Dei
vbi est amor proximi, quia nemo
diligat proximū propter Deum, nisi
diligat Deū: necesse est autē nō esse
amorē Dei, vbi non est amor proximi,
iuxta Iohannis vocē, quia *qui nō
diligat fratrem suum quem vidit, Deum
quem non videt, quomodo potest diligere.*
Non verò semper necesse est nō esse
amorem Dei, vbi non est amor ini-
mici, quia potest contingere vt dili-
gens Deum, non habeat inimicum
quem diligat propter Deum: si au-
tem habet, tum necesse est non esse
amorem Dei, vbi non est amor ini-
mici, quia probat se non diligere
Deum, qui non vult diligere ini-
micum propter Deum.

Ad dilectio-
nem proxi-
mi necesse

Videtur ergo ordo iste, vt dictū
est, esse necessarius, quando decer-

nitur impossibilem esse dilectionē
proximi, nisi præcedat dilectio Dei,
secundum illum tamen amorē qui
est secundū Deum, non qui secundū
sæculū. Amor quippe sæculi est
absq̄ue amorē Dei, quia ille secundum
carnem, iste secundū spiritum.

Est autem duplex modus dile-
ctionis secundum carnem, vnus qui
omnino contra Deum est, sicut est
malorum pro iniquitatis commu-
nitione inuicem se diligentium, alter
verò qui non est contra Deum sicut
est parentum, cognatorum, & ami-
corū, cui tamen amor præponen-
dus est semper amor Dei & propter
Deum amor cuiusq̄ue proximi. Sed
primus modus secundum carnem
omnino à præsentī alienus est, loco,
quia inordinatus est totus Deoq̄ue
contrarius. Alter verò qui non est
contra Deum, à præsentī non ab-
horret loco, si tamen sit ordinatus,
quia si plus in eo diligitur homo
quam Deus tunc est inordinatus.

Potest autem non absurdè acci-
pi, vt dicamus geminum esse ordi-
nem charitas, vnum in Deo, alterū
in proximo: scriptum est enim, De-
us charitas est: in hac autem chari-
tate quæ Deus est, ordinem debet
discere, scire, & intelligere Ecclesia,
siue quælibet sancta anima vt pri-
mo loco dicat Patrem quasi vocē,
secundum filium quasi ex voce
verbum, tertio Spiritum Sanctum
quasi ex voce & verbo procedentē
rationē. Non autem eo sensu dicat,
quasi aliquis sit gradus in Trinitate,
quod

rio præce-
dere debet
dilectio Dei

Dilectio se-
cundū carnē
duplex est.

1. Ioh. 4.

In sancta Trī-
nitate gra-
du s non est

quod impium est dicere, sed vt charitatem illam, id est Deum, quę debet diligere ex toto corde, totā animā, totā virtute, vnum idemque in substantiā, distinguat in personis isto ordine vocabulorum.

Dilectio Dei quo ordine distinguitur.

Ipsa verò dilectio hoc ordine distinguitur, vt primo toto corde, deinde totā animā, postremò totā virtute Deus diligatur, toto corde diligatur credendo, totā animā confitendo, totā virtute operando.

In proximi verò dilectione per singula præcepta legalia, quę sequuntur, charitas ordinatur: nam nō aduulteri, non homicidium facere, non falsum testimonium dicere, honorare Patrem & Matrem, &c. per ordinem Decalogi, ordinata suo quęq; loco charitas est. Quo

Ordo dilectionis proximi.

modo etiam vel quo affectu, diuersæ in Ecclesiā personæ diligere debent, charitas ordinatur, quia alio ordine diligere debet fidelis amicus, alio ordine charissimus filius, alio ordine parentes, alio ordine frater germanus, alio ordine coniunx, alio ordine à Domino seruus, alio ordine à seruo Dominus, alio peregrinus, alio agnitus, alio Sacerdos, alio propinquus & proximus. Nam largiri necessaria egentibus, visitare infirmos, vel carceri mancipatis, consolari indigentes, & iniusto iudicio oppressus, sepelire mortuos, corrigere prauè agentes, adiuuare in aliquo labore fratres, erudire minus scientes, vel si qua alia vtilitati proximorum sunt necessaria impē-

Officia charitatis.

dere, omnia profecto sunt ordinabilia sanctæ charitatis officia.

Meritò ergo mens sancta à Rege Sponsoque suo in cellam introducitur vinariam, hoc est diuinorum præceptorum intelligentiam, quando dulcedine gratiæ ipsius debriata intelligit tam multipliciter ordinatam impendendæ charitatis diligentiam. Vnde cum tantā huius vini inebriantis fortitudine affecta est, vt ab omni mundanā delectatione quasi insensibilis remaneat, & pro immenso taliter ordinatæ charitatis desiderio, non tantum obstupescat, sed etiā languescat, quoddā sibi solatiū huius languoris efflagitans subsequitur dicens. *fulcite me floribus.*

VERSVS V.

Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore languo.

QUID sunt flores, nisi animæ boni operis primordia proferentes, & cœlesti desiderio redolere incipientes? quid verò sunt mala nisi animæ de inijs bonorum operum diuinæ gratiæ nutrimento perfectionem iam tenentes, quasi de floribus ad fructum proficientes? Quæ ergo amore diuino languet, quærunt fulciri floribus, stipari malis, quia cum nondum eum quę tam ordinatè toto corde, totā anima: totā virtute, hoc est fide, cōfessione, operatione diligit, videre sicuti est nō præualet, magna ei tamē consolatio est, quod proximorum nunc inchoantium, nunc perfectorum pijs prouectibus lætatur.

Quid per flores & mala intelligatur, quibus sponsa petit fulciri pro solatio contra languorem ex immensa charitate prouenientem.

M 2

Habet

Maiores &
minores ha-
bet Ecclesia.

Habet enim sancta Ecclesia quosdam in se minores quos erudiat verbo & exemplo, ut sint quasi flores primitias sanctitatis arripientes: habet etiam quosdam maiores à quibus erudiat, & quorum doctrinis & exemplis quotidie edificetur, qui sunt quasi mala maturitate iam & perfectione bonorum operum complacentes. Tales ergo scilicet & minores & maiores huiusmodi studio pietatis succrescentes valde sanctam Ecclesiam consolantur, quæ certè cum magnâ lætitiâ cordis videt, hoc suos filios paruos & magnos, rudes & perfectos diligere quod ipsa vehementer diligit, & hæc magna est languoris sui consolatio, in huius peregrinationis exilio, ad hoc eos secum ex desiderio tendere, ad quod se credit quandoque ex præmio peruenire.

Hoc etiam modo quilibet sanctus, qui amore Dei languet potest dicere, *fulcite me floribus, stipate me malis*, quando magnû huiusmodi languoris æstimat remedium, quod videt in bono opere suorum, quos in Deo diligit, profectum proximorum, horum quidem ad pia studia pullulantium, illorum verò in ipsis studijs fructificantium. Nonne ille qui tali amore languebat ut diceret, *cupio dissolui & esse cum Christo*, proximorum tamen utilitatem desiderabat dicens, *manere autem in carne necessarium propter vos?* Quorû profectum videre pro magnâ interim reputat consolatione, quando Dei

Philip. I.

faciem quem tantopere desiderat videre, perfectè præualet comprehendere, licet valde cupiat dissolui & cum Christo esse nūquid iste qui diuino amoræ languebat, hoc quod amabat, quandoque consequi non posse timebat? minime; sed hoc dispensatione Dei fiebat, ut huius præmij dilatio maior virtutum fieret exercitatio, amplior quoque pro eorû quos diligebat utilitate, laboris remuneratio. Nam qui dissolui cupiebat, utique de præmio certus erat, sicut ipse alibi dicit, *scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam æternam in cælis.*

2. Cor. 5.

Quocirca dilationis huius pœnam leuius ferebat, quia eos quos diligebat ad idem præmium percipiendum secum tendere gaudebat.

Vnde quibusdam suis discipulis consolatoria mittit verba dicens, *gratias ago Deo meo semper pro vobis in gratiâ Dei quæ data est vobis in Christo Iesu, quia in omnibus diuites facti estis in illo, in omni verbo & in omni scientiâ, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis, ita ut nihil desit vobis in ullâ gratiâ, expectantibus reuelationem Domini nostri Iesu Christi.* Ecce qui dissolui & cum Christo esse cupiebat, quantum gaudebat, & gratias agebat, quod quia hoc nondum consequi poterat, filiorum tamen quos in Christo genuerat profectibus valde huius dilationis incommodum releuabat.

1. Cor. I.

Alio

Ecclesia per fidem filiorum uiuatur. per floribus, per operationem uero stipatur malis.

Alio quoque modo utilitatem & profectum, filiorum Ecclesia desiderat per fidem & operationem, ut tunc dicatur *fulciri floribus*, quando ornatur credentium fide, quae est religionis exordium, & quasi primo exurgens flos sanctitatis. Sed quia *fides sine operibus mortua est*, *stipari dicitur malis*, quando ipsorum credentium multipliciter fructificantium pijs gaudet operibus quasi maturis iam fructibus.

Hebr. II.

Iacobi. 2.

Cumque haec duo ita sibi iungantur, ut altera sine altera utilis esse non possit, scriptum est enim, quia sine fide impossibile est quatenus Deo placere, *fides autem si non habeat opera, mortua est in semetipsa*, magna certe consolatio languentis in amore Dei animae, quando uidet proximos, proficere fide & operatione.

Verum quoniam haec sponsa Christi, quae amore illo tam magnifice, ut diximus, ordinato debilis & languida efficitur, non solum profectu & utilitate proximorum consolatur, uerum etiam re praesentium bonorum & spe futurorum subleuatur, subiungit dicens, *laeva eius sub capite meo*.

VERSUS VI.

Laeva eius sub Capite meo, & dextera eius amplexabitur me.

Per laeuam bona temporalia, per dexteram bona aeternalia significantur.

LAeva Christi, id est sinistra, sunt bona temporalia, dextera uero eius bona aeternalia, quaedam autem bona temporalia in hoc mundo pro expectatione futurorum bonorum

Deus suis concedit electis, ut dum eius praesentia munera suscipiunt, ardentius & securius ad aeterna appetenda praeparantur.

Sed *laeva Christi sub capite eius est*, quia haec ipsa temporalia bona summi amoris intentione premit, ut haec quasi inferiora aspiciat, & aeterna bona semper superiora attendat. Sub capite enim, id est, sub mente, non supra debent omnia haec temporalia esse, uidelicet ut nunquam ista amori diuino praeponat, sed ita eis utatur, ut non ad uoluptatem, sed ad necessitatem potius rationabili mentis aequitate moderetur, & ea magis semper quae supra mentem esse debent, amando & suspirando miretur. *Haec est enim dextera eius quae eum amplexetur*, uidelicet bona illa perennia, quae eum adepta fuerit, securam beatitudine & beatam securitate requiescere possit.

Laeva sponsae cur dicatur esse sub capite sponsae.

Cur dextera sponsae dicatur sponsam amplexari.

Dicit ergo, *laeva eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me*, quia omnia quae in creaturis ad meam ordinauit utilitatem, habebam in cogitatione pro gratiarum actione, ea uero propter quae haec mihi ad tempus praestita sunt, totam mentis deuotione, ut pote aeternaliter mecum mansura, diligere & optare studebo.

Sive laeva eius sub capite meo, quia quod natus & passus est, quod resurrexit & in caelum ascendit, in memoria mea erunt, & *dextera illius amplexabitur me*, quia istorum memoria ad futurae resurrectionis & gloriae

Per laeuam passio Christi, per dexteram resurrectio naturalis figuratur.

gloriæ insignia me animabit diligēda & appetenda.

Siue sinistra Dei est eius in hoc sæculo, parua quædam cognitio, dextera verò illius, post hanc vitam plenaria & vera ipsius cognitio; sed sinistra sub capite nostro est, dextera verò illius amplexabitur nos, quia videmus

1. Cor. 13.

Per læuam cognitio Dei imperfecta in hac vita per dexteram perfecta in altera vita intelligitur.

1. Cor. 2.

Esā. 64.

nunc quidem per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Sinistra enim sub capite est, quia conceditur nobis in hac vitâ aliquid de Deo cogitare & mente videre, dextera verò illius amplexabitur nos, quia in futurâ vitâ, tantâ nos sui complebit & circumdabit visione, ut quale hoc sit, nec oculus videre, nec auris audire, nec in cor hominis possit ascendere.

Hæc ergo in sponsâ ordinantis gratiæ dignatione charitas ordinata capiti læuâ supponit, & dexterâ suâ eam amplexatur, ut omnibus temporalibus donis secundo loco positis, principaliter in æternæ vitæ desiderio requiescat, sitque hoc modo præsentiam concessio, etiam futurorum certitudo, mentis in amore Dei debilis & languidæ consolatior.

Et vos dilectæ Christo sorores, quæ mundum contemnendo amore Dei languetis, tale signum huiusmodi dilectionis dare debetis, ut fulcitæ sitis floribus credendo, stipatæ malis operando. Læua Christi sit sub capite vestro, & dextera illius amplexetur vos, ut temporalia bona à Deo vobis aliquo modo concessa, quasi inferiora, æterna verò quasi superiora sæper attendatis. *Longitudo quippe dierum in dextera eius, in sinistra eius diuitiæ & gloria, quia in hac præsentī vitâ nonnunquam concedit electis suis diuitias bonitatis suæ prægustare, in futurâ verò vitâ æternaliter sine fine possidere. Delectationes in dextera eius sunt usque in finem, quas profectò adipisci potestis, si in eius amore ita languetis, ut in eo firmæ ac stabilis usque in finem perseueretis. Dextera nempe eius amplexabitur vos, quia non ex parte ut nunc, sed integram & perfectâ sui dabit cognitionem, & pro breui & transitorio labore, concedet vobis requiem & vitam & longitudinem dierum in sæculum sæculi. Amen.*

Parænesis ad Virgines sacras dum conclusionē libri primi operis huius.

Prou. 3.

Ps. 15.